

Landsorganisasjonen i Norge

Protokoll

Representantskapsmøte

1. og 2. juni 1962

Protokoll

over forhandlinger

Representantskapsmøte

1. og 2. juni 1962

Referat ved Johan Pedersen

Fremtidens trykkeri, Drammen

Saksliste

	Side
Minnetale	5
Åpning	7
Navneopprop	7
Dagsorden	11
Forretningsorden	12
Beretning for 1961	12
Regnskap for 1961	15
Fastsettelse av godtgjørelse til Sekretariatet og Revisjonsutvalget	15
Distriktsadministrasjonen i Akershus, Buskerud, Østfold og Finnmark	15
Samorganisasjonenes vedtekter	22
Kartellforbundenes kontingent til samorganisasjonene	28
Ansettelse av distriktssekretærer	32
Avtaler med NAF — Hovedavtalen, Overenskomsten om produksjonsutvalg, og Retningslinjer for arbeidsstudier	32
Suppleringsvalg til Sekretariatet	55
Ankesak — Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund vedr. instrumentørene ved A/S Norsk Hydro	55
Ansettelsesbevis	59
Den aktuelle faglige situasjon — Rammeavtale om gjennomføring av likelønnsprinsippet	60
Organisasjonsoffensiven 1962	74
Bilag 1 — Hovedavtalen	76
« 2 — Tariffstridige konflikter	81
« 3 — Overenskomsten om produksjonsutvalg	82
« 4 — Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier	86

Talerlister

Andersen, Alf, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30.
Andersen, Per, 40, 41, 48, 49, 52.
Andresen, Bjarne, 54.
Andresen, Thorleif, 74.
Ask, Sigvard, 19, 20.
Aspengren, Tor, 73.
Buflod, A. H., 19.
Bøe, Johan, 51, 52.
Dahlberg, Bjarne, 72, 73.
Edfeldt, Walther, 26.
Grava, Jacob, 21, 22.
Hannestad, Fritz W., 58.
Jagland, Knut, 20.
Jansen, Lars, 40.
Johnsen, Harald, 25.
L'en, Kjell, 19, 21, 26, 27.
Mentsen, P., 59, 60, 66, 67, 68.
Nebell, Arvid, 18, 19.
Nilsen, Alfred, 69, 70, 71, 72.
Nordahl, Konrad, 5, 6, 7, 13, 14, 15, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 52, 53, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 73, 74, 75.
Nordtvedt, Anker, 56, 57.
Olsen, Alf, 14, 21, 31.
Olsen, Georg, 25, 26.
Olsen, Harald E., 12, 31, 49, 50.
Owren, Odd, 27.
Skrede, Johan, 20, 21.
Strand, Einar, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 53, 54.
Thon, Richard, 26.
Torkildsen, Emil, 68, 69, 74.
Torkildsen, Karsten, 39, 40, 55, 56.
Aase, Per, 26.

Landsorganisasjonen i Norge

holdt sitt ordinære representatskapsmøte fredag 1. og lørdag 2. juni 1962 i Folkets Hus, store sal, Oslo.

Presis klokken 11,00 åpnet formannen, *Konrad Nordahl*, møtet med følgende

minnetale over de som var gått bort siden fagkongressen 1961:

«Siden Kongressen var samlet i mai i fjor har vi mistet en del kjente organisasjonskamerater som vi skal minnes i dag.

Tidligere formann i Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, *Rasmus Rasmussen*, døde 10. september 1961, nær 75 år gammel.

Rasmus Rasmussen var født i Bergen og ble fagorganisert i 1915. Han hadde en rekke tillitsverv i fagbevegelsen i Bergen og ble valgt til nestformann i NNN i 1927. I 1931 rykket han opp til formann i forbundet, og ble siden gjenvalgt. Han hadde dette verv til årsskiftet 1949/50, da han av helsemessige grunner måtte trekke seg tilbake.

Rasmussen ble valgt til medlem av Sekretariatet i 1934 og fortsatte som medlem til 1951.

Under krigen deltok han på den illegale fronten, ble arrestert og satt først på Grini og senere i tysk konsentrasjonsleir. Under oppholdet der fikk han en knekk som han aldri kom over.

Harald Jensen, Oslo, døde 17. september 1961, 83½ år gammel. Harald Jensen var med på stiftelseskongressen i 1899 og var da den yngste representant på Kongressen. Han representerte den gang Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, hvor han var blitt medlem i 1894. I 1912 ble han vaktmester på Kampen skole i Oslo, og gikk av med pensjon i 1948. Han deltok alltid aktivt i den politiske og faglige arbeiderbevegelse.

De som var på Kongressen i fjor, vil huske ham og den hyllest han der ble tildelt. Harald Jensen var den siste av de veteraner som var med og stiftet LO i 1899 og som opprettholdt sitt medlemskap hele tiden.

LO's distriktssekretær i Oppland, *Martin Haugen*, døde 7. oktober i fjor, 60 år gammel. Han var fra Søndre Land, ble skogsarbeider og var med på organiseringen av skog- og landarbeiderne. I 1946 ble han sekretær i Samorganisasjonen i Oppland og etter omorganiseringen LO's distriktssekretær for samme fylke.

Formannen i Norsk Kommuneforbund, *Arthur Karlsen*, døde 23. oktober i fjor, 66 år gammel. Han var utdannet som steinhogger, men tok senere arbeid i Aker kommune. Her stiftet han året etter Aker kommunale Forening, og ble dens første formann. Han var med på stiftelsen av Norsk Kommuneforbund i 1920 og var videre stedsstyreformann i Aker i 14 år. I 1937 ble han sekretær i Norsk Kommuneforbund, i 1946 nestformann i forbundet og fra 1955 forbundets formann.

Arthur Karlsen var i mange år medlem av LO's representantskap, senere varamann til Sekretariatet, og på Kongressen i fjor ble han valgt inn som sekretariatsmedlem.

Emil Nyhus, tidligere formann i Norsk Støperiarbeiderforbund, døde 30. november i fjor, nær 80 år gammel. Han ble organisert i Oslo Formerforening i 1901, og allerede året etter ble han valgt inn i forbundets forretningsutvalg. I 1919 ble han forbundets hovedkasserer, og fra 1935 til 1954 var han formann i forbundet.

LO's distriktssekretær i Hedmark, *Kolbjørn Johansen*, døde 11. desember i fjor, 61 år gammel. Han ble organisert 16 år gammel i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, og i 1960 ble han utnevnt til forbundets æresmedlem. I 30 år var han fastlønnt tillitsmann for fagbevegelsen i fylket, først sekretær i samorganisasjonen og senere leder av LO's distriktskontor.

Odin Rønbeck, formann i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, døde plutselig 1. april i år, bare 47 år gammel. Han var fra Hammerfest og ble i 1935 organisert i stein-, jord- og sementarbeiderforeningen der. I 1946 ble han Norsk Bygningsindustriarbeiderforbunds distriktssekretær i Finnmark, i 1952 sekretær i forbundet, i 1954 nestformann, og i 1955 rykket han opp til formann etter John Wivegh. Han ble først av Representantskapet innvalgt som varamann til Sekretariatet, og på siste kongress til fast medlem.

Helmer Karlsson, tidligere formann i Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund, døde 27. april i år, 66 år gammel. Han var svensk av fødsel, men kom til Norge i 1920. Hele tiden deltok han aktivt i det faglige arbeid og ble på et tidlig tidspunkt formann i sin fagforening. I 1932 ble han medlem av forbundsstyret og i 1945 formann i forbundet, hvis illegale virksomhet han hadde ledet under okkupasjonen.

Han var i en rekke år medlem av LO's representantskap.

Alfred Madsen døde 8. mai i år, 74 år gammel. Han var utdannet litograf, og virket i unge år som organisator og agitator. I 1920 ble han ansatt i Landsorganisasjonen som sekretær, var nestformann og kasserer i LO fra 1931—1934 og siden igjen sekretær til mars 1935, da han gikk inn i Nygaardsvolds regjering som handelsminister.

Alfred Madsen var stortingsmann fra 1922—1945 og i flere år Arbeiderpartiets parlamentariske fører. Han var også sosialminister i Hornsruds regjering i 1928.

Alle de døde kamerater som jeg her har nevnt gjorde en aktiv innsats i norsk arbeiderbevegelse gjennom mange år. Vi takker dem for denne innsats og lyser fred over deres minne.»

Formannen holdt så følgende

åpningstale:

«Vi har ikke holdt representantskapsmøte siden desember 1960, og årsaken til det er at vi hadde kongress i fjor, og i det året vi har kongress pleier vi ikke ha representantskapsmøte hvis det ikke foreligger særskilte saker som nødvendiggjør dette. Til gjengjeld har vi en ganske lang dagsorden på dette representantskapsmøte, som jeg håper vi kan få avviklet på samme verdige måte som vi pleier.»

Sak nr. 2. Navneoppprop.

Nestformannen, *P. Mentsen*, foretok så navneoppprop. Følgende var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Leif Eriksen, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksjonærer: Odd Johnsen, Oslo.

Sogn og Fjordane fylke: Johan Skrede, Skei i Jølster.

Telemark fylke: Thoralf Hanæs, Skien.

Troms fylke: Alf Olsen, Tromsø.

Nord-Trøndelag fylke: Harald Johnsen, Bangsund.

Sør-Trøndelag fylke: Ingolf Holthe, Trondheim.

Vest-Agder fylke: Mauritz Thorkildsen, Mandal.

Vestfold fylke: Richard Thon, Tønsberg.

Østfold fylke: Thorleif Hansen, Fredrikstad.

Fra Sekretariatet: Konrad Nordahl, Oslo, P. Mentsen, Oslo, Alf Andersen, Oslo, Thorleif Andresen, Oslo, Tor Aspengren, Oslo, Gunvald Hauge, Oslo, Walter Kristiansen, Oslo, Karsten Torkildsen, Oslo, Marius Trana, Oslo, Kristine Amundsen, Oslo, Kjønik Kjøniksen, Oslo, Erling Frogner, Oslo, Kaare Pehrson, Oslo.

Varamenn: Einar Strand, Oslo, Odd Højdahl, Oslo (møter som varamenn for de valte tillitsmenn), Arne Li, Oslo, Fritz W. Hannestad, Oslo, Eivind Strømmen, Oslo.

Fra Revisjonsutvalget: Alf Michelsen, Oslo, Peder Birkeland, Oslo. (Anna Nilsen er oppført under Tekstilarbeiderforbundet.)

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Bergen: Ansgar Kristiansen, Bergen.

LO's distriktskontor i Bodø: Hans Nordahl Jensen, Bodø.

LO's distriktskontor i Gjøvik: Odd M. Bakkejord, Gjøvik.

LO's distriktskontor i Hamar: A. H. Buflod, Hamar.

LO's distriktskontor i Kirkenes: Jacob Grava, Kirkenes.

LO's distriktskontor i Kr.sand S: Salve Salvesen, Kristiansand.

LO's distriktskontor i Molde: Ralph Christiansen, Molde.

LO's distriktskontor i Porsgrunn: Harald E. Olsen, Porsgrunn.

LO's distriktskontor i Tromsø: (Alf Olsen, Tromsø, møter som representant for Troms fylke).

LO's distriktskontor i Trondheim: Birger Breivik, Trondheim.

LO's distriktskontor i Stavanger: Per Aase, Stavanger.

LO's administrasjon: Egil Ahlsen, Harald Andersen, M. Nordahl, Paul Engstad, Kåre Halden, Per Haraldsson, Ingemund Haugen, Ragna Karlsen, Kjell Lien, Jon Rikvold, Ragnar Røberg-Larsen, Olaf Sunde.

Samarbeidskomitéen: Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli, Olav Larssen.

LO's kvinnenemnd: Bjørg Johansen.

Funksjonærsambandet: Sverre Bolstad.

Gjester: Andreas Cappelen, Elov Strand, Sarpsborg, Trygve

Aakervik, Oslo, Gunnar Nilsen, AOF, Age Bjorvand, Kr.sand, Nils Sandli, Drammen.

Referent: Johan Pedersen.

Arbeiderbladet: Arne Hjelm Nilsen.

Sak nr. 3. a) Valg av dirigenter.

Som dirigenter valtes Marius Trana og Tor Aspengren, Sekretariatet.

b) Godkjennelse av dagsorden.

Følgende dagsorden ble godkjent:

1. Åpning.
2. Navneopprop.
3. a) Valg av dirigenter.
b) Godkjennelse av dagsorden.
c) Godkjennelse av forretningsorden.
4. Beretning for året 1961.
5. Regnskap for året 1961.
6. Fastsettelse av godtgjørelse til:
a) Sekretariatet.
b) Revisjonsutvalget.
7. Distriktsadministrasjonen i Akershus, Buskerud, Østfold og Finnmark.
8. Samorganisasjonenes vedtekter.
9. Kartellforbundenes kontingent til samorganisasjonene.
10. Ansettelse av distriktssekretærer:
a) ved LO's distriktskontor Kirkenes,
b) ved LO's distriktskontor Gjøvik,
c) ved LO's distriktskontor Bodø,
d) ved LO's distriktskontor Tromsø.
11. Avtaler med Norsk Arbeidsgiverforening:
a) Hovedavtalen og tariffstridige konflikter.
b) Overenskomsten om produksjonsutvalg.
c) Retningslinjer for gjennomføring av arbeidsstudier.
d) Andre hovedavtaler med N.A.F.
12. Suppleringsvalg til Sekretariatet.
13. Ankesak: Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund vedrørende instrumentørene ved A/S Norsk Hydro.
14. Den aktuelle faglige situasjon.
15. Organisasjonsoffensiven 1962.
A. H. Buflod ba om å få reise spørsmål om ansettelse av 2. sekretær ved LO's kontor på Hamar.

Nordahl mente at dette kunne tas opp under punkt 10.

Sak nr. 3 c) Godkjennelse av forretningsorden.

Formannen refererte følgende forslag til forretningsorden, som ble enstemmig godkjent:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LO's presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtets begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Møtet fortsatte så med Marius Trana som dirigent.

Sak nr. 4. Beretning for året 1961.

Beretningen ble behandlet punkt for punkt.

Under avsnittet LO's distriktskontorer hadde *Harald E. Olsen* følgende innlegg:

«På LO's siste kongress var det en representant som stilte spørsmål i forbindelse med beretningene for distriktskontorene fordi han synes det var noen uklarhet om enkelte detaljer. Det var ingen fra distriktskontorene som tok ordet den gang. Vi finner det derfor nå nødvendig å gi noen opplysninger.

Det som skjer er at vi får et formular som vi skal fylle ut og som skal inn i beretningen. Ved siden av dette forsøker vi å smugle inn en del. Men vi har jo tilsynsutvalg ved hvert kontor som skal ha 10 møter pr. år. Til hvert møte må vi skrive en fullstendig rapport over vårt arbeid. Rapporten blir videresendt til administrasjonen i Oslo, så man kan ikke godt lese seg til aktiviteten av de korte opplysninger som står her.

La meg i denne forbindelse få lov å komme med noen hjertesukk. Vi som er på distriktskontorene vil gjerne gjøre en god jobb, men det avhenger ikke bare av oss som er på distriktskontorene, men er i høy grad avhengig av hvilken kontakt vi kan ha, for det første med administrasjonen i Oslo, med forbundene, med samorganisasjonene og de forskjellige fagforeninger.

Når det gjelder forbindelsen med LO, har jeg vel lov til å si på distriktssekretærenes vegne at den blir bedre og bedre. Det vil i høy grad stå opp til oss selv å ha kontakten med de forskjellige samorganisasjoner. Dette å få kontakt med de forskjellige fagforeninger kan skje på mange måter, blant annet ved samarbeid med forbundene, og det er nettopp samarbeidet med forbundene jeg spesielt vil nevne noe om. Enkelte forbund er flinke til å søke kontakt med distriktskontorene. Det er spesielle forbund som går igjen, og de regner med at det er et organ de kan bruke og som de er villig til å bruke. Men — vi har forbund som vi har inntrykk av ikke er merksam på at det er distriktskontorer på de forskjellige steder. Når det f. eks. kommer et meklingsforslag mangler vi opplysninger, slik at vi ikke kan svare på de stadige henvendelser fra fagforeninger med spørsmål om hvordan dette eller hint ligger an. Tariffer som angår det enkelte distrikt får vi overhodet ikke. Vi har også opplevd at ett enkelt forbund har hatt konferanser for å ta opp sine organisasjonsproblemer i et spesielt fylke, men distriktskontoret var fullstendig glemt.

Vi har forbund som har kurser ute i distriktene som vi først får vite om gjennom avisene når de er holdt. Jeg ber dere være merksam på at hvis vi skal ha muligheter for å fylle vår jobb, så er det ting vi gjerne skulle bli satt noe mer inn i. Men da er det en betingelse at vi får kontakt med de enkelte forbund, gjerne får lov til å være med på de konferanser som blir holdt i distriktene, enten ved forelesninger over de generelle ting en måtte ta opp, eller som observatører.

Jeg hadde inntrykk av at når man gikk over fra samorganisasjoner til distriktskontorer, skulle man ha en omorganisering som ville bringe oss et mer effektivt organisasjonsapparat. Men jeg vil ha sagt klart fra at dette avhenger ikke bare av oss på distriktskontorene. Hvis forbundene vil at dette apparat skal bli det man snakker om det skal bli, må vi få en atskillig bedre kontakt enn den vi har i dag.»

Nordahl: «Jeg kan slutte meg til det som siste taler var inne på når det gjelder kommunikasjonene mellom våre distriktskontorer og forbundene. De skal jo være LO's representanter i distriktene.

Og hva er LO? Jo, det er de tilsluttede forbund. Distriktskontorene skal gi opplysninger, og de skal kunne veilede enkeltmedlemmer om saker fra de ulike forbund. Men da må det være en såpass god kontakt at forbundene tilstiller distriktskontorene sine tariffavtaler, så de til enhver tid kan være à jour med de forskjellige tariffområder. Jeg vil si at det også vil ha betydning, iallfall når det gjelder større revisjoner, at våre distriktskontorer blir tilstillet de tariff-forslag som sendes ut til avstemning og de rundskriv som sendes ut i denne forbindelse. Ja, det ville ikke være av veien om distriktskontorene fikk tilstillet alle forbunds rundskriv. Men — jeg tror ikke det vil lykkes. Når jeg sier det, kommer det av at vi en gang innførte samme ordningen for LO. Forbundene skulle sende gjenpart av alle sine rundskriv til oss. Det gikk en tid, så ble det stadig færre og færre, og nå er jeg slett ikke sikker på om vi får noe, iallfall er det svært lite. Foranledningen til at vi i LO tok dette initiativ var at vi fikk referert forbundenes rundskriv i Arbeidsgiverforeningen! Der var de havnet en del av rundskrivene. Da måtte vi si: «Det er jo bra at NAF er godt orientert om hva forbundene sender ut til sine medlemmer, men vi er det altså ikke.» Da ble vi enige om at vi skulle få gjenpart av rundskrivene, og, som jeg sa, det gikk en tid, så ble det nesten slutt. Jeg ber om at hvis distriktskontorene skal bli det som var meningen med dem, og skal kunne gjøre et skikkelig arbeid, må de bli orientert om det som foregår innen fagbevegelsen, og i den utstrekning som LO og forbundene kan orientere distriktssekretærene om disse ting, bør det gjøres. Jeg vil appellere til forbundene om at de er så vennlig å kommunisere litt mer med distriktskontorene enn hva de gjør i dag.»

Alf Olsen: «Jeg vil gjerne understreke alt det som er sagt av de foregående talere. Jeg har før poengtert, tror det var første gang for 10 år siden, at jo bedre distriktskontorene er utstyrt, jo bedre arbeid kan vi gjøre. Jeg for min del er en av dem som har lidd mest over hvor dårlig utstyrt vi har vært. Det er mange forbund som er meget flinke og som gir oss alle opplysninger som de mener er verdifulle for oss. Men det er også forbund som vi aldri hører noe fra. Hvis forbundene mener at vi skal gjøre fullgodt arbeid, må de være vennlig og utstyre oss best mulig. Jeg vil nevne en så viktig detalj som når forbundene holder landsmøter og blant annet foretar vedtektsendringer. La oss endelig få dem uten vi spør om det, så vi alltid er à jour. Og naturligvis, send oss iallfall de rundskriv som forbundene mener er særlig viktig. Etter

som vi ved distriktskontorene har purret på disse ting, må jeg si det har blitt bedre og bedre, men gjør det alle sammen.»

Vedtak: Beretningen for året 1961 ble enstemmig godkjent.

Sak nr. 5. Regnskap for året 1961.

Trykt regnskap for 1961 var utlagt til samtlige representanter. Dirigenten leste opp regnskapet avsnitt for avsnitt.

Revisjonssjef *Ingemund Haugen* refererte revisjonsberetningen for 1961 og innstilte regnskapet til godkjenning.

Ingolf Nilsen, Handel og Kontor, spurte om hvordan avskrivningene var vurdert under posten LO-skolen.

Revisjonssjefen ga tilfredsstillende svar på dette.

Vedtak: Regnskapet og revisjonsberetningen for 1961 ble enstemmig godkjent.

Sak nr. 6. Fastsettelse av godtgjørelse til

a) Sekretariatet.

b) Revisjonsutvalget.

Nordahl: «Når det gjelder godtgjørelsen til Sekretariatet og Revisjonsutvalget, kan jeg opplyse at det ikke har vært noen endringer i Revisjonsutvalgets godtgjørelse siden 30-årene, og siste gang Sekretariatets godtgjørelse ble revidert var i mai 1950. Det har jo forekommet atskillig lønnsglidning siden den gang, og vi synes det ville være riktig at vi fikk være litt med i velstandsutviklingen som har funnet sted på de 12 årene.»

Taleren refererte følgende forslag til godtgjørelse:

a) Sekretariatet.

a) Sekretariatets medlemmer.

Godtgjøringen til Sekretariatets medlemmer fastsettes til kr. 30,00 pr. møte gjeldende fra 1. juli 1962.

b) Revisjonsutvalget.

b) Revisjonsutvalgets medlemmer.

Revisjonsutvalgets godtgjøring fastsettes til kr. 600,00 pr. år gjeldende fra 1. januar 1962.

Vedtak: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 7. Distriktsadministrasjonen i Akershus, Buskerud, Østfold og Finnmark.

Innleder: *Alf Andersen:*

«Det forelå til Kongressen i fjor en rekke forslag både når det gjaldt spørsmålet om distriktskontorene og samorganisasjonenes

vedtekter, som i siste omgang ble oversendt Sekretariatet, som fikk fullmakt til å foreta en samlet vurdering når det gjelder de organisasjonsmessige forhold og spesielt de arbeidsoppgaver som er til stede i Akershus, Buskerud, Østfold og Finnmark fylker. Eventuelle forslag som innebærer endringer skulle forelegges Representantskapet til avgjørelse.

Det var jo Kongressen i 1953 som vedtok den organisasjonsplan som den daværende organisasjonskomité la fram for en omorganisering av distriktsorganisasjonene. Det ble vedtatt at det skulle opprettes 10 distriktskontorer utover i landet, og at man skulle omlegge til lokale samorganisasjoner. Det står bl.a. i innstillingen til Kongressen som ble vedtatt:

«Gjennomføringen av en slik omlegging skulle skje etter hvert, og for hvert enkelt distrikt. Sekretariatet vil dermed få erfaring for hvorvidt omleggingen svarer til forutsetningen. Ved omleggingen skal det tas omsyn til de organisasjonsmessige, geografiske og kommunikasjonsmessige forhold, likeså til arbeidsoppgavene som skal løses.»

Sekretariatet har søkt gjennom den tiden som organiseringen har pågått å ta alle de omsyn som har vært mulig. Kanskje har det tatt noe mer tid enn man har regnet med, men til gjengjeld må vi ha lov til å tro at de avgjørelser som er tatt har desto sterkere verd. Det faktiske forhold når det gjelder distriktskontorene er at vi i dag har 11 av dem. Der har Representantskapet tidligere avveket fra kongressvedtaket for så vidt det gjelder Trøndelag og Møre, da det jo var forutsetningen at disse skulle slås sammen til ett distriktskontor. Dette fant man upraktisk, hvorfor Representantskapet i 1958 fattet vedtak om å la Møre få sitt eget distriktskontor.

Forholdet er i dag at av landets 20 fylker er nå 16 fylker dekket ved 11 distriktskontorer. Der hvor man ikke har et sådant er Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud. Når det gjelder Akershus, Østfold og Buskerud, forelå det til Kongressen i fjor en rekke forslag om opprettelse av distriktskontorer, først og fremst fra Østfold fylke, fra Fredrikstad faglige Samorganisasjon, og fra Sarpsborg, og når det gjaldt Buskerud, fra Jern og Metalls avdeling, Kongsberg, og fra Drammen faglige Samorganisasjon.

For å utrede disse spørsmål nedsatte Sekretariatet 1. september i fjor en komité som fikk i oppdrag å søke å utrede spørsmålet om en eventuell opprettelse av distriktskontorer i de nevnte fylker og samtidig gå igjennom samorganisasjonenes vedtekter, og som

det tredje revisjon av kartellforbundenes kontingent til samorganisasjonene.

For så vidt det gjelder distriktskontorene kan en vel si det slik at den tid som er gått etter omorganiseringen har gitt oss en god oversikt over hvordan opprettelsen av distriktskontorene har virket. Det som var forutsetningen i 1953 på Kongressen var at de fylkene som lå nærmest opp til Oslo ikke hadde det behov for et distriktskontor som de øvrige. Det siktes da her til Akershus, Østfold og Buskerud. Det var atskillig strid om dette spørsmål på det daværende tidspunkt, og forslagene om å opprette distriktskontorer i de nevnte fylker har vært gjentatt ganske ofte. Argumentasjonen har vært den at man mente å ha mistet den fylkesvise kontakt som man mener er nødvendig, samtidig som det er blitt framhevet at effektiviteten der hvor man ikke har distriktskontor, ligger langt under de distrikter som har sitt eget kontor. Derom tror jeg neppe det i dag er tvil. Dette danner bakgrunnen for at komiteen kom til det resultat at man nå bør ta skrittet fullt ut og la Østfold og Buskerud, og gjerne også Akershus, få sitt eget distriktskontor. Dog mente komiteen at det ikke var nødvendig å opprette tre distriktskontorer, men at man opprettet et distriktskontor for Østfold og Akershus, det vil si den delen av Akershus som ligger østenfor Oslo, for Oslo deler i dag faktisk Akershus i to med Bærum og Asker på vestsiden. Disse to kommuner mente komiteen kunne dekkas av Buskerud. Imidlertid har både administrasjonen og Sekretariatet tatt den stilling at de vil godta komiteinnstillingen når det gjelder opprettelse av distriktskontorer i Østfold og Buskerud, men for disse fylker alene. Når det gjelder Akershus, viser jeg til punkt 4 i innstillingen.

Det som var forutsetningen i 1953 og som komiteen bygger på og som Kongressen vedtok, var at fylkene omkring Oslo skulle betjenes av forbundene. Jeg tror at vi i dag kan konstatere at de forutsetninger man den gang bygde på, ikke har vært oppfylt. Jeg tror også jeg tør si at selve effektiviteten, spesielt i det fylke som ligger nærmest Oslo, er der hvor aktiviteten er minst. Dette viser nødvendigheten av at vi i dag tar skrittet fullt ut og oppretter distriktskontorer også for disse.»

Taleren tok deretter opp Sekretariatets innstilling:

A. Eventuell opprettelse av distriktskontor i Akershus, Buskerud og Østfold.

Sekretariatet foreslår at Representantskapet gjør følgende vedtak:

1. LO oppretter distriktskontor i Drammen, omfattende alle kommuner i Buskerud fylke, unntatt Ytre Sandsvær. Følgende kommuner i Vestfold skal høre inn under distriktskontoret: Skoger, Strømm og Sande.

2. LO oppretter distriktskontor i Sarpsborg for Østfold fylke.
3. Ved hvert distriktskontor ansettes en sekretær og en kontordame.
4. Når det gjelder Akershus fylke, opprettholdes den nåværende ordning. Sekretariatet får fullmakt til å avgjøre spørsmålet om eventuell deling av Akershus fylke mellom distriktskontorene i Buskerud og Østfold.

«Da vi i 1955 la distriktskontoret til Kirkenes, var LO's administrasjon av den oppfatning at man burde foreta en deling av Finnmark fylke, slik at Vest-Finnmark burde overflyttes til kontoret i Troms og at distriktskontoret i Kirkenes fikk Øst-Finnmark som arbeidsområde. Imidlertid vakte det den gang sterk motstand fra distriktet, hvorfor man lot saken falle.

Administrasjonen og Sekretariatet har imidlertid nå funnet det praktisk å ta saken opp i forbindelse med de ansettelser som skal skje på dette representantskapsmøte.

Når man kjenner til hvor tungdrevent Finnmark fylke er organisasjonsmessig sett, kan det vel ikke være tvil om at det er umulig for en mann på Kirkenes å betjene hele Finnmark fylke. Dertil kommer at vi nå i Tromsø har en mer effektiv organisasjon enn i noe annet fylke, og i Tromsø har man etablert et administrativt og organisasjonsmessig samarbeid med fem forbund. Disse fem forbund, sammen med LO's distriktssekretær, legger opp sine reiser og sitt arbeidsområde og fordeler det så langt det er gjørlig. De fem forbund er Kommuneforbundet, Bygning, Handel og Kontor, Transport og Sjømannsforbundet. I denne forbindelse vil jeg understreke at når det gjelder de fire forbunds distriktssekretærer, de fire nevnte minus Sjømannsforbundet, så er disse sekretærers arbeidsområde den øvre del av Nordland fylke og hele Troms og Finnmark fylker. Jeg skulle tro at med dette som bakgrunn vil det ikke være vanskelig for Tromsø-kontoret å kunne betjene den vestre delen av Finnmark fylke atskillig mer effektivt enn hva kontoret i Kirkenes kan gjøre. Jeg vil da ta opp sådant forslag:

B. Deling av Finnmark fylke.

Sekretariatet foreslår at Representaskapet gjør følgende vedtak:

1. LO's distriktskontor i Tromsø får som sitt arbeidsområde hele Troms fylke og de deler av Finnmark fylke som ligger vest for Porsangerfjorden og riksvei 930, dog således at Lakselv kommune og Karasjok kommune skal tilhøre distriktskontoret i Tromsø.
2. Distriktskontoret i Kirkenes får som sitt arbeidsområde de deler av Finnmark fylke som ligger øst for Porsangerfjorden og øst for Lakselv og Karasjok.»

Arvid Nebell, Papirindustriarbeiderforbundet: «Det gjelder distriktskontoret for Buskerud. Jeg vil spørre om komiteen har gått etter Schei-komiteens innstilling, slik at Svelvik skal sammensluttet

med Strømm kommune. Er det meningen at Svelvik skal stå i Vestfold? I alle år før omorganiseringen har vi tilhørt Buskerud samorganisasjon.»

Kjell Lien, LO's administrasjon: «Mulig vi har vært noe tidlig ute med kommunesammenslåingen, men vi har gått ut fra samorganisasjonsområdene og vi har gått ut fra at Strømm også omfatter Svelvik kommune.»

A. H. Buflod, Hedmark fylke: «Vi var noe overrasket da vi fikk dagsordenen til dette møte og så at Hedmark fylke ikke var ført opp. Vi har hatt to sekretærer i Hedmark fylke i mange, mange år. Og da vi fikk ordningen med distriktskontor, var det enighet om at vi iallfall foreløpig skulle ha samme ordning. Da Kolbjørn Johansen døde synes vi det trakk veldig ut med å ansette ny sekretær. Vi gjorde en henvendelse til LO og fikk til svar at spørsmålet skulle bli opptatt på representantskapsmøtet.

Tilsynsutvalget ved distriktskontoret har gjort særskilt henvendelse til LO i dette spørsmål. Vi kjenner godt til det vedtak som i sin tid ble gjort på Kongressen, og vi kjenner også til at det den gang var forutsetningen av det muligens ikke skulle være mer enn en sekretær i Hedmark. Men tar man for seg stillingen i dette fylke, vil man se at det blir veldig stort og omfangsrikt arbeid bare for en mann. Vi har 32 kommuner, som for de flestes vedkommende er ganske store, ja, av de største i landet. En kommune er så stor som hele Vestfold fylke og med langt, langt dårligere kommunikasjoner. For å kunne ha den best mulige distriktsrepresentasjon må man ha best mulig service.

Jeg håper når Sekretariatet nå ikke har lagt fram noen innstilling til dette møte, at det blir tatt opp til alvorlig overveielse å søke å finne fram til en slik ordning at vi i Hedmark kan få en sekretær til.»

Sigvard Ask, Akershus fylke: «Jeg for min del hadde helst sett at et distriktskontor for Akershus og Østfold hadde blitt lagt til Oslo. Det er mer naturlig når man ser på de kommunikasjonsmessige forhold. Innlederen kom inn på dette med effektiviteten. Det er klart at i et fylke hvor man ikke har noe distriktskontor med lønnet tillitsmann, er effektiviteten mindre enn der hvor man har et distriktskontor. I Akershus har vi et medlemstall på 19 000, men en god del av de som bor i Akershus har sitt arbeid i Oslo, og er organisert i de resp. fagforeninger i Oslo.

Når det gjelder Sekretariatets innstilling nr. 4 som går ut på å opprettholde den nåværende ordning, kan det gjøres ved at LO gir et større tilskudd til Akershus-utvalget, og når man kommer

tilbake til spørsmålet om delingen av Akershus fylke at man da konfererer med utvalget for Akershus samorganisasjon, hvis man da ikke legger distriktskontoret for Sarpsborg og Akershus til Oslo.»

Knut Jagland, Kjemisk Industriarb.forbund: «Jeg vil gjerne understreke en del fakta når det gjelder et så stort fylke som Buskerud er. Siden det ble vedtatt å sløyfe kontoret i Drammen, har vårt fylke vært sterkt skadelidende, både faglig og politisk, særlig gjelder det samordningen av den faglige og politiske virksomhet, som ikke har hatt noe fast kontaktpunkt. Det kontoret som har vært opprettholdt, på tross av kongressvedtaket, har gått noenlunde tilfredsstillende, men all den tid vi ikke har hatt klarhet over hvorvidt kontoret skulle opprettholdes eller ei, så har det hele vært flytende. Vi er derfor veldig glad for i Buskerud at Sekretariatet har kommet fram til den innstilling det har gjort.»

Taleren tok for seg den foreslåtte distriktsinndeling for Buskerud og sa at han fant det uheldig at ikke Ytre Sandsvær kom med i Buskerud fylke, der de hører naturlig hjemme.

«Når det gjelder distriktskontorer i alminnelighet, tror jeg at når det gjelder et så stort fylke som Buskerud med over 33 000 organiserte, så vil dette få overordentlig stor betydning. For der hvor det ikke er distriktskontor, vil i første rekke den politiske bevegelse være skadelidende. Vi vet vel alle at partiet i alle fylker har en dårlig økonomi, men med en samordning av distriktskontor og partisekretær, vil det kunne bli et kontor som virkelig kan gjøre nytte for seg både faglig og politisk. Vi har erfaring for i Buskerud at de 15 samorganisasjoner vi har omtrent ikke fungerer uten at det stadig øves påtrykk av det kontor som eksisterer i Drammen.

Hva Akershus fylke angår, tror jeg innstillingen om at kontoret foreløpig ikke legges til Drammen distrikt er riktig, idet det er naturlig for oss å ta med distriktene vest for Oslo, og det er naturligere for oss å ta med distriktene sørvest for byen, Skoger, Strømm og Sande, og etter hva Lien sier skulle det også omfatte Svelvik. Det er også helt naturlig.»

Johan Skrede, Sogn og Fjordane fylke: «Sekretariatet er inne på den riktige linjen når det vil bygge ut distriktskontorene. Jeg tør da be om at Sekretariatet ser med velvilje på å dele opp Bergen og fylkene slik at Sogn og Fjordane fylke kan få sitt eget distriktskontor. Jeg vil ellers understreke det siste taler var inne på med samordningen av den faglige og politiske bevegelse.

Bergen og fylkenes distriktskontor omfatter i dag 3 fylker, Bergen, Hordaland og Sogn og Fjordane. Når det er snakk om

avstander, så er de veldig store, og samferdselstilhøvene er også dårlige. Det tilsier at et så stort fylke som Sogn og Fjordane må få sitt eget distriktskontor.»

Alf Olsen: «Vi vet alle at Finnmark er det største fylke i landet og også har de dårligste kommunikasjoner i landet. Forholdene er slike at Vest-Finnmark kan betjenes like hurtig fra Tromsø som fra Kirkenes. Det er i alle tilfelle meget tungvint å drive hele dette omfattende fylke bare fra et kontor i Kirkenes. Enkelte mener det er bedre at kontoret ble lagt til Honningsvåg som ligger mer midt i fylket, men selv det ville være meget tungvint. Jeg tror det er riktig når man i innstillingen vil legge Vest-Finnmark inn under samme arbeidsområde som Troms. Den ting som er nevnt her at det er 5 forbund som har sine distriktskontorer i Tromsø gjør det også lettere. Det kan kanskje bli snakk om å få to sekretærer i framtiden for å betjene det veldige område som er der nord.»

Kjell Lien: «Det var i forbindelse med Jaglands innlegg om Buskerud og Ytre Sandsvær. Her bygger man på den nåværende ordning med inndeling av Buskerud faglige Samorganisasjons område og Porsgrunn-kontorets område, som omfatter Telemark og Vestfold, for Ytre Sandsvær hører nå inn under sistnevnte kontor. Kommunikasjonsmessig og næringsmessig sett er det naturlig med en slik inndeling. Det samme gjør seg gjeldende med de nordlige strøk i Vestfold, som kommunikasjonsmessig sett tilhører Drammen.

Når det gjelder Finnmark, så skal Honningsvåg og Hammerfest tilhøre kontoret i Tromsø. Ellers viser jeg til innstillingen. Fra Tromsø til Hammerfest er det en reise på 9½ time, mens det fra Kirkenes til Hammerfest er en reise på 27½ time. Reisetiden fra Tromsø til Honningsvåg er 20½ time og fra Kirkenes til Honningsvåg 20 timer.»

Jacob Grava, Kirkenes: «Jeg tror det er riktig å opplyse litt om den oppfatning som gjør seg gjeldende i en del av Finnmark. Som Andersen hevdet, var det stor motstand mot forslaget fra 1955. Det er gitt klart uttrykk for, spesielt i Hammerfest samorganisasjon, og det samme gjør seg gjeldende i Honningsvåg, at de naturlig hører sammen med Vest-Finnmark fylke. Man skal ikke se bort fra at distriktskontorets oppgave i første rekke vil være å holde en god kontakt med samorganisasjonene. Det vil da være et spørsmål hva en vil tjene på om man fatter et vedtak som direkte går i strid med den oppfatning som gjør seg gjeldende i distriktet. Jeg tror det er riktig om man i vedtaket vil understreke at innstillingen er et forsøk som man må vurdere når man gjennomfører

det. Jeg synes det bør understrekes i vedtaket at den framtidige arbeidsordning ennå ikke er fastlagt.

Avstandene slår ikke avgjort ut til fordel for Trømsø-kontoret når det gjelder f. eks. Honningsvåg, uten at jeg dermed vil hevde at Honningsvåg blir dårligere betjent ved å være sammen med Tromsø-kontoret. Jeg tror dette i stor grad vil være avhengig av hvordan man behandler spørsmålet i Vest-Finnmark, slik at de til enhver tid har inntrykk av at vi vil gjøre det best mulig. La oss prøve det som her er foreslått som en forsøksordning.»

Vedtak: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme.

Formiddagsmøtet ble nå hevet.

Ettermiddagsmøtet begynte kl. 15.00.

Dirigent: Tor Aspengren.

Protokollen fra ettermiddagsmøtet ble referert av sekretær Einar Strand. Den ble enstemmig godkjent.

Møtet tok så fatt på behandlingen av

Sak nr. 8. Samorganisasjonenes vedtekter.

Innleder: Alf Andersen.

«De nåværende vedtekter for de lokale faglige samorganisasjoner ble vedtatt av Representantskapet i 1954. Man kan vel si at man har høstet en viss erfaring og kan vel også føye til at erfaringene er de beste. Vedtektene har virket bra, men det er ting som man etter hvert har oppdaget visse svakheter ved og som vi nå må forsøke å rette på. På Kongressen i 1961 forelå det en rekke forslag om endringer av vedtektene. For det første var det fra enkelte samorganisasjoner forslag om å markere sterkere i vedtektene plikten til medlemskap fra fagforeningenes side. Derneft var det § 4, valgbarheten, som man ønsket å rette på, ved å gi adgang til at ethvert medlem av LO skulle være valgbar til samorganisasjonenes styre. Sekretariatet hadde tolket de nåværende vedtekter dit hen at for å være tillitsmann i en samorganisasjon, måtte man være medlem av et fagforeningsstyre. Derneft var det forslag om at man i § 9 skulle innskrenke Sekretariatets adgang til unntak fra vedtektene, det vil si at man opprettholdt unntaket for så vidt det gjaldt kontingenten, men man ønsket ikke noe unntak når det gjaldt Sekretariatets mandat til å unnta visse fra medlemskap.

Videre var det en rekke forslag som gjaldt selve kontingent-innbetalingen. Her går det stadig igjen forslag om sentralisering av innbetaling av kontingenten gjennom forbund, for at kontingenten dermed skulle bli lik for alle. Det var også et forslag om

å innføre en minimumskontingent. Vi har i dag en maksimumskontingent på henholdsvis 10 og 5 øre, og at man også skulle fastsette en minimumskontingent på henholdsvis 5 og 3 øre.

Jeg skal kort redegjøre for Sekretariatets innstilling og komitéens innstilling til disse forslagene. For først å nevne dette med plikten til medlemskap i § 1, har vi foreslått at vi skal sette tittelen «Medlemskap» på § 1. Derneft har vi foreslått at etter første setning — «Samorganisasjonen er en sammenslutning av alle fagforeninger i byer og på steder hvor flere enn ett forbund har avdelinger og som er tilsluttet LO i Norge» — der kommer det inn: Kfr. LO's vedtekter § 20. Det heter i denne paragrafs vedtekter at «De faglige samorganisasjoner som er hjelpeorganer for LO, skal organiseres etter de vedtekter som gjelder til enhver tid».

Ved den tilføyelse som er foreslått skulle man være gardert. Riktig nok er det slik, og har vært slik, at enkelte fagforeninger har unnslått seg for sitt medlemskap i samorganisasjonene. Der har Sekretariatet gang på gang, gjennom vedkommende forbund, klart sagt fra at tilslutningen til de lokale faglige samorganisasjoner er obligatorisk.

Når det gjelder styresammensetningen, har det vært slik at vedtektene, som er utformet nettopp på basis av at det er fagforeningsstyrene som er samorganisasjonens øverste instans, har vært tolket dit hen at man måtte være medlem av et fagforeningsstyre for å kunne velges som tillitsmann i en samorganisasjon. I større og større grad er det gitt anledning til å opprette representantskap, slik at vi har to sett med samorganisasjoner, en med representantskap og en med fagforeningsstyrene som øverste organ. Vi har inngående diskutert dette spørsmål. Dette kan slå til begge sider, for å nytte et slikt uttrykk, men både komitéen og Sekretariatet har kommet til det resultat at man i § 4 bør innføre at «valgbare til styret er ethvert medlem av Landsorganisasjonen innen vedkommende samorganisasjons område».

Derved vil man stå atskillig friere til å kunne knytte til seg personer som er spesielt interessert i en samorganisasjons arbeid, selv om de på et givet tidspunkt ikke skulle være medlem av et fagforeningsstyre.

Når det gjelder selve kontingenten, foreligger det, som jeg nevnte, en rekke forslag. Spesielt når det gjelder selve innbetalingen av samorganisasjonens kontingent. Som jeg også nevnte, foreligger det forslag om at den skal innbetales gjennom vedkommende forbund. Det kan høres greit ut, men man må imidlertid være merksam på at vel er vi i en annen situasjon nå enn da vi hadde de distriktstise

samorganisasjoner. Men i dag har vi distriktsorganisasjoner og om lag 200 samorganisasjoner med ulik kontingent. Den dreier seg om fra 2 til 10 øre pr. enkeltbetalende medlem, alt etter behovet. Det finnes samorganisasjoner som greier seg med atskillig mindre enn 2 øre pr. merke. Men det alene er ikke det avgjørende. Det som er det avgjørende var den idé som lå bak opprettelsen av de lokale samorganisasjoner. Jeg vil gjerne sitere noe av det Volan sa på Kongressen i 1953 da det ble hevdet at man her ville frata distriktene et organ som hadde innarbeidet seg. Volan sa: «Vi skal ikke frata noen hva de har, men vi skal gi dem noe de ikke har.»

LO har godkjent at det opprettes lokale samorganisasjoner for at man skulle kunne bygge opp en lokal organisasjon som kunne utføre et effektivt arbeid. At forholdene er ulike er helt klart, når vi ser på både næringsstrukturen og de geografiske forhold i vårt land. Det har derfor ikke vært mulig for komitéen, og heller ikke Sekretariatet, å kunnet akseptere dette at man her skal sentralisere kontingentbetalingen gjennom forbundene og at man skal ha lik kontingent, for det ville bryte med hele det prinsipp som ordningen er bygd på, nemlig at man i hvert distrikt skal ha et organ som fagforeningene selv har herredømme over og søke å få et apparat som de mente seg å ha behov for i vedkommende distrikt. Også av hensynet til behovet for økonomi vil det være galt å fastsette en minimumskontingent, all den stund det viser seg at en rekke samorganisasjoner ikke har større behov enn den kontingent de har i dag. Når det så gjelder selve kontingentparagrafen, § 9, så har det som nevnt vært foreslått at man skulle innskrenke Sekretariatets adgang til å gjøre unntak. Det står nemlig i § 1 siste setning: «For enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfelle gjøre unntak». Og Sekretariatet har vært nødt til å gjøre visse unntak både når det gjelder medlemskap og kontingentinnbetaling på grunn av de rent faktiske forhold som forelå. Denne adgang mener man Sekretariatet fremdeles må ha. Derfor foreslår komitéen at man skal flytte setningen til § 9, hvor den blir hetende: «For enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfelle gjøre unntak».

Ellers vil vi ikke foreta ytterligere endringer i samorganisasjonenes vedtekter på det nåværende tidspunkt, for vi kan ikke innse det er noen grunn til å gjøre det.

Vi mener imidlertid at man bør opprettholde det system man har i dag, så man på hvert enkelt sted må få anledning til å innrette seg som de selv måtte finne for godt, slik at de har sitt eget apparat som de selv kan stille med, og jeg vil også føye til at det

alltid må bli slik at samorganisasjonene blir hva man selv gjør dem til. Personlig er jeg ikke et øyeblikk i tvil om at effektiviteten ute i distriktene har økt ganske betraktelig etter at vi fikk de lokale samorganisasjoner og distriktskontorene. At det på enkelte steder ikke er tilfelle, er vi fullstendig klar over, men jeg tror neppe at det er systemet som i dette tilfelle har slått feil. Jeg tar da opp Sekretariatets forslag sålydende:

«Revisjon av samorganisasjonenes vedtekter.

Sekretariatet foreslår at Representantskapet gjør følgende vedtak:

Vedtektene for de lokale faglige samorganisasjoner (vedtatt på Representantskapets møte 3. juni 1954) endres slik:

§ 1 tilføyes følgende overskrift: **Medlemskap.** Dessuten tilføyes § 1 følgende: Se LO's vedtekter § 20.

§ 4 — Styret — gis følgende tilføyelse:

Valgbare til styret er ethvert medlem av Landsorganisasjonen innen vedkommende samorganisasjons område.

§ 9 — Kontingent — gis følgende tilføyelse:

For enkelte forbund eller fagforeninger kan Sekretariatet i spesielle tilfelle gjøre unntak.»

Harald Johnsen, Nord-Trøndelag: «Jeg skal innskrenke mitt innlegg til å stille en del spørsmål: Det står i § 1 at «Samorganisasjonen er en sammenslutning av alle fagforeninger i byer og steder hvor flere enn ett forbund har avdelinger som er tilsluttet LO.» I Trøndelag har vi dessverre mange tilfelle hvor skog- og landforeninger ikke vil stå som medlem av de lokale samorganisasjoner. Det er sendt klager til LO og til deres forbund Skog og Land. Det er også sendt skriv til de enkelte fagforeninger om det. Hva legges til grunn for å gjøre unntak? Er det avstander, penger eller hva er det?»

Taleren ga eksempler på at på hans hjemsted var det to avdelinger som fikk stå utenfor samorganisasjonen, trass i gjentagne purringer.

Georg Olsen, Rogaland: «Samorganisasjonen i Stavanger sendte inn forslag til § 9 på siste kongress, sålydende: «Sekretariatet kan ikke, unntatt i spesielle tilfelle, innvilge tilskudd før samorganisasjonene...» Jeg vil gjerne ha den tilføyelse at LO kunne stå friere når det gjelder å bevilge et tilskudd til samorganisasjonene, som selv om de ikke har den fulle kontingent innbetalt, kan støtte til. I de større byer hvor det er stedssekretærer og kanskje fast ansatte tillitsmenn i de større avdelinger, er det vanskelig for samorganisasjonene å oppnå en full kontingent, da disse foreninger hevder at de ikke har samme nytte av samorganisasjonen som de mindre fagforeninger har. Men vi som stiller med samorganisasjonene

vet at alle har nytte av disse, men skal det utføres arbeid trenges det penger. Jeg vil da foreslå at den setningen tilføyes det siste avsnitt slik som her er foreslått. Det blir da lydende: «Sekretariatet kan ikke, unntagen i spesielle tilfelle, innvilge tilskudd før samorganisasjonen har utnyttet sin rett til å utlikne maksimumskontingenten, 10 øre og 5 øre henholdsvis for helt- og halvtbetalende.»

Richard Thon, Vestfold: «Også i vårt fylke er det fagforeninger som ikke vil betale kontingent til samorganisasjonen. Vi gjør hva vi kan for å få drevet inn kontingenten, men intet har lyktes. Jeg vil stille et spørsmål: Hvilke midler har vi til å inndrive slik kontingent? Det er presisert her av innlederen at alle fagforeninger skal være medlem av samorganisasjonen, og da må det vel si seg selv at de skal betale den kontingent som til enhver tid gjelder i stedets samorganisasjon.»

Walther Edfeldt, Kjemisk Industriarb.forbund: «Jeg er glad for at § 4 blir forandret. Denne bestemmelse har skapt mange problemer, iallfall i vår samorganisasjon på Moss. Der har vi plutselig oppdaget at det er medlemmer som ikke er valgbare, men med denne forandringen som er foreslått kan vi bruke de mange dyktige tillitsmenn som vi har ellers. Når det gjelder kontingenten til samorganisasjonen er det et meget viktig spørsmål. Det er store fagforeninger i vårt distrikt som faktisk bare betaler halvparten av kontingenten til samorganisasjonen. Jeg er stemt for at kontingenten skal utbetales gjennom forbundene, så man er sikret at samorganisasjonen får den kontingenten de hadde krav på. For nå er det slendrian som må rettes på.»

Per Aase, Rogaland: «Vi har vært borte i det forhold i Rogaland at faktisk hele styret ble skiftet ut på et årsmøte. Derfor har vi gjennomført den ordning at styret velges for to år ad gangen. Vi har sendt søknad til Sekretariatet for å få denne ordning godkjent. Kunne vi ikke få det innflettet i § 4? Jeg vil foreslå:

«Hvis en samorganisasjon finner det formålstjenlig, kan valgperioden være 2 år for styret, slik at det velges en halvpart hvert år.»

Taleren foreslo:

«Kontingenten til samorganisasjonene innbetales gjennom forbundene.»

Kjell Lien: «Harald Johnsen spurte om hva man la til grunn for å frita enkelte fagforeninger for medlemskap i samorganisasjonen. Her kan vi vel si at avstandene spiller en stor rolle, hvorvidt man i praksis kan være med i en samorganisasjons arbeid. Det blir lagt stor vekt på det når det kommer søknad om fritaking for medlemskap.

Når det gjelder det spesielle forhold med Skog og Land i Nord-Trøndelag, og også andre steder i landet, så er det slik at i de tilfelle hvor Skog og Land-foreningene ikke har villet være med i samorganisasjonene, har saken ordnet seg gjennom forbundet i de aller fleste tilfelle, men de som ennå står utenfor får vi ta etter som det kommer.

Thon spurte hvilke midler man hadde for å inndrive kontingenten til samorganisasjonene. Det vil ta lang tid før vi får alle fagforeninger til å betale kontingent. Men en må gå fram på den måten at man sender rapport til distriktskontoret i vedkommende fylke, som igjen sender den til LO, og vi tar da saken opp med vedkommende forbund, og som regel løser spørsmålet om kontingenten seg.

Når det gjelder forslaget fra Georg Olsen om tilskudd til samorganisasjonens drift, så vil jeg fraråde hans forslag. Vi kjenner jo til at samorganisasjonene har til dels store vansker med å få fastsatt en kontingent som kan dekke deres utgifter, og jeg tror det vil bli enda vanskeligere hvis de som er mot en høyning av kontingenten til samorganisasjonene, vil ha det påskudd å dekke seg bak at man kan få tilskudd til driften fra LO.»

Odd Owren, Hedmark: «Jeg er kjent med, ihvertfall i mitt distrikt, at det er en rekke samorganisasjoner som av praktiske grunner har ens kontingent for helt- og halvtbetalende. Nå kunne det jo tenkes at vedkommende samorganisasjon fastsetter kontingenten til f. eks. 6 øre for både helt- og halvtbetalende, men det er jo i strid med vedtektene som gjelder. Jeg vil derfor spørre: Hvis man sender en søknad til Sekretariatet om en slik ordning, vil Sekretariatet, slik som vedtektene foreligger, kunne godkjenne det? Personlig mener jeg man bør godkjenne en slik ordning.»

Alf Andersen: «Når det gjelder forslaget om endring av § 9, vil jeg understreke det Lien sa. Her står det klart «ved eventuell søknad til Sekretariatet må budsjettforslaget og alle opplysninger om virksomheten foreligge». Sekretariatet kan ikke innvilge tilskudd før samorganisasjonen har nyttet sin rett til å utligne maksimumskontingent. Så vi må ha inn et unntak her «unntagen i spesielle tilfelle». Jeg er stygt redd for at det vil bli temmelig mange slike spesielle tilfelle hvis man tar det med.

Hva angår spørsmålet om innbetaling gjennom forbundene, har vi i grunnen ikke hørt forbundenes oppfatning om dette. Jeg vet ikke hvordan man har tenkt seg det skal skje. Er forbundene villig til å betale samorganisasjonskontingent på toppen av sine utgifter innenfor rammen av den kontingent de har i dag? Eller må for-

bundene regulere sin egen kontingent? Det vet vi ikke noe om. Derfor kan ikke Representantskapet vedta et slikt forslag.

Når det gjelder det Owren var inne på om lik kontingent for helt- og halvtbetalende, så skulle jeg tro, uten at jeg kan gjøre meg til talsmann for Sekretariatet, at når det står i § 9 at kontingenten ikke må overstige 10 øre for heltbetalende og 5 øre for halvtbetalende medlemmer, er det selvfølgelig en ramme. Komitéen og Kongressen har i sin tid ment at man burde ha en maksimumsgrense å holde seg innenfor, også i de tilfelle det var spørsmål om å yte tilskudd til samorganisasjonene. Jeg kan vanskelig tenke meg at Sekretariatet skulle være slike paragrafryttere at om en samorganisasjon valte å ta en kontingent på 6 øre «all over» at Sekretariatet da ville si at det er i strid med vedtektene.»

Andersen var siste taler og man gikk til votering.

Dirigenten: «Etter den redegjørelse som Alf Andersen har gitt til det forslaget som Per Aase satte fram, mener jeg at det ikke er nødvendig å votere over det.»

Forslagsstilleren sa han var enig i dirigentens oppfatning.

Med hensyn til Edfeldts forslag, sa dirigenten at dette ikke kunne settes under votering på representantskapsmøtet, da det lå under Kongressens myndighetsområde.

Møtet erklærte seg enig i dirigentens syn.

Vedtak: Ved alternativ votering over Sekretariatets innstilling og det av Georg Olsen framsatte forslag, ble innstillingen vedtatt mot 3 stemmer som avgas for Olsens forslag.

Sak nr. 9. Kartellforbundenes kontingent til samorganisasjonene.

Alf Andersen: «Når det gjelder denne saken var det også en rekke forslag på Kongressen i fjor. I komitéens innstilling i 1953 ble det gitt uttrykk for at når det gjelder forbund som har organiserte distriktvisse foreninger, f. eks. Jernbaneforbundet, Post-telegraf osv., så skulle man her gjøre det mulig for grupper å tilslutte seg de enkelte fellesorganisasjoner, og det skulle være ordnet slik at de medlemmer som hadde sitt arbeid innenfor en fellesorganisasjons område, sluttet seg til som en gruppe. Som ledelse for gruppen må det velges et styre, og denne gruppen skulle få samme status som en fagforening. Vi er vel alle klar over at det tok en viss tid å bygge opp distriktsorganisasjonene etter Kongressens vedtak, og man ville også gjerne etter hvert få en del erfaring før man fastla retningslinjene helt. Vi var vel alle ganske tidlig klar over at det var meget vanskelig, for ikke å si umulig, å bygge opp kartell-

forbundenes kontingentbetaling til samorganisasjonene på samme måten som industriforbundene. Vi har kartellforbund som har distriktvisse organisasjoner som spenner over flere fylker, i ett tilfelle sogar over 7 fylker. En stor del av disse medlemmer er bevegelige, og en kan ikke med noe skinn av rett si at de tilhører denne eller hin samorganisasjon.

Dette gjorde at man i sin tid tok spørsmålet opp og drøftet det med Statstjenestemannskartellet. Det gikk helt til 25. januar 1960 før man kom fram til den ordning som inntil nå har vært gjeldende.

Sekretariatets vedtak den gang var følgende:

- «1. Følgende forbund innbetaler kontingent sentralt til LO, som så fordeler kontingenten på samorganisasjonene. Fengsels-tjenestemannsforbundet, Jernbaneforbundet, Lokomotivmannsforbundet, Politiforbundet, Postfolkenes Fellesforbund, Telefolkenes Fellesforbund, Tjenestemannslaget, Tolltjenestemannsforbundet.
 2. Kontingenten er et øre pr. uke pr. medlem beregnet etter forbundenes brutto medlemstall.
 3. Fritatt for kontingent er Losforbundet, Lensmannsbetjentenes Landslag og Poståpnernes Landsforbund.
- Ordningen gjøres gjeldende fra 1. jan. 1959 og ut inneværende kongressperiode.»

Det er ikke til å skjule at det har vært en sterk reaksjon ute i distriktene mot denne ordningen. Man har sagt: Hvorfor skal kartellforbundene stå i noen annen stilling enn de øvrige forbunds avdelinger? For øvrig er det ingen grunn til å gå så svært mye inn på denne saken, fordi det er påtagelig hvor forskjellen ligger. Det vi kan diskutere er størrelsen av den kontingent som det her er tale om.

Det står i vedtaket fra Sekretariatet i sin tid at kontingenten skal være ett øre pr. medlem beregnet etter forbundenes brutto medlemstall, altså det medlemstall som hvert enkelt forbund opererer med. Det vil igjen si at det betyr ikke at det er det samme medlemstall som skulle være tilsluttet den enkelte samorganisasjon som gruppe, fordi disse forbund spenner over forskjellige fylker, og at store deler av medlemstokken er bevegelig.

Imidlertid kom det en rekke forslag til Kongressen i fjor om en endring av dette forhold, og alle disse gikk faktisk ut på at kontingenten til samorganisasjonene innenfor Statstjenestemannskartellet skal være den samme som for de øvrige forbund.

Vi har søkt å finne en løsning på dette problem. Det er lett nok i denne forbindelse å si at selvfølgelig skal medlemmene av fagbevegelsen stilles likt, både når det gjelder plikter og ytelser. Det er bare det at det praktiske liv viser at det ikke alltid er så lett å gjennomføre. Det ville vært lett for komiteén og Sekretariatet å fremme et forslag for dette representantskapsmøte om at kontingenten fra kartellforbundene skal være den samme som de øvrige forbunds avdelinger betaler, med utgangspunkt fra komitéinnstillingen av 1953 om at de skulle tilsluttes som grupper. Imidlertid ba Statstjenestemannskartellet om et møte i denne saken. Det lyktes å komme fram til enighet med kartellet, og vedtaket på dette møtet er senere akseptert av Sekretariatet, og foreligger her nå som innstilling. Man har forsøkt å komme fram til en noe annen beregningsmåte. Vi har samlet økt kontingenten fra forbundene tilsluttet kartellet fra ca. kr. 30.000,00 til kr. 45.000,00. Det er imidlertid bare den ene side av saken. Jeg gjør oppmerksom på det som står i pkt. 2. Det som er hensikten er så langt som det er gjørlig å forsøke å komme fram til en ordning slik at forbundene i kartellet skal betale samme kontingent som fagforeningene i vedkommende distrikt, men at man må se på selve medlemstallet og dets fordeling.

Så vidt vi kan bedømme, er det ikke mulig i dag å finne fram til en helt ut tilfredsstillende ordning. På den ene siden har vi kartellforbundene, som ikke teller så få medlemmer, og som vi nødvendigvis må ta hensyn til når det gjelder deres organisasjonsmessige oppbygning. På den annen side har vi reaksjonen ute i distriktene, hvis man forsøker å løse det på den måten, at en så langt det er mulig søker hen til en refusjon til vedkommende samorganisasjon på grunnlag av den kontingent som samorganisasjonen selv har ilagt seg, og med et medlemstall som man etter nøye vurdering, og i samråd med kartellet, kan komme fram til i de enkelte tilfelle.

Det er ikke mulig, så vidt vi kan skjønne, å løse saken på noe annet grunnlag i dag enn dette.»

Taleren tok opp Sekretariatets forslag:

«Revisjon av kartellforbundenes kontingent til samorganisasjonene.

Sekretariatet foreslår at Representantskapet gjør følgende vedtak:

1. Kontingent til samorganisasjonene fra etatsforbund tilsluttet Statstjenestemannskartellet innbetales sentralt til LO. Den økonomiske ramme utvides til en samlet kontingentinnbetaling på kr. 45.000,00. Dette tilsvarer en øking på ca. 50 % i forhold til de nåværende satser.

2. Tildeling av kontingent til den enkelte samorganisasjon skjer på grunnlag av samorganisasjonens egen kontingent, og etter vurdering i samråd med vedkommende forbund, når det gjelder antallet medlemmer som beregningsgrunnlag.
3. Den nye ordning trer i kraft fra 1. januar 1962.»

Harald E. Olsen: «Som det gikk fram av den debatt vi hadde om forrige punkt, så volder dette med innbetaling av kontingent endel vanskeligheter. Det kommer av at det er enkelte fagforeninger som ikke betaler kontingent til samorganisasjonen. Når man har kommet til denne ordning for sektoren innen statstjenestemennene, så volder det atskillig større reaksjon. Og hvorfor skal egentlig denne sektor ha lavere kontingent? Jeg tror alle innser at f. eks. Sjømannsforbundet har særordning. Man innser at de som har distriktsvise organisasjoner får særordning. Men det er svært få som kan skjønne at når man f. eks. innen posttjenesten har en lokal avdeling så skal den ha mindre kontingent. Man godtar det hvis det er distriktsvis. Det samme gjelder Politiforbundet, Telegraf og Telefon, og — det blir jo noe av en parodi når Jern og Metall sier at vi har også en del medlemmer innen statstjenestesektoren. I Horten har de ca. 2 000 medlemmer i Jern og Met. og 800 av disse arbeider i den militære sektor. Så skal Horten Jern og Met. betale én kontingent for de som ikke arbeider innen statstjenesten og én mindre for de andre 800. Dette skaper en så sterk reaksjon at svært mange fagforeninger sier som så, vi har ikke lyst til å betale kontingent på slike premisser.

De fleste forstår betydningen av at den enkelte samorganisasjon har et økonomisk grunnlag for sitt arbeid, men da forlanger de også at det skal være likhet. Jeg tror det mest rettferdige ville være at man tar hensyn til de som har distriktsorganisasjoner, men der hvor man har lokale avdelinger, må man stille spørsmålet: Hvorfor skal ikke de foreninger som står tilsluttet dette eller hint forbund betale den samme kontingent som andre? Det er iallfall svært vanskelig å forstå det ute i distriktene.»

Alf Olsen: «Kontingenten fra etatsforbundene har skapt stor misnøye. Imidlertid må man innrømme at det er vanskelig å få til en helt ut rettferdig ordning. Innstillingen her er imidlertid et stykke på vei, men enda tror jeg det blir for lite. Forholdene er jo så forskjellige. Vi har en rekke samorganisasjoner som det ikke betyr noen ting for. Det kan f. eks. være en samorganisasjon på innpå 4 000 medlemmer som har ca. 200 etatsmedlemmer. På den annen side finnes det samorganisasjoner som nesten bare har etatsmedlemmer, og for dem er det en alvorlig sak.»

Vedtak: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 10. Ansettelse av distriktssekretærer.

Nordahl la på Sekretariatets vegne fram sådan innstilling:

«Ansettelse av distriktssekretærer.

- a) **LO's distriktskontor Kirkenes.**
Sekretariatet foreslår at Representantskapet gjør følgende vedtak:
Representantskapet godkjenner Sekretariatets ansettelse av **Jacob Grava** som sekretær ved distriktskontoret i Kirkenes.
- b) **LO's distriktskontor Gjøvik.**
Sekretariatet foreslår at Representantskapet gjør følgende vedtak:
Representantskapet godkjenner Sekretariatets ansettelse av **Odd M. Bakkejord** som sekretær ved distriktskontoret i Gjøvik.
- c) **LO's distriktskontor Bodø.**
Sekretariatet foreslår at Representantskapet gjør følgende vedtak:
Rolf Nilssen, Narvik, ansettes som 2. sekretær ved distriktskontoret i Bodø.
- d) **LO's distriktskontor Tromsø.**
Sekretariatet foreslår at Representantskapet gjør følgende vedtak:
Ansettelsen av distriktssekretær ved kontoret i Tromsø utsettes inntil videre.
Sekretariatet får fullmakt til om nødvendig å foreta midlertidig ansettelse inntil representantskapsmøtet.»

Vedtak: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 11. Avtaler med Norsk Arbeidsgiverforening.

a) Hovedavtalen og tariffstridige konflikter.

Innleder: Konrad Nordahl.

«Jeg skal si noen ord om det forslag som nå foreligger til ny Hovedavtale. Som en alminnelig merknad vil jeg si at vi reviderer vår Hovedavtale nokså ofte. Den danske LO fikk sin hovedavtale, det såkalte septemberforlik, i 1899. Den hovedavtalen hadde de sin første store revisjon på for 2 år siden. I Sverige fikk LO sin hovedavtale et par tre år etter at vi fikk vår, og så vidt jeg vet har den ikke vært revidert i det hele tatt siden den ble opprettet. Vi reviderer jo hvert 3. eller 4. år, og da kan det jo ikke bli så store resultater hver gang.

Når det gjelder revideringen av Hovedavtalen denne gang, var det som vanlig kommet inn en rekke forslag til Kongressen. De ble alle sendt over til Sekretariatet. Det sendte saken ut igjen til forbundene, og fra disse kom det da en del nye forslag i tillegg til dem som var lagt fram på Kongressen.

Først vil jeg si noen ord om Hovedavtalens § 1, fordi den har vært diskutert en del. I den første Hovedavtalen vi fikk i 1935, står det ganske kort i kapitel 1:

«Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon i Norge anerkjenner gjensidig arbeidsgivernes og arbeidernes frie foreningsrett.»

Det var gjeldende rett i norsk samfunnsliv den gang vi godtok den paragrafen, og vi kan vel si at det er gjeldende rett også i dag, for så vidt at ikke to parter blir enige om noe annet. Vi har nemlig en kjennelse for at også det er lovlig. Men ellers har den frie foreningsrett vært prinsippet i norsk rettsorden i alle år.

Vi foreslo denne gangen:

«Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge anerkjenner gjensidig arbeidsgivernes og arbeidernes foreningsrett.»

Som dere hører, foreslo vi tatt ut ordet «frie» foreningsrett. Det gjorde vi også ved forrige revisjon fordi det var en del forbund som ønsket dette, da de mente det muligens ville være lettere å organisere folkene på arbeidsplassen hvis ordet «frie» ble sløytet. Vi hadde jo ikke stort håp om at Norsk Arbeidsgiverforening var mer villig til å gå med på denne endringen denne gangen enn de var forrige gang, og personlig mener jeg at forslaget ikke betyr så mye. De har den samme rettsorden i Danmark og Sverige som vi har, men det har jo ikke forhindret at de i begge disse land har en bedre organisasjonsprosent enn vi har i Norge.

Hvis dere har Hovedavtalen og utkastet til ny avtale foran dere, vil dere se at § 1 er den samme som tidligere. Det er bare skjedd en endring at den merknad som står i tilslutning til § 1 er flyttet over til § 11, 4. ledd og gitt følgende tilføyelse:

«På samme måte behandles tvister om oppsigelse av tillitsmenn i forbindelse med overdragelse eller selskapsrettslig nyorganisering av bedrift når LO hevder at oppsigelsen strider mot Hovedavtalens § 1».

Det har vært en del vanskeligheter innenfor enkelte forbundsområder når det gjelder småbedrifter som oppløses og det blir dannet et nytt selskap. Enkelte ganger forsøker de nye driftseiere da å kvitte seg med en del av folkene, derfor insisterte vi på å få denne bestemmelse med.

Vi gjør så et hopp til § 5. Der står det:

«Se § 5 i bilaget som følger.»

Taleren refererte også det som var understreket i merknaden.

Han fortsatte: «Det er enkelte bedrifter, spesielt innen bekledningsindustrien, hvor et stort antall av de som arbeider i bedriftene kan være i 19-årsalderen, og jeg vet om et par tilfelle hvor flertallet av arbeiderne var under 19 år. Etter den nye bestemmelse

har vi anledning til å ta saken opp hvis det er nødvendig med tillitsmannsutvalg hvor flere av arbeiderne er under 19 år.

I kapitel 4, § 6, er det foretatt en omredigering i forhold til tidligere med overskriften:

Som intimasjon til Hovedavtalens § 4 inntas følgende:

«NAF og LO er enige om at det er av avgjørende betydning for gode forhold på arbeidsplassen at samarbeidet mellom bedriftens representanter og tillitsmennene foregår i rasjonelle og betryggende former og at tillitsmennene settes i stand til å ivareta sine oppgaver etter Hovedavtalen på en effektiv måte.

Under henvisning til dette er hovedorganisasjonene enige om:

- 1) I bedrifter hvor tillitsmannsvervet på grunn av bedriftens størrelse og tekniske karakter, tariffavtalens lønnsform e.l. er særlig tidkrevende, kan det opptas lokale drøftelser om hvorvidt tillitsmennenes arbeid kan lettes ved at det stilles til disposisjon et passende arbeidsrom for tillitsmannsutvalget på bedriften.
- 2) I slike bedrifter kan man også ta opp spørsmålet om å godtgjøre tillitsmannsutvalgets formann i større utstrekning enn fastsatt i Hovedavtalens § 8, nr. 1, 2. ledd.

De stedlige parter kan i forbindelse med slike drøftelser søke veiledning hos sine organisasjoner.

Hovedorganisasjonene vil understreke betydningen av at såvel arbeiderne som bedriften har representanter med best mulige forutsetninger for behandling av samarbeidsspørsmål. Hovedorganisasjonene vil innenfor sine medlemsområder gjennom opplysnings- og kursvirksomhet søke å dyktiggjøre partenes representanter for de oppgaver som påhviler dem etter Hovedavtalen».

Vi stilte krav om at bedriftene skal holde tillitsmannsutvalgene med kontorer, og at utvalgets formann skal være lønnet. I og for seg hadde ikke NAF så mye imot et slikt krav, men de ville begrense gjennomføringen til å gjelde bedrifter av en bestemt størrelsesorden. De nevnte da tallet 1.000 arbeidere. Ved bedrifter med 1.000 arbeidere eller mer var de villige til å ta inn bestemmelser i Hovedavtalen om å holde fastlønnet tillitsmann. Det var imidlertid ikke noen tilfredsstillende ordning for oss. Vi mente det var bedre å forhandle seg fram, og ved en vurdering av forholdene på den enkelte bedrift, forsøke å gjøre det klart om det var behov for å ha en tillitsmann betalt av bedriften. Enkelte ganger kan det kanskje være større behov ved en noe mindre bedrift enn ved en større. Vi er jo kjent med at innenfor enkelte bedrifter er det slik at tillitsmannsutvalgene har kontorer og at tillitsmannsutvalgets formann har sin fulle betaling, selv om han på grunn av sitt tillitsmannsverv får liten tid til å utføre produktivt arbeid. De enkelte forbund må nå sette i gang undersøkelser på bedriftene, og i tilfelle reise krav om at ved de og de bedrifter

må tillitsmannsutvalget ha kontorer, og at det er nødvendig at tillitsmannsutvalgets formann i større utstrekning enn i dag får høve til å fungere som tillitsmann i arbeidstiden med bibehold av sin fortjeneste.

For øvrig gjør jeg oppmerksom på allerede nå at det i Arbeidsgiverforeningen ble opplyst at 60 % av medlemsbedriftene har et arbeiderantall på 10 arbeidere og derunder. Da er det jo lett å forstå at i slike små bedrifter er det ikke anledning til å ha verken lønnet tillitsmann eller kontorplass. Det blir de store og de middelsstore bedrifter som vi må legge an på å få en slik ordning i stand ved, og det blir jo forbundenes oppgave. I den utstrekning en ikke blir enig på det lokale plan, kan saken tas opp mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening. I denne tariffperioden får vi utnytte den nye bestemmelse så godt vi kan. Vi kommer sikkert til å høste en del erfaringer som kan komme oss til nytte ved neste revisjon, hvor vi så får forsøke å få forbedret avtalen.

Så har vi § 6 1. og 2. ledd: Vi foreslo at nyansatte arbeidere skal ved sin tiltredelse henvises til vedkommende tillitsmann for å bli orientert om sine plikter og rettigheter vis-à-vis bedriften og kolleger. Dette mente NAFs representanter var i strid med Hovedavtalens § 1, og ville derfor ikke akseptere endringen. Vi har imidlertid fått inn en bestemmelse som vi mener kan brukes. Følgende er tatt inn i den nåværende § 6:

«Dette gjelder således under arbeidet, under konferanser mellom bedriften og tillitsmennene, ved avgivelse av opplysninger til egne organisasjoner, ved orientering av arbeidskamerater og ved opptreden overfor den annen parts organisasjon».

Ordet «orientering av arbeidskamerater» tolker vi slik at tillitsmannen når det kommer nye folk til bedriften, kan gå bort og snakke med dem. Tillitsmannen skal jo representere de organiserte arbeiderne, og dette ble sterkt framhevet av arbeidsgivernes representanter. Men tillitsmannen kan jo ikke vite på forhånd når det kommer en ny arbeider på bedriften om han er organisert eller ikke. Han kan jo komme fra et annet forbund, og da må tillitsmannen få se medlemsboken fra vedkommendes forbund. Han kan være uorganisert, og det vet jo ikke vedkommende tillitsmann noe om, men han må ha anledning til å snakke med ham. Selv om vi ikke fikk den ordningen som vi helst ville ha, er dette likevel et skritt i den riktige retning. I praksis har det jo vært slik også tidligere. Det manglet jo bare at en ikke skulle kunne snakke til en ny arbeider som kommer inn på bedriften.

Jeg går så over til § 7, hvor det er en liten oppmykning av det som tidligere sto i paragrafens punkt 2, og hvor 2. og 3. setning har fått denne utforming:

«De skal på forhånd sørge for at nærmeste overordnede får underretning om årsaken til at de må forlate sin arbeidsplass og skal dessuten, så vidt mulig, gi formannen i den avdeling de kommer til, beskjed om hvem de ønsker å snakke med».

Tidligere sto det at «man har plikt til på forhånd å gi sin nærmest overordnede underretning». Vi sa fra at det var en umulig bestemmelse hvis en skal kontakte vedkommende direkte. Nå kan det gjøres på den måten at en kan gi beskjed til en annen person enn rette vedkommende, som så igjen gir beskjed til denne når det er anledning til dette.

§ 7 har fått følgende utforming:

«De øvrige tillitsmenn skal også uhindret kunne utføre sitt tillitsmanns-
verv. Med tillatelse fra sin nærmeste overordnede kan de i denne forbindelse forlate sin arbeidsplass».

Dette er også en liten oppmykning, men den er nærmest av redaksjonell karakter.

I § 8 har vi fått følgende nye 3. ledd:

«Tillitsmenn som arbeider på skift og som i sin fritid deltar i slike forhandlingsmøter som nevnt i foregående ledd, skal godtgjøres med gjennomsnittsfortjeneste eksklusive skifttillegg».

Regelen er vel at når det er møte mellom bedriften og tillitsmannsutvalget, holdes dette om dagen. De som arbeider på skift og som er medlemmer av tillitsmannsutvalget, men har friskift, blir da kalt inn uten å få noen godtgjørelse. Etter den nye bestemmelse skal de altså ha en godtgjørelse. Vårt krav gikk noe lenger, idet vi mente at hvis bedriften innkaller tillitsmennene til møte etter den ordinære arbeidstids slutt, hva enkelte bedriftsledere gjør, skulle samtlige tillitsmenn ha alminnelig overtidsgodtgjørelse for den tid de måtte sitte i møte etter den ordinære arbeidstids slutt. Dette ble avvist av Norsk Arbeidsgiverforening, men vi fikk som sagt en ordning når det gjaldt dem som arbeider på skift og ble innkalt til møte når de er fri.

§ 9 gis følgende intimasjon:

«Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge har i Hovedavtalen og Overenskomsten om produksjonsutvalg utformet bestemmelser som tar sikte på å legge forholdene i arbeidslivet til rette for et samarbeid mellom bedriften og arbeidstakerne. For det enkelte menneske er det av den største betydning at samfølelsen mellom ham og bedriften er sterk og

levende, og dette er også en nødvendig forutsetning for en effektiv produksjon. For å oppnå en slik samfølelse, er det viktig å ha hensiktsmessige former for drøftelse av felles problemer og for gjensidig orientering om de spørsmål som er av interesse for bedriften og for dem som arbeider i den».

For øvrig er det ikke noen endring i § 9, og det kommer av at vi ikke foreslo noen endring. Vi har nå til drøfting spørsmålet om det industrielle demokrati eller medbestemmelsesretten. Det er utarbeidet et opplegg som skal ut til samtlige fagforeninger til uttalelse. Når vi så får medlemmenes reaksjon, vil kravene om endringer til § 9 bli utformet i den utstrekning organisasjonen mener det er nødvendig å få til en utvidelse av rettighetene i den medbestemmelsesrettsparagraf som vi har i dag. I den nåværende § 10 står det at:

«Hvis en tillitsmann gjør seg skyldig i grovt brudd på sine plikter etter Hovedavtalen kan NAF overfor LO kreve at han fratrer som tillitsmann. I det tilfelle at LO ikke innrømmer berettigelsen av kravet, avgjøres tvisten av Arbeidsretten. Hvis en tillitsmann etter dette må fratre, er arbeiderne ved bedriften pliktig til å velge en ny tillitsmann.»

Vi foreslo § 10 endret slik:

«Hvis en tillitsmann, eller en representant for bedriftsledelsen, gjør seg skyldig i grovt brudd på sine plikter etter Hovedavtalen, kan NAF, hvis det gjelder en tillitsmann, overfor LO kreve at han fratrer som tillitsmann.

Er det bedriftens representant som har gjort seg skyldig i grovt brudd på Hovedavtalen, kan LO kreve at han fratrer som representant for bedriftsledelsen overfor arbeiderne.»

Norsk Arbeidsgiverforenings representanter ville ikke gå med på denne nye bestemmelse, og det ville de heller ikke forrige gang vi reviderte. Vi har likevel fått en liten åpning. Det heter nå i § 10 i det nye 2. ledd:

«Er det bedriftens representant som har gjort seg skyldig i grovt brudd på Hovedavtalen, kan LO ta opp med NAF spørsmålet om hans fortsatte status som representant for bedriftsledelsen overfor arbeiderne, jfr § 8.»

Etter dette har vi anledning til, hvis det oppstår vanskeligheter med bedriftens representant, å forhandle med Norsk Arbeidsgiverforening om vedkommendes framtidige status. Det har vi ikke hatt tidligere, men jeg gjør merksam på at hvis vi ikke blir enige med NAF, kan vi ikke gå til Arbeidsretten på grunnlag av § 10, 2. ledd, slik det nå er formet for å kreve vedkommende fjernet. Det skulle imidlertid være merkelig, hvis det er umulige forhold på en bedrift, om vi ikke da skulle klare å løse saken ved forhandling på høyeste plan.

§ 11 behandler spørsmålet oppsigelser. Første ledd i denne paragraf tilføyes etter 2. setning:

«Hvis det av LO blir gjort gjeldende at oppsigelsen er usaklig, skal fratredelse ikke finne sted før Arbeidsrettens dom foreligger. Forutsetningen er at stevning er uttatt senest 1 måned etter at oppsigelsen er mottatt.»

Denne bestemmelse har oppsettende virkning, men for at saken ikke skal bli sabotert, er en enig om at det skal være uttatt stevning til Arbeidsretten en måned etter at oppsigelsen er foretatt. I kapittel 10, § 20, om kollektive oppsigelser, har vi fått inn følgende bestemmelser når det gjelder lærlinger:

- «1) Lærlinger på kontrakt omfattes ikke av kollektiv oppsigelse i henhold til § 20, 1. ledd, med mindre de uttrykkelig er nevnt i det varsel som skal utveksles mellom organisasjonene.
- 2) Lærlinger skal, når de ikke er tatt med i plassoppsigelsen, fortsette sin opplæring under arbeidsstansen. Bedriften skal så vidt mulig drive opplæringen på vanlig måte.
- 3) Hvis stansen medfører at det ikke lenger er mulig å drive opplæringen på rasjonell måte, kan lærlingene med minst 7 dagers varsel permitteres for det tidsrom stansen varer.
- 4) For lærlinger som blir permittert i henhold til punkt 3, skal spørsmålet om eventuell forlengelse av læretiden på grunn av arbeidsstansen, avgjøres overensstemmende med Lærlinglovens § 10, 4. ledd eller tilsvarende bestemmelser i annen lovgivning.»

Jeg vil her spesielt peke på punkt 1, fordi det er første gang at en har fått adgang til å si opp lærlinger på kontrakt. Hvis lærlingene er organisert, det bryter ut konflikt og en mener at lærlingene bør bli med i konflikten, er det nå adgang til å si dem opp.

Når det gjelder varigheten, vil dere se at den nye Hovedavtalen gjelder til 31. desember 1964, og videre to år ad gangen, hvis ikke en av partene sier den opp med 6 måneders varsel. Det vil si at Hovedavtalen denne gang vil vare 1 år mindre enn tidligere, dette av hensyn til § 9. Vi foreslo overfor NAF at vi godt kunne ta en avtale på 4 år, unntatt § 9, men da ville vi ha rett til å revidere § 9 etter 2 år. Arbeidsgiverforeningen sa nei til dette. De ville ha samme utløpstid på hele Hovedavtalen, og resultatet ble da som nevnt, at den kommer til å gjelde til utgangen av 1964.

I samband med Hovedavtalen tok vi opp den såkalte Schøyen-dom. Som dere vil huske, var det en ulovlig konflikt ved Schøyens Bilcentraler for et par år siden. Der ble Landsorganisasjonen stevnet for Arbeidsretten sammen med Norsk Transportarbeiderforbund, Oslo Transportarbeiderforening og de fagorganiserte arbei-

derne ved bedriften. Norsk Arbeidsgiverforening reiste erstatningssøksmål også mot LO, og etter Arbeidsrettens kjennelse av 18. februar 1960, ble Landsorganisasjonen dømt til å betale erstatning. Det er så vidt jeg vet første gang at Landsorganisasjonen er blitt dømt til erstatning på grunn av en ulovlig konflikt. Vi rettet sterke angrep mot denne dom. Jeg nevnte den også i min 1. maitale i 1960, og sa at den var urettferdig og urimelig. Det sto nemlig i premissene for Arbeidsrettens kjennelse at LO riktignok hadde gjort noe for å forhindre denne ulovlige konflikten, men hadde ikke gjort nok. Arbeidsretten sa ingen ting i sine premisser om hvor mye LO burde gjøre. Vi har flere ganger tatt denne saken opp med NAF, og senest nå under hovedavtaleforhandlingene. Vi kom så langt at vi fikk en protokoll.»

Taleren refererte protokollen, og han fortsatte:

«Dette er i grunnen ikke noe mer enn hva den svenske landsorganisasjonen har hatt som regel gjennom mange år. Jeg mener vi nå har fått en tilfredsstillende ordning, og skulle dermed kunne unngå en ny «Schøyen-dom». Jeg må dog presisere at protokollen bare omfatter LO som hovedorganisasjon og ikke forbundene og fagforeningene.»

Formannen opptok Sekretariatets forslag sålydende:

Forslaget til ny Hovedavtale godkjennes.

Protokollen av 20/3—22/3 1962 vedrørende spørsmålet om erstatningssøksmål i forbindelse med tariffstridige konflikter godkjennes.

Hovedavtalen se bilag 1, side 76.

Tariffstridige konflikter se bilag 2, side 81.

Karsten Torkildsen: «Når det gjelder dette som formannen har redegjort for i samband med Hovedavtalens § 1, er det kjent at den bestemmelsen vi har med hensyn til den såkalte frie organisasjonsrett ikke er av det gode, selv om den har stått siden 1935. Men når vi påpekte dette, fikk vi det svar fra arbeidsgivernes side at hvis ikke dette kunne ordnes, hadde man kanskje kunnet risikert at man overhodet ikke hadde fått noen Hovedavtale. Og den situasjon var vel ikke akkurat noe behagelig, og vi måtte se den situasjon i øynene. Men jeg vil også ta opp et spørsmål som kanskje berører mange her i forbindelse med vårt krav, noe formannen ikke var inne på, at vi også hadde et krav i forbindelse med tillegg til § 5, dette med trekk i fagforeningskontingenten. Vi vet at det er bedrifter som foretar trekk av kontingenten, og vi vet at NAF

ikke vil godkjenne det, men det gjøres likevel. Vi i forhandlingsutvalget søkte å komme fram til en ordning slik at det ikke skulle legges hindringer i veien for at bedriftene kunne finne tilpasningsformer når det gjaldt trekk i kontingenten.

Vi argumenterte med at det å selge merker på arbeidsplassen kunne medføre at det ble en tid borte. Men det var ikke mulig å komme fram på dette område. Jeg vil likevel ha nevnt dette, fordi det henger sammen med § 1 og § 5. Formannen nevnte dette med organisasjonsprosenten i Sverige og Danmark. Det er riktig nok. Men det teller vel med i denne forbindelse at i de to nevnte land har de arbeidsledighetskasser som organisasjonene der har hånd over, og dette styrker organisasjonsprosenten. Slike kasser har ikke vi som bekjent, da vi jo har de statlige institusjoner på dette område.

Kjemisk Industrierarbeiderforbund hadde forslag om at man skulle ta ut § 1 i Hovedavtalen, men jeg kunne ikke som medlem av forhandlingsutvalget ta konsekvensen av at man kanskje ikke fikk noen Hovedavtale, for jeg tror den har sin store betydning. Man går et skritt for hver gang, som formannen sa, men, jeg vil igjen ha poengtert at vi har forsøkt å komme fram med dette om trekk i kontingenten. Jeg vet at det er mange som gjerne ønsker at vi kunne få en ordning på dette.»

Lars Jansen, Bygningsindustriarb.forbundet: «Som kjent har vi en særprotokoll for så vidt angår byggefagene at de valte eller ansatte skal anerkjennes som tillitsmenn. Det har sin naturlige forklaring, da byggevirksomheten jo drives ambulerende, og å samle sammen et fast team av tillitsmenn er utelukket. Det som er maktpåliggende er at vi også får anerkjent en slik bestemmelse for de stasjonære bedrifter. Der er jeg enig med LO-formannen i at det er lite plass for kontorhold og lønninger for de 60 % som er under 10 mann. Men vi kan vel føye til at det ikke er plass for tillitsmenn heller på mange av de nevnte bedrifter, for det er ennå i dag patriarkalske forhold ved småbedriftene. Men det er om å gjøre for oss at våre kontrollører og tillitsmenn kan komme inn på de små bedrifter hvor det er meget vanskelig å få utpekt en tillitsmann og enda mindre å kunne bruke denne på den måten som Hovedavtalen foreskriver. Jeg ville sette pris på at dette blir drøftet, slik at vi har en peiling på det.»

Per Andersen, Jern og Metall: «Det gjelder dette med spørsmål om organisasjonsretten. Jeg må beklage at man heller ikke denne gang kunne få snudd/noe på flisa når det gjelder § 1 i Hovedavtalen. Men det er jo foretatt andre ting i det siste som har gjort

at de uorganisertes stilling på bedriftene er blitt styrket vis-à-vis tariffavtalenes rettigheter. Jeg sikter til ansettelsesbeviset og striden om det som har versert noen måneder, og som har fått sin utgang med en formulering på ansettelsesbeviset som NAF skal praktisere, og som gir samtlige arbeidere som blir ansatt på bedriften tariffavtalens rettigheter. Fra tidligere er det helt klart at tariffavtalens parter har rett til å forlange overenskomstens bestemmelser fulgt for alle ansatte på bedriften. Men de uorganiserte har ikke hatt noen rett til å kreve overenskomstens bestemmelser, hvis de ikke hadde hatt en særavtale som gir dem denne retten. Men det har de nå fått ved den formulering, så vidt jeg forstår, på det ansettelsesbeviset som LO har godkjent brukt ved NAF's bedrifter. Ansettelse skal skje på tariffavtalens betingelser, og de uorganiserte har krav på, så vidt jeg forstår det, å forlange hver eneste ting som står i overenskomsten. Det hadde vært unødvendig med en slik bestemmelse for å dekke våre medlemmer, for, som sagt, kan vi som tariffpart kreve den gjort gjeldende for samtlige arbeidere. Jeg synes at de uorganiserte ved denne formulering i beviset får en status som de ikke burde hatt.»

Nordahl: «Først noen ord til Jansen. De protokoller det henvises til gjelder ikke stasjonære bedrifter, for bygningsindustriens stasjonære bedrifter kommer ikke i noen annen stilling enn alle andre stasjonære bedrifter. Det forbauser meg at det sies at man ikke får valgt tillitsmenn innen bygningsindustrien på de stasjonære bedrifter hvis de er medlemmer av NAF og de er organisert. De har jo de rettigheter som Hovedavtalen gir anledning til, og det gjelder såvel de stasjonære bedrifter i bygningsindustrien som i de andre bedrifter. Det er umulig å kreve særrettigheter for de stasjonære bedrifter i bygningsindustrien i motsetning til alle de andre stasjonære bedrifter som vi har i praktisk talt samtlige forbund som har medlemmer i bedrifter tilsluttet NAF.»

Vedtak: Sekretariatets innstilling og protokoll av 5/2—22/3 ble enstemmig vedtatt.

b) Overenskomster om produksjonsutvalg.

Innleder: Einar Strand.

«Jeg tar for meg først de dokumenter som ligger på representantenes bord når det gjelder Overenskomsten om produksjonsutvalg, nemlig det forslag som foreligger og den gamle avtale. La meg minne om at da Kongressen behandlet denne sak, forelå det for Kongressen to forslag, og jeg skal i korthet referere Sekretariatets motivering og forslag som ble vedtatt av Kongressen.

Vedtaket sier følgende: «Overenskomsten om produksjonsutvalg ble opprettet 7. desember 1945 og er blitt revidert i 1950, 1954 og 1959. Overenskomsten gjelder til 1. desember 1961 og videre 2 år ad gangen med mindre partene ikke skriftlig sier den opp.»

Retningslinjer for arbeidsstudier ble opprettet 1947, ble revidert i 1955 og har ingen tidsbestemt utløpstid.

«Begge avtaler bør», heter det i vedtaket, «i forståelse med forbundene være gjenstand for revisjon etter hvert som en anser det nødvendig.» Det er derfor rimelig at Sekretariatet i forståelse med forbundene får fullmakt til å revidere begge avtaler. Det er kommet inn to forslag til endring i overenskomsten om produksjonsutvalg. Begge går ut på medbestemmelsesrett i bedriftene, det vil si at produksjonsutvalgene får bestemmende myndighet. Vedtaket på Kongressen sier: «Dette spørsmål hører vel egentlig inn under industrielt demokrati, og disse forslag bør behandles under denne sak på Kongressen.»

Når det gjelder retningslinjer for tids- og arbeidsstudier, foreligger det fire forslag og et prinsipalt forslag fra Torp fagforening som går ut på å sløyfe alle retningslinjer og avtaler om tids- og arbeidsstudier. De øvrige tre forslag tar sikte på en endring i de bestående avtaler. I samsvar med dette ble det vedtatt at de innsendte forslag oversendes Sekretariatet, som gis bemyndigelse til, i forståelse med forbundene, å oppsi og revidere overenskomsten om produksjonsutvalg og retningslinjer for gjennomføring av arbeidsstudier.

Under sakens behandling på Kongressen ble det framsatt forslag fra kongressdeltakerne. Forslagene ble oversendt Sekretariatet. Umiddelbart etter at Kongressen var ferdig, sa Sekretariatet opp avtalene og anmodet samtidig forbundene om å sende inn forslag. Det var ett forbund som sendte inn forslag til noen endringer i avtalen om produksjonsutvalg, og det var Jern- og Metallarbeiderforbundet. — Sekretariatet nedsatte så et forhandlingsutvalg som besto av Harry Hansen, Jern og Metall, Anker Nordtvedt, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Johan Moksnes, Handel og Kontor, Egil Ahlsen, LO's rasjonaliseringskontor, Olaf Sunde, LO's juridiske kontor, og undertegnede. De møter som er holdt framgår av den vedlagte protokoll. Det var ikke så mye forhandlingsutvalget hadde å holde seg til av forslag. Dette med å få inn i avtalen bestemmende myndighet for produksjonsutvalg ble av Kongressen vist til saken om industrielt demokrati, og det ble ikke tatt opp noe forslag fra vår side i så henseende.

Jeg skal i korthet kommentere det forslag som foreligger. Under

§ 1 har det fra NAF's side flere ganger vært anmodet om å endre den tidligere overenskomst om at man skulle ha 50 beregnede helårsverk for å kunne kreve overenskomst gjort gjeldende, og det var spørsmål om å få heve denne grensen. Til dette er det alltid blitt svart nei fra LO's side. Imidlertid fikk vi inn en bestemmelse som er understreket i avtalens § 1, sålydende:

«Ved bedrifter hvor det utføres mindre enn 100 beregnede helårsverk ivaretar bedriftsledelsen og tillitsmannsutvalget i samarbeid de oppgaver som er nevnt i § 2 i denne overenskomst».

Tidligere har det vært slik at når en tillitsmann som er valt i henhold til Hovedavtalen, kommer til bedriftsledelsen for å gjøre gjeldende krav og forhold som vedrører produksjonsutvalgsavtalen, så har vedkommende formelt kunnet bli avvist under henvisning til at det ikke eksisterer produksjonsutvalg på bedriften. Dette gjelder i særlig grad de mindre bedrifter. Det er gjort gjeldende at det er vanskelig for de mindre bedrifter å holde to sett med tillitsmenn, og det har reist seg spørsmål om en konsentrasjon. Etter krav fra oss fant NAF å kunne gå med på dette. Dermed har man også sikret det forhold at der hvor det ikke eksisterer produksjonsutvalg, kan nå tillitsmennene ta spørsmålet opp i henhold til denne avtale.

Jeg minner også om at LO's krav har alltid vært at det er de valte tillitsmenn i henhold til Hovedavtalen og at det er LO's fagforbund som skulle velge representanter i produksjonsutvalg, men det har aldri blitt akseptert av NAF. Den bestemmelse vi nå har fått inn, skjærer en del inn på dette prinsipp.

Jeg nevner i denne forbindelse at etter de oppgaver som foreligger, er flertallet av de produksjonsutvalg som eksisterer på papiret, for å nytte et litt stygt ord, innen bedrifter under 100 arbeidere. De har ikke møter, og et mindretall har færre møter enn de egentlig skulle ha. Det betyr at det er for liten aktivitet. Opplysninger som produksjonsavtalen hjemler kan vi få i like høy grad ved å gå gjennom de ordinære valte tillitsmenn.

I § 2, arbeidsområde, er det kommet inn en ny bestemmelse under punkt a. Det har alltid vært krav om at man skulle få bedre tid på seg når man satt i produksjonsutvalg og redegjorde for regnskapene. Det har vært reist krav om at regnskapene skulle sendes produksjonsutvalgenes medlemmer på forhånd, og det var også vårt krav under forhandlingene. Vi fikk NAF's representanter til å gå med på en ny bestemmelse hvor det heter: «Hvis medlemmene i utvalgene ber om det, skal det være anledning til å komme tilbake til regnskapet i et nytt utvalgsmøte». Vi fant å gå

med på denne bestemmelsen ut fra det at denne bestemmelse er like god som om man skulle få regnskapet på forhånd. Bestemmelsen betyr at man har god nok frist til å tenke seg om før man setter fram eventuelle avvikende synspunkter til et foreliggende regnskap.

Det har vært klager over at redegjørelser og drøftelser blir gitt så sent til produksjonsutvalgenes medlemmer at de bare kommer der for å høre på og bare bes om å akseptere sakene, uten at man på et tidligere tidspunkt har fått anledning til å være med på drøftelsene. Ut fra det fikk vi inn en bestemmelse under punkt b, annet ledd, hvor det heter at «redegjørelser og drøftelser skal finne sted så tidlig som mulig». Det sto ikke tidligere.

I § 4, punkt 4, har vi fått inn en bestemmelse hvor det heter at «Når produksjonsutvalget har avgitt uttalelse i en sak, skal bedriftsledelsen behandle saken så snart som mulig og gi utvalget underretning om bedriftens avgjørelse i første utvalgsmøte etter at avgjørelsen er truffet».

Det var også fremmet spørsmål på Kongressen om at bedriften burde ha plikt på seg til å etterkomme de vedtak som produksjonsutvalgene hadde fattet. Så langt kunne ikke NAF's folk gå, men imidlertid fikk vi dem til å gå med på den siterte bestemmelsen. Vi skulle gå ut fra at denne hjemler adgang for produksjonsutvalgets medlemmer til å kreve et svar fra bedriften så snart som mulig. Tidligere hadde man selvfølgelig også den samme anledning, men nå står det positivt at «bedriften skal behandle saken så snart som mulig og gi utvalget underretning» osv.

§ 3 er tidligere § 10, den er bare flyttet opp for at vi skulle få en bedre symmetri i det. Så har det redaksjonelt kommet inn en oppfordring til produksjonsutvalgene om å engasjere flere. Det dreier seg i største utstrekning om de store bedrifter som har anledning til å sette ned undervalg. Der har vi fått inn en positiv bestemmelse hvor det heter «bør innkalle personer, og også overdra behandlinger av visse saker til særskilte tillitsmenn» osv.

I § 8 har vi en endring hvor det heter at «hvis et medlem av produksjonsutvalget går over i stilling tilhørende en annen valggruppe enn den vedkommende er valt fra» etc. Det var en bestemmelse som begge parter synes var en praktisk bestemmelse, så det skulle ikke være noen misforståelse der.

Så kommer jeg tilbake til § 10. Man har ofte hørt klage fra en del medlemmer av produksjonsutvalg over at man ble innkalt til møtene og fikk sakslista forelagt på selve møtet og ikke hadde fått anledning til å sette seg inn i sakene på et tidligere tidspunkt.

Derfor ble man enig om å føye til: «Som bilag til sakslisten bør så vidt mulig følge i avskrift dokumenter som skal behandles på møtet».

Når det står «så vidt mulig» kommer det blant annet av at det ble referert til at det kunne ofte hende at man hadde store dokumenter, tegninger etc. som var vanskelig å kopiere, og den siterte setning betyr indirekte at enhver av produksjonsutvalgets medlemmer, når han får innkalling til møte, har adgang til å gå på bedriftens kontor, ingeniørens kontor, eller der hvor saken måtte være, og kreve seg forelagt alt som måtte foreligge av dokumenter, tegninger osv. før møtets begynnelse, slik at man er klar over hva som skal behandles på møtet.

Jeg nevnte innledningsvis at det var få forslag som var kommet inn, og forhandlingsutvalget har tatt opp en del forslag som tidligere år har vært rettet mot NAF i tillegg til det som er kommet inn, og det resultat som foreligger har jeg allerede referert.

Jeg opptar Sekretariatets innstilling til vedtak.»

Taleren gikk så over til å omtale

retningslinjer for arbeidsstudier.

«Jeg har før referert Kongressens vedtak. Det var to forbund som sendte inn forslag til LO etter at det var gjort henvendelse til samtlige forbund i forbindelse med oppsigelsen av disse retningslinjer. Det var Jern og Metall og Bekledning. Treindustriarb.-forbundet hadde et forslag som kom med i behandlingen siden.

Vi tok i forhandlingsutvalget opp praktisk talt alle endringsforslag under de forhandlinger som ble ført med NAF, men fra NAF's side forlåt det faktisk et skriftlig forslag til å endre avtalen ganske omfattende. Vi avviste NAF's forslag og mente at den avtalen vi hadde var god nok, men var enige om at hvis det var noen redaksjonelle endringer som var mer lettlest og brukelig, så var vi villige til å være med på det.

Jeg skal bare kort nevne: De understrekninger som er foretatt gjelder både de endringer som er gjort av redaksjonell art som ikke betyr noe i praksis, og de som måtte være av reell art. Under første avsnitt sto det i den gamle avtale i pkt. 1: «ved industri og håndverksbedrifter». Det er utelatt i denne avtalen, men det er fordi en ikke skulle gjenta det, for det står i produksjonsutvalgsavtalen. Det skal ikke bety noen som helst endring.

I den tidligere avtalen sto det følgende: «Utvalget skal arbeide for å oppnå en effektiv produksjon. Gjennomføringen av arbeidsstudier skal skje i samsvar med nedenstående» osv. Der har vi fått med et ordbruk som heter: «innføring og bruk av arbeids-

studier som et hjelpemiddel i rasjonaliseringsarbeidet og til fastsettelse av akkorder». Tidligere sto det «gjennomføring», og vi har nyttet ordene «innføring og bruk». Det er akkurat det samme. Så sto det riktignok «til fastsettelse av riktige akkordsatser». Nå står det bare «til fastsettelse av akkordsatser». Hva som er uriktig eller riktig får bli en skål for seg når det skal drøftes nærmere.

Det nye som er kommet med er «hensikten med studiene er å oppnå reduserte tapstider». Før sto det at «studienes hensikt er å finne fram til de beste arbeidsmetoder og fastlegge normalytelsen». Det sier akkurat det samme. Man mente bare at det var å gå direkte på sak.

I II har vi fått inn noe nytt, som er reelt. Der står det «skal bedriftsledelsen ta kontakt». Det er et direkte krav til bedriftsledelsen om at det er den som skal ta kontakt med arbeidernes tillitsmenn.

I annet avsnitt har vi fått inn ordene «arbeiderne skal velge alt etter bedriftens art og størrelse og den arbeidsstudieteknikk som skal anvendes». Under anmerkningen heter det videre at «Med arbeidsstudieteknikk er her tenkt på standardtidssystemer o.l. Retningslinjene er ikke til hinder for at slike systemer anvendes. Akkordforslag som bygger på standardtidssystemer kan ikke gjennomføres uten at det foreligger avtale om det mellom partene».

Jeg nevnte innledningsvis at arbeidsgiverne kom med en helt ny teknisk avtale, og den gikk blant annet ut på at standardtidssystemer skulle bli godkjent gjennom denne avtalen og ligge som en «carte blanche» på bordet. Vi sa nei til det. Det kunne overhodet ikke komme på tale uten at partene gjorde avtale om det i de spesielle tilfelle. Men vi sa også at den någjeldende avtale ikke var til hinder for at to parter i tariffavtales form kunne gjennomføre standardtidssystem. For å gjøre oppmerksom på det, er det kommet inn at denne avtale er ikke til hinder for det, men det skal avtales med fagforbund/fagforening/bedrift om det skal være slik. Først da kan standardtidssystemene gjennomføres.

Så er det en understrekning av at «tillitsmennene skal være arbeidernes sakkyndige i arbeidsstudiespørsmål og bør ikke samtidig ha tillitsverv som vanlige forhandlere». Der ville NAF gjerne ha med at de ikke skulle være tillitsmenn i Hovedavtalens forstand og ha vanlig forhandlingsstatus der, men vi fant at vi ikke kunne være med på det i denne omgang, fordi det viste seg at det var en rekke tillitsmenn som var med i forhandling i andre spørsmål som også var arbeidsstudiemenn, og vi kunne ikke frata dem denne retten.

«Hovedavtalens vanlige bestemmelser gjelder også for arbeidsstudietillitsmenn.» Det innebærer ikke noe nytt, men er bare en redaksjonell endring.

På side 2 har vi fått inn noe nytt og vesentlig: «bedriften skal gi opplæring og holde ved like» osv., og så kommer det «og foreta kontrollstudier».

Det innebærer nemlig at en bedrift ikke kan sende en arbeidsstudietillitsmann for arbeiderne ut på et kurs og være ferdig med den oppgaven. De må imøtekomme kravet om en videreutdanning og i det hele gi arbeidsstudietillitsmannen en så god opplæring at han kan foreta enhver fullverdig kontrollstudie. Det er en ganske bra utvidelse, som NAF's forhandlere gikk med på. Så kom arbeidsgiverne med et forslag om at «arbeidsstudietillitsmannen skal vise saklighet og objektivitet», men vi mente det skulle gjelde begge parter, og vi har fått med at «så vel arbeidsstudietillitsmenn som bedriftens arbeidsstudiemenn skal vise saklighet og objektivitet under utøvelsen av sitt arbeid».

Under III skjer det ikke noen spesiell endring. Vi har streket under «de forskjellige studieformer. I alminnelighet skal tapstid- og metodestudier utføres før eventuelle akkordtidsstudier».

Det innebærer selvfølgelig også at arbeidernes tidsstudietillitsmenn skal kontrollere de to studiene før de går i gang med akkordstudiene. Det er nemlig skjedd tilfelle hvor bedriften hadde iverksatt alle tre studiene uten at arbeidernes tidsstudietillitsmenn på forhånd hadde vært med og sett på de to første.

Under pkt. 2 a er det kommet inn noe reelt i og med at «tapstidstillegget fastlegges ved studier, som må være så omfattende at de gir forsvarlig dekning for de tapstider som forekommer». Hvis arbeidernes tidsstudiemenn og arbeiderne for øvrig mener at studiene ikke har vært så omfattende, slik at de ikke har kunnet gi et forsvarlig bilde av tapstidene, så kan man kreve studier på et større område.

Under punkt c har man også fått til noe reelt. Det står nederst i punktet at «det eventuelle tillegg bør fortrinnsvis gis for den del eller deloperasjon av arbeidet som betinger tillegg og fastsettes av arbeidsstudiemannen i samråd med arbeidernes tillitsmenn for arbeidsstudier». Det slås fast at tapstidene ikke ensidig kan fastsettes av bedriftens arbeidsstudiemann.

Det var krav fra vår side om at vi skulle forsøke å få studiene utført på en spesiell arbeidsoperasjon og ikke ta studiene over hele lenken, for å si det på den måten. Her fikk vi innført ordene «om mulig». Vel, det er en åpning her.

Under V, punkt 4, er det kommet inn noe reelt. Her står det: «Hvis enighet ikke oppnås, skal arbeidsstudiemannen og arbeidsstudietillitsmannen snarest mulig gjennomgå studiemateriellet og eventuelt samtidig foreta de nødvendige kontrollstudier». Tidligere kunne det være så at det var bedriftens tidsstudiemann som foretok disse kontrollstudiene alene, men det kom kanskje av at våre folk ikke behersket stoffet. Dette viser da tilbake på at våre studiemenn heretter skal ha en så fullverdig utdanning at de kan klare det.

Under pkt. 5 er man kommet til at bedriftens akkordforslag skal praktiseres inntil endelig resultat foreligger. Det har vært en del gnidninger i de tilfelle hvor man ikke har kunnet få praktisert et akkordforslag og hvor arbeidet blir henvist til å bli lønnet etter tariffens timelønn. Overgang fra akkord til timelønn skaper problemer, og disse unngår en alt vesentlig etter det nye forslag.

Punkt 6 inneholder en ny plikt for bedriftsledelsen til å holde tillitsmennene mest mulig orientert om akkordberegninger.

Under avsnitt VIII, punkt 3, sto det tidligere «akkordoverskudds-prosent». Forhandlerne fant ikke ut hva det betød, men ordet «beregningsgrunnlag» forsto alle. Derfor var vi enige om å sette inn det istedet.

Jeg opptar Sekretariatets forslag sålydende:

«Forslaget til ny Overenskomst om produksjonsutvalg godkjennes.»

«Forslaget til nye Retningslinjer for gjennomføring av Arbeidsstudier godkjennes.»»

Overenskomst om produksjonsutvalg se bilag 3, side 82.

Arbeidsstudier se bilag 4, side 86.

Per Andersen: «Demokrati i arbeidslivet har i lengre tid vært diskutert, og for vel et år siden, på LO's kongress, var det en av de større sakene. Et forslag på 6 punkter ble også vedtatt, men jeg tør vel si at det var stemning på Kongressen for at man burde gå mer radikalt til verks enn det vedtak som ble gjort. Det ble opprettet en komité utnevnt av Samarbeidskomitéen mellom LO og DNA, og denne komitéen har sett nærmere på saken ut fra punkt 2 i kongressvedtaket for et år siden. Et diskusjonsopplegg fra komitéen er sendt ut til grunnorganisasjonene til behandling. Det er en rekke alternativer som komitéen ber om skal tas opp til drøftelse.

Med den sterke bevegelse som er hos våre medlemmer i dag omkring demokrati i arbeidslivet, finner jeg det helt uriktig at Avtalen om produksjonsutvalg skal innskrenkes når det gjelder

plikten til å opprette utvalg. Jeg viser her til bestemmelsen i forslaget nå om at det skal være 100 helårsverk ved bedriften før utvalg kan opprettes. Jeg er klar over de andre formuleringer som kommer inn, som en delvis erstatning, og andre ting som kan sies om det. Men at det som nå kommer inn, skal gi erstatning for de som mister utvalg, ved at det ordinære tillitsmannsapparatet skal gå inn og overta produksjonsutvalgenes arbeid, finner jeg ikke på noen måte tilfredsstillende, fordi det i produksjonsutvalget finnes flere ledd som skal delta ved et vanlig tillitsmannsapparat ved bedriftene. — Det er en lite tilfredsstillende erstatning, det som man antyder. Fram for alt mener jeg det er galt i dagens Norge å innskrenke produksjonsutvalgenes virkeområde ved de bedrifter hvor de skal opprettes.

For å ta et eksempel: I Oslo er det 250 mekaniske verksteder. 26 av disse bedrifter har mer enn 100 arbeidere. Vi har saker som kan drøftes med hell i produksjonsutvalgene ved bedrifter som ligger i størrelsesorden mellom 50 og 100 arbeidere. Jeg synes det er helt galt det forslaget som her ligger fore, og kan ikke se at forslaget har gitt oss noen ting. Man får unnskyld meg hvis en tar det som noen kritikk, for det er ikke meningen å føre kritikk i den forstand.»

Taleren fremmet sådant forslag:

«Forslaget til ny overenskomst om produksjonsutvalg godkjennes ikke av Representantskapet.»

Harald E. Olsen: «Når vi drøfter dette med produksjonsutvalgsarbeid ute i distriktene, møter vi alltid det argument at selve målsettingen som utvalgene skal arbeide for, dette med «å fremme trivsel og arbeidsglede gjennom samarbeid og samhørighet ved bedriften, nyttiggjøre de ansattes erfaringer og innsikt å øke effektiviteten» osv., det blir akseptert. Men jeg tror det er to hovedgrunner for at dette arbeid blir gjort med vekslende hell. Den ene er at produksjonsutvalget som sådant gjerne vil se resultatet av sitt arbeid. Det andre er kommunikasjonene mellom medlemmene og utvalgsmedlemmene. Strand framhevet i sin innledning på side 3 i innstillingen dette med at når produksjonsutvalget har avgitt uttalelse i en sak, skal bedriftsledelsen behandle den så snart som mulig og gi utvalget underretning om bedriftens avgjørelse i første utvalgsmøte etter at avgjørelsen av truffet.

Vi kjenner til at de fornuftige bedriftsledere når en sak er behandlet i produksjonsutvalget, tar det som et vedtak de bøyer seg for og gjennomfører de ting som utvalgene er enige om, og det blir også hevdet at det ikke kan bli noen fart i utvalgs-

arbeidet før det man er enig om blir gjennomført. Jeg vil stille et spørsmål når det gjelder denne endringen: Hvordan skal det egentlig oppfattes? Bedriften skal gi underretning om sin avgjørelse i første utvalgsmøte etter at avgjørelsen er truffet. Det heter at det skal være møte en gang i måneden. Og skulle ikke bedriften ha muligheter for å gi melding på neste møte om en måned, og vi vet at de færreste har møte hver måned, skulle det ikke da kunne stå at de skulle gi melding til neste møte om sin avgjørelse i spørsmålet? Ellers er jeg redd for at dette er noe som bare kommer på papiret, men man kan jo faktisk trekke ut dette både i et og fem år hvis man skal tolke ordlyden rett. Jeg er da redd for at dette med resultatet av sitt arbeid er det som virker hemmende. Hadde det vært mulig, burde det vært slik at de burde gi svar på neste møte.

En annen ting som for så vidt ikke er noen endring, er det som står om «at når saker som er nevnt under bokstavene a og b under denne paragraf blir tatt opp til behandling, skal opplysninger som blir gitt av bedriften holdes absolutt hemmelig i den utstrekning bedriftsledelsen krever det.» Her er vi inne på dette med kommunikasjonene. Hvordan er det å forstå? Her blir det praktisert på forskjellig måte. Man skulle jo tro, og det må vel være selve ånden også, at de som er valgt som representanter for arbeiderne til produksjonsutvalget, bør kunne legge fram de saker som blir behandlet for dem de representerer.

Jeg minner her om det som ble sagt under debatten om industrielt demokrati, nemlig det med å få representanter i styret. Det ble på siste kongress sagt «at det eneste vi kjenner til av representanten i styret er at han sitter der». Skal det oppfattes slik at det skal være så absolutt hemmelig i produksjonsutvalget at man ikke kan gi medlemmene i fagforeningen melding om hvordan sakene står? Er dette tilfelle, er vi inne på en av de svakheter som er meget betydningsfulle, nemlig dette med forbindelsen mellom medlemmene og utvalgsmedlemmene.»

Strand: «Vi hadde ikke noe forslag oppe på Kongressen om å endre den siste bestemmelsen Olsen var inne på, for den sto tidligere. Jeg og hele forhandlingsutvalget gikk da ut fra at Kongressen godkjente de gamle bestemmelser. Hadde det kommet forslag om å kreve den gamle bestemmelsen fjernet, dette «med absolutt hemmelighet i den utstrekning bedriftsledelsen krever det», hadde vi tatt opp dette forslaget og kanskje fått forklaringer på arbeidsgivernes reaksjoner. Men det er jo helt opplagt at hvis bedriftsledelsen krever at dette ikke skal forelegges arbeiderne i denne omgang,

så skal det overholdes. Krever man det ikke, så må en gå ut fra at arbeidernes representanter i produksjonsutvalget leverer fra seg alt det de har fått i utvalget. Det er bare når bedriftsledelsen krever det at det ikke kan gjøres. Da det har stått i den gamle avtalen, har vi ikke kunnet ta opp noe avvikende forslag her. Så vidt jeg forstår Andersen, mener han at det foreliggende forslag er dårligere enn tidligere. Det kan det være delte meninger om. Det står i denne avtale i likhet med tidligere at «produksjonsutvalg skal opprettes ved disse bedrifter, dersom en av partene forlanger det og partnes hovedorganisasjoner er enig i det.»

Det vil si at ved alle bedrifter under hundre arbeidere, skal det opprettes produksjonsutvalg når Jern- og Metallarbeiderforbundet krever det. Avtalen hjemler adgang til det. Det som er det nye og verdifulle i denne avtalen i motsetning til den tidligere, er at vi kan komme til bedriftsledelsen som tillitsmenn i henhold til Hovedavtalen og kreve opplysninger i henhold til Overenskomsten om produksjonsutvalg. Det kunne ikke LO's tillitsmenn gjøre hvor det ikke var opprettet produksjonsutvalg. Det er realiteten i den avtale som foreligger, og det er en stor forbedring. Jeg nevner: I oversikten som jeg tok for noen uker siden, er det i landet i dag 1563 bedrifter med mellom 50 og 100 arbeidere. Vi har ca. 200 produksjonsutvalg i disse over 1500 bedrifter. Det står 1300 igjen, men når vi vet hvor vanskelig det er og få liv og bevegelse i de produksjonsutvalg vi allerede har, jeg kan som eksempel nevne at i de 200 bedrifter hvor det er utvalg, har det ikke vært møter i det hele tatt etter den nåværende avtale, da synes jeg det måtte være rimelig om vi imøtekom de vanskeligheter som oppstår, nemlig å få de bedrifter som i dag ikke har produksjonsutvalg til å nytte sine tillitsmenn til å gå til bedriftsledelsen å kreve det som de måtte kunne få ut av avtalen om produksjonsutvalg, for det kan de nemlig ikke ved ca. 1300 bedrifter i dag. Man kan selvsagt være misfornøyd med det foreliggende forslag, men en kan ikke si at det ikke gir noe. Jeg synes det gir noe ganske vesentlig. Særlig vil jeg minne om at avtalen inneholder bestemmelse om at alle forbund kan kreve avtalen om produksjonsutvalg gjort gjeldende, selv om det er bare 20 arbeidere ved bedriftene. Men obligatorisk skal bedriftsledelsen være nødt til å gå inn for produksjonsutvalg når det er over 100 arbeidere.»

Johan Bøe, Bokbinder- og Kartonnasjearb.forbundet: «Det er V, punkt 5, som foranlediger meg til å stille et spørsmål. Det gjelder skjerpelsen som har foregått her, fra en setning som lyder: «bør partene komme til en ordning slik at denne praktiseres

inntil det endrede resultat er oppnådd» og til nå, hvor det heter: «Hovedorganisasjonene vil anbefale at i de tilfelle det ikke oppnåes enighet om akkorden, praktiseres foreløpig bedriftens forslag», dette på bakgrunn av at vi gjennom en rekke tidsstudier med henblikk på å komme fram til et akkordforslag, ikke oppnår enighet, og vi ikke har funnet det opportunt å beskytte oss av «bør partene» osv. I dag vil det være ensbetydende med at vi faktisk talt vil være forpliktet til å anbefale. Jeg vil spørre om denne skjerping faktisk kan inneholde en bestemmelse som tilsvarer at om vi ikke finner det opportunt å anbefale, nå må føle oss forpliktet til å anbefale.

Ved en av våre bedrifter har vi holdt på snart i 3 år med et forsøk på å komme fram til en produksjonspremieordning, likevel kunne vi ennå ikke tenke oss å anbefale det som bedriften har tenkt å legge fram som sitt forslag til en akkordordning. På tross av at forslaget er bedret mange ganger fra det så dagens lys første gang.»

Per Andersen: «Alle sammen er klar over, også jeg, at produksjonsutvalgene ikke har virket så gunstig som vi hadde håpet på. Likevel kan jeg ikke se det annerledes enn at det må være et tilbakeskritt når vi får oss forelagt dette forslag. Vi startet med produksjonsutvalg i 1947. Avtalen den gang fanget inn bedrifter med mer enn 20 arbeidere. Nå setter man tallet til 50, og nå går vi enda et skritt tilbake ved å sette det til 100. Har man noe bevis for at det er særlig ved de bedrifter hvor det er et arbeiderantall under 100 det har klikket noe mer enn ved de større bedrifter? Det er ikke noe velstand ved de bedrifter som har flere enn 100 arbeidere heller.

Sett på bakgrunn av det som forekommer i dagens debatt om industrielt demokrati, er det noe forstemmende at vi går med på et krav fra arbeidsgiverne som er dårligere enn det vi har hatt. Det er noe ganske annet dette at produksjonsutvalg også kan opprettes ved mindre bedrifter, «dersom en av partene forlanger det, og hovedorganisasjonene er enig». Det er noe ganske annet enn at det står i avtalen «at det skal være utvalg». Strands siste innlegg har ikke rokket ved min innstilling, for det virker psykologisk galt på den debatten vi har i dag, og den vil sikkert øke framover.»

Nordahl: «Når jeg forlanger ordet, kommer det av det som er understreket i § 1, som jeg anser for en meget viktig ting, hvor det står at «ved bedrifter hvor det utføres mindre enn 100 beregnede helårsverk, ivaretar bedriftsledelsen og tillitsmannsutvalget i samarbeid de oppgaver som er nevnt i § 2 i denne overenskomst».

Dermed blir det tillitsmannsutvalget som får det arbeid som produksjonsutvalget har i de andre bedrifter. Når jeg nevner dette, er det fordi vi ikke ved siste hovedavtalerevisjon, men ved den forrige revisjon, reiste kravet om at produksjonsutvalgene skulle gå inn som en integrerende del av Hovedavtalen for å sjalte ut fra produksjonsutvalgene de som ikke er medlemmer av LO, for vi har ikke hatt så lite trøbbel på bedriftene med de gruppene som også har rett til å være med i produksjonsutvalgene, nemlig funksjonærene, selv om de ikke er medlemmer av LO. For der har vi konkurransen mellom våre funksjonærorganisasjoner på arbeidsplassen og de som står utenfor LO.

Vi hadde for en del år siden nokså mye trøbbel på en av landets største arbeidsplasser, Akers Verksted, nettopp på dette punkt. Vi tok da opp spørsmålet om vi skulle kreve at produksjonsutvalgene skulle gå inn som en del av Hovedavtalen, for dermed å omfatte bare de organiserte i produksjonsutvalgene. NAF spurte hva motivene var for dette, og NAF satte seg hardt imot en slik bestemmelse. Vi presset ikke særlig hardt på det heller for så vidt, men vi reiste saken og diskuterte den. Men nå har vi fått inn en bestemmelse hvor NAF garanterer og anerkjenner at i bedrifter med 100 ansatte og derover, kan tillitsmannsutvalgene utføre produksjonsutvalgenes oppgaver, hvis de så ønsker det, og da mener jeg at det bør vi vedta. Det er et første skritt på veien, og så får vi søke å utvide det tallet ved neste tariffrevisjon.»

Strand: «Avtalen om tidsstudier er jo ingen overenskomst. Det er retningslinjer, som det står på side 5, punkt 5, hvor det heter «praktiseres foreløpig bedriftens forslag», mot at det tidligere sto: «bør partene snarest mulig komme fram til et endelig resultat».

Jeg har konferert med vårt rasjonaliseringskontor, som mener det ikke er noen realitetsendring i det. Det er en foreløpig prøveordning og har ikke noe med realiteten i spørsmålet om å anbefale eller ikke. For øvrig har Nordahl nevnt en del av beveggrunnene for at også vi gikk med på forslaget.

Jeg er enig med Per Andersen i at det er ikke morsomt å konstatere at det ligger i den gata i dag. La meg bare nevne at etter de oppgaver som LO's beretning oppgir fra de første år etter krigen, viser det seg at vi i 1946 begynte med ca. 600 produksjonsutvalg, i 1947 721, var oppe i vel 800 utvalg i 1950, og siden er det dabbet av og særlig ved de bedrifter som er under et arbeiderantall på 100, så nå er vi kommet ned i 650. Det er en kjensgjerning at de bedrifter som har færre arbeidere, har vanskeligere for å få produksjonsutvalg til å gi det som de skal. Jeg vil bare gjenta at det

som har vært meningen med understrekningen på side 1 er utelukkende å få mer opplysning av den art som produksjonsutvalgsavtalen hjemler til *alle* bedrifter, i motsetning til tidligere. Det må da være en stor fordel i forhold til tidligere. Og en annen ting: Tillitsmenn som arbeider i bedrifter hvor det ikke er produksjonsutvalg, avviser spørsmålet om å kreve opptatt forhandlinger med bedriften, under henvisning til at det ikke eksisterer noen avtale om produksjonsutvalg. Med denne bestemmelsen vi nå har fått med vil tillitsmennene ha en viss forpliktelse til å rette henvendelse til bedriften for å få opplysninger samt sette i verk de ting som måtte ønskes i henhold til overenskomsten om produksjonsutvalg. Det må da være en ubetinget fordel som jeg synes Representantskapet bør vedta.»

Bjarne Andresen, Papirindustriarb.forbundet: «Dette er et av de mest ømtålige spørsmål vi har på arbeidsplassen i dag. Det går så langt i tidsstudier i dag så vi vet ikke verken ut eller inn med disse former for studier som blir satt i verk på arbeidsplassene. Ved den bedrift hvor jeg arbeider, Borregaard, har vi nå i flere år vært i stadig krangel med bedriften nettopp når det gjelder tids- og arbeidsstudier. Vi har sogar gått til det drastiske skritt i flere av de store foreninger å trekke tilbake våre tidsstudiefolk. Vi vil ikke ha noe med den måten det blir praktisert på, slik som situasjonen er i dag. Det finnes andre måter å rasjonalisere på for å få vår del av kaka, enn den framgangsmåten som bedriftene bruker. Jeg kan ta f. eks. studier på passarbeid. Det finnes ikke det menneske født, utenom de folkene som selv er oppe i det arbeid, som kan vurdere hva et menneske kan gjøre og ikke gjøre. Det er aldri snakk om penger i denne forbindelse når det er tale om å fjerne folk fra arbeidsplassen. På Borregaard har de innført et nytt system, og det går ut på at de folk som bedriften ansetter er fra vår arbeidsplass. Vi mister dem i vår organisasjon, og de går over i de andre organisasjoner, noe som vi ikke er tjent med. Vi er heller ikke i det samfunn vi lever i i dag, tjent med å ha så mange former for rasjonalisering at det skal gro oss helt over hodet. Jeg håper at Sekretariatet ser på spørsmålet om det ikke snart er for gammeldags dette med tids- og arbeidsstudier, men at vi må finne en mer demokratisk framgangsmåte for å få løst problemene på arbeidsplassene.»

Vedtak: Sekretariatets innstilling om godkjenning av avtalene om produksjonsutvalg ble vedtatt mot 4 stemmer. Avtalen om Retningslinjer for tidsstudier ble enstemmig godkjent.

d) Andre hovedavtaler med NAF.

Sekretariatet foreslår at Representantskapet gjør følgende vedtak:

«Sekretariatet får fullmakt til — i samråd med vedkommende forbund — å godkjenne nye hovedavtaler for handels- og kontorfunksjonærene, hotell- og restaurantarbeiderne og arbeidsledere og tekniske funksjonærer».

Vedtak: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 12. Suppleringsvalg til Sekretariatet.

Som 4. varamann velges formannen i Norsk Kommuneforbund, Viktor Jensen.

Vedtak: Innstillingen ble enstemmig godkjent.

Sak nr. 13. Ankesak: Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund vedrørende instrumentørene ved A/S Norsk Hydro.

Sekretariatets innstilling: Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbunds anke avvises.

Karsten Torkildsen: «Det er vårt forbund som har anket denne voldgiftsavgjørelsen av 13. januar ad spørsmålet om instrumentørene ved Hydro. Vi har anket saken fordi vi ikke riktig forstår denne avgjørelsen, og saken vil bli foredratt fra vårt forbunds side av den som fører forhandlingene for Hydro, vår nestformann, Nordtvedt. Men jeg vil likevel motivere mitt standpunkt som sekretariatsmedlem i denne sak.

Bakgrunnen er at instrumentørene, som ble overført til Norsk forbund for Arbeidsledere og Tekniske funksjonærer, har ikke endret sitt arbeidsforhold. — Det ble en viss rift etter fagfolk på Esso-anlegget. Det skapte en viss engstelse hos Hydro, for det var mange som søkte seg til Esso-anlegget, og så gjorde da Hydro disse folk til funksjonærer, uten å endre deres arbeidsforhold. Vi har hatt en funksjonærstatus tidligere innenfor LO, hvor vi har ment at de som har gått over på funksjonærkontrakter og det hele, de skulle vi ikke ha med. Men med den utvikling som nå foregår i retning av automatisering og rasjonalisering, er det jo slik at funksjonærtallet øker, selv om arbeidsforholdene ikke endres.

Leser man voldgiftskjennelsen av 13. januar og ikke blar på siste side for å se kjennelsen, men leser premissene, så kan man ikke være i tvil om konklusjonen. Men man har altså konkludert med at Norsk forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksj. ikke helt, men delvis skal ha instrumentørene som sitt organisasjonsområde. Jeg oppfatter avgjørelsen slik at dette ikke bare er en

sak som angår oss, men vi er altså i første omgang part i saken. Men den kommer også til andre forbund. Man kan spørre seg hvordan det i det hele kommer til å bli når denne automatiseringen og den tekniske utvikling stadig vil øke i 60-årene. Skal dette bevirke at de som er med på dette skal skifte forbund?

Saken er så vidt stor og omfattende at jeg skulle ønske den ble tatt opp til ny behandling på bakgrunn av organisasjonen som helhet, fordi den kommer til å gripe om seg til mange andre forbund enn Kjemisk Industriarbeiderforbund.»

Anker Nordtvedt: «Vårt forbunds formann har gjort greie for hva saken gjelder. Men la meg begynne med prinsippet: En av de vesentlige forutsetninger for en organisasjons beståen er at de indre forhold på arbeidsplassen er så rolige som mulig. En viktig forutsetning for det er igjen at alle arbeidere av samme kategori blir behandlet likt. I dette tilfelle har bedriften av rent praktiske grunner foretatt noe som de ikke kunne gjøre hvis den skulle følge den tariffavtalen vi har for Norsk Hydro. For å kunne omgå denne avtalen har de gjort en del av instrumentmakerne til funksjonærer. Disse arbeidere, eller for å nytte det nye uttrykket, funksjonærene, har akkurat det samme arbeid som før, og akkurat det samme arbeid som de ca. 80 av deres øvrige arbeidskamerater har. I denne omgang gjelder det 17 mann som bedriften har plukket ut og som de har kalt funksjonærer og betaler månedslønn.

Det er klart at når det er blitt overlatt til bedriften i denne forbindelse å velge og vrake med hvem som skal være hva og hvem som skal betales med hva, så vil det skape friksjoner på arbeidsplassen. Ved vår tariffrevisjon var disse folkene tatt med, og vi tilsiktet at her skulle vi ha faste regler for hvordan dette skulle gjøres.»

Det ble satt opp en protokoll på Herøya den 6/10 1960 som taleren leste innledningen til, og den fastslår prinsippet i denne saken.

«Bedriften meddelte at selskapet i noen tid hadde hatt under overveielse å overføre kvalifiserte instrumentarbeidere til månedslønn, og å gi disse funksjonærstatus. Dette var i år blitt aktualisert ved etterspørselen på arbeidsmarkedet etter denne kategori av faglært arbeidskraft, som det utenfor selskapet praktisk talt ikke kan drives systematisk opplæring av. Bakgrunnen var ganske enkelt det nye Esso-anlegget på Slagentangen som hadde behov for instrumentmakere, og Hydro var redd for å miste de beste av dem. Dette er i grunnen kjernen i hele saken. Jeg kan også meddele at det er ikke Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske

Funksjonærer som har gjort krav på disse medlemmer, men det er de folk som nå har blitt funksjonærer som krever å bli overført fra et «simpelt» fagforbund til et funksjonærforbund. Det kan av og til bli noe problematisk for oss som holder på med dette arbeid å forstå en slik innstilling og mentalitet, men dem om det.

Vel, saken ble innbragt for LO's voldgiftsnemnd, hvor, ganske riktig som Torkildsen sa, konklusjonen ikke stemmer med premisene. Nemnda fastslår ganske enkelt at disse folkene utfører nøyaktig samme arbeid som før, altså samme arbeid som de øvrige instrumentmakere. Konklusjonen blir dog at etter som disse folkene det gjelder har fått funksjonærstatus, bør de overføres til Arbeidslederforbundet. At dette er i strid med nevnte forbunds vedtekter er en sak for seg. For dette forbund skal ikke ha medlemmer som er i aktivt arbeid som alminnelige fagarbeidere. Det er også for øvrig nevnt i voldgiftsnemndas kjennelse, og jeg kan derfor ikke forstå at den har kommet fram til den kjennelsen den gjorde. Men det må være overlatt til den å skjønne seg på det. Voldgiftsnemnda sier at «bestemmelsen i vedtektene for Arbeidslederforbundet og også når det gjelder organisasjonsområdet deres, slik som det er vedtatt, er så uklare at de bør tas opp til nærmere drøfting». I den forbindelse har Sekretariatet nedsatt en komité som nærmere skal utforme organisasjonsområdet for Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Da mener jeg at det kan være riktig å utsette denne avgjørelse til vi får hele organisasjonsområdet på det rene, så vi har klare retningslinjer å gå etter, og ikke la dette tilfeldigvis avgjøre hvilket standpunkt man skal ta til den enkelte sak. Jo klarere retningslinjer det er, desto lettere er det selvsagt å utføre arbeidet innenfor organisasjonsområdene.»

Taleren konkluderte med et sådant forslag:

«Da LO har nedsatt en komité som skal framlegge forslag om NFATF's organisasjonsområde, utsettes saken til komitéinnstillingen foreligger».

Nordahl: «Når et ankende forbund ber om å få saken utsatt, så kan ikke vi ha noe mot det. Jeg vil anbefale Nordtvedts forslag.

Men jeg vil legge til at hvis det var så enkelt når det gjelder denne gruppen her, og det kan komme til å gjelde flere grupper og det har hendt med grupper tidligere, at de skulle stå i enten Arbeidslederforbundet eller Kjemisk, da var saken såre grei. Da antar vi at vi kunne si at de skulle stå i Kjemisk. Men det er jo ikke det det er spørsmål om. Hvis de ikke kommer inn i Arbeidslederforbundet som er tilsluttet LO, så går de simpelthen over i

et av de «gule forbund», uten at vi kan gjøre noe for å hindre det. Men som sagt, jeg vil anbefale Nordtvedts forslag.»

Hannestad: «I og med Nordahls anbefaling av Nordtvedts forslag skal jeg ikke prosedere på mitt forbunds vegne om berettigelsen av at nevnte gruppe skal bli medlemmer hos oss. Det kommer vi da tilbake til. Men de 17 det gjelder er i dag medlemmer hos oss, og vi har foreløpig istandbrakt en tariffavtale for dem. Jeg går ut fra at det ikke skjer noen endring i dette forhold.»

Nordahl: «Nei da.»

Vedtak: Nordtvedts forslag ble vedtatt mot 1 stemme.

Møtet hevet kl. 18.05.

Representantskapsmøtet

fortsatte sine forhandlinger 2. juni 1962 kl. 9.00.

Dirigent: Marius Trana.

Protokollen fra ettermiddagsmøtet 1. juni ble enstemmig godkjent.

Sak nr. 11a. Ansettelsesbevis.

P. Mentsen: «Det er trukket fram en sak om ansettelsesbevis. Det må jeg gi noen opplysninger om, da det kan være egnet til misforståelse. Jeg gjør oppmerksom på at dette med ansettelsesbevis ikke har noen sammenheng med Hovedavtalen direkte, og som sådan kunne det vært behandlet separat og da mellom de interesserte forbund og LO. Saken er kort og godt følgende:

Under tariffforhandlingene i fjor ble vi kjent med de ansettelsesbevis som NAF har sendt til sine bedrifter og som de brukte ved ansettelse av nye folk. Det var et punkt i dette ansettelsesbevis som vi mente var uriktig, og vi tok derfor saken opp med NAF og gjorde også de forskjellige forbund oppmerksom på at de så langt råd var måtte gjøre kjent at ingen måtte underskrive disse ansettelsesbevis.

Per Andersen nevnte at med de nye ansettelsesbevis hadde man gitt de uorganiserte en status som de ikke hadde tidligere. Det er uriktig og kan skape misforståelser. I det ansettelsesbevis som vi protesterte mot heter det følgende, først kommer navnet og hva vedkommende er ansatt som, og så heter det:

«Bedriften har rett til å overføre arbeidstakeren til annet arbeid enn det som er nevnt ovenfor».

Det var det vi protesterte mot. Men i annet avsnitt står det i ansettelsesbeviset:

«Ansettelsen skjer på de betingelser som er fastsatt i bedriftens tariffavtale og arbeidsreglement».

Den status var fastlagt allerede i det tidligere beviset. Det vi protesterte mot var overføringsbestemmelsen. Så ble det enighet om mellom partene at vi skulle drøfte denne saken i forbindelse med hovedavtaleforhandlingene. Vi gjorde det da på den måten at vi satte på 3 representanter på hver side som skulle se nærmere på dette. Etter drøftinger kom man fram til følgende formulering av det avsnitt vi hadde protestert mot:

«Innenfor rammen av tariffavtalene og arbeidsreglementet har arbeidsgiveren, når forholdene gjør det nødvendig, rett til å sette arbeidstakeren til annet arbeid enn det som er nevnt ovenfor».

Men, derimot «ansettelsen skjer på de betingelser som er fastsatt i bedriftens tariffavtale og arbeidsreglement» står fremdeles og det sto tidligere. Det man altså har gjort er å få til en bedre overføringsbestemmelse for de folkene når de først er ansatt på bedriften, og da må vi jo forutsette at de er organisert. Vi kan med sikkerhet si at den rettslige tilstand ikke på noen som helst måte er endret i og med endringen i ansettelsesbevisets annet avsnitt. Men det skjer den ting at arbeidsgiveren ikke kan sjonglere med overføringen etter som han selv finner for godt, det må skje innenfor rammen av de bestemmelser som gjelder for tariffavtalen eller reglementet. Jeg vil videre gjøre oppmerksom på, for at det overhodet ikke skal være tvil, at i det ansettelsesbevis som tidligere ble nyttet heter det i en passus slik:

«Angående lønns- og arbeidsvilkår for øvrig, går begge parter inn under den til enhver tid mellom organisasjonene gjeldende overenskomst og Hovedavtale».

Vi har derfor ikke tillagt de uorganiserte noe rettskrav på tariffavtalene i videre forstand enn hva de hadde tidligere. Det er nødvendig å opplyse om dette. Skulle det for øvrig være noen ting det er tvil om, går jeg ut fra at de enkelte forbund som mener det er ting som må endres på, tar saken direkte opp med Sekretariatet eller LO's administrasjon.

Sak nr. 14. Den aktuelle faglige situasjon.

Innleder: *Nordahl.*

«Til neste år skal vi jo ha fullstendig tariffrevisjon igjen, og det gjør det nødvendig å holde et nytt representantskapsmøte. Jeg kan for øvrig gi den melding at Sekretariatet har vedtatt å innkalle Representantskapet 3. desember i år. Vi kommer på dette møte til å drøfte retningslinjene for tariffrevisjonen neste år. Da kommer vi grundigere inn på situasjonen enn hva jeg kan gjøre i dag. Jeg vil bare oppsummere situasjonen slik som den ligger an i øyeblikket.

Først noen ord om den økonomiske aktivitet. Vi har kunnet glede

oss over at vi har hatt full sysselsetting i flere år nå. Vi hadde jo en liten krise i 1958 og delvis i 59, men etter den tid har konjunktorene bedret seg. Både 1960 og 61 var høykonjunkturår med delvis mangel på kvalifisert arbeidskraft og forresten også mangel på ikke-kvalifisert arbeidskraft, særlig i de større byer. En får si at det er grunn til å glede seg over den utvikling vi har hatt. Når det gjelder det året vi nå er inne i, har jeg det inntrykk at stillingen er noenlunde slik den har vært i de to foregående år. Men vi kan ikke se bort fra at det er visse tendenser til en viss avslapning på enkelte områder. Hvorvidt dette bare er av forbigående art eller om det kan bli av lengre varighet, er meget vanskelig å si noe om i øyeblikket. I vår eksportindustri som betyr mye for levestandarden i vårt land, er det innskrenkninger i produksjonen i papirindustrien på grunn av fallende priser og vanskeligheter med omsetningen. Det er sogar uttalt fra framtrædende hold innen denne industrigren at man må helt tilbake til 30-årene for å finne lignende tendenser som de som er til stede i papirindustrien for tiden. Om det er dekning for slike uttalelser, kan jeg ikke si noe om, men vi vet at det er visse vanskeligheter som gjør seg gjeldende.

Vi har delvis dårlig marked også innenfor den elektro-kjemiske industri. Det har vært prisfall på ferrolegeringer og aluminium. Når det gjelder produksjon av det siste produkt, er vi så pass konkurransedyktige at det må et sterkere fall i prisene før produksjonen av norsk aluminium kommer under lønnsomhetsgrensen. Men vi merker på ulike områder en sterkere internasjonal konkurranse enn tidligere. Hvis en ser seg om i forretningene, vil en se at det er mye større vareutvalg av utenlandske fabrikata enn tidligere. De kommer inn i konkurransen med de norske varer. En kan vel gå ut fra at en medvirkende årsak til dette er reduksjonen av tollsatsene. Vi er jo ennå medlemmer av EFTA, og i henhold til EFTA-avtalen har vi måttet redusere tollsatsene, og det er vel forutsetningen at så lenge vi er medlemmer av EFTA, skal tollsatsene bygges ned i det tempo som er fastsatt i traktaten. Det betyr at man får en sterkere konkurranse med varer fra utlandet. Men samtidig, og det må vi jo ta med i betraktningen, skulle det bety at det blir lettere for våre eksportartikler i andre land.

Men skal dette med nedbygging av tollgrensene få full effekt, må man etter hvert oppheve de kvantitative restriksjoner, men det er det enkelte land som ikke har gjort. Dette har skapt vanskeligheter, spesielt når det gjelder den norske eksporten til Danmark.

Tollsatsene har vært den store beskyttelsesfaktor som de ulike land har hatt for sin industri og egenproduksjon. Det er en tendens

til reduksjon her, og selv i et land som USA, hvor man har en veldig høy toll, ja, så høy at den for mange vareslag virker rent prohibitiv, er det også tendenser nå til å redusere tollsatsene. Hvorvidt det vil gå i gjennom i den amerikanske kongress i den utstrekning president Kennedy har foreslått, tør jeg ikke si noe om. Iallfall er tendensen der, og det betyr igjen at vi får en sterkere internasjonal konkurranse. På lengre sikt kommer vi til å merke det uansett hvilken stilling vi endelig kommer til å ta til Fellesmarkedet.

Det er den helt motsatte tendens av hva vi hadde i mellomkrigs-årene som nå gjør seg gjeldende. Vi kan si at disse tendenser begynte allerede etter krigen i og med den første frigjøringen av handelen, som vi fikk med opprettelse av frilistene. Vi var veldig nervøse den gang for hvordan det ville virke hos oss når vi skulle fri-liste varer som før var importregulert. Men vi må vel ha lov å si at på tross av den liberalisering som har gått sin gang siden de første frilister kom etter krigen, har det bevirket en økning i verdenshandelen og dermed også en økning i levestandarden. Hvis en fortsetter på denne linjen, vil en nedbygging av tollsatsene føre til det samme, og det må vi jo bare hilse med glede, men det kreves naturligvis en større innsats på produksjonsområdet i vårt eget land. Når man kan dekke seg bak høye tollsatser og importrestriksjoner, kan en nesten disponere en bedrift akkurat som en selv vil, fordi en ikke er påvirket av ytre økonomiske forhold. I det øyeblikk disse barrierene faller vekk, må bedriftene innstille seg på dette klimaet og gjøre sitt til at bedriften blir så modernisert og konkurransedyktig som mulig. Inntil denne tid har vi etter min mening klart dette ganske bra.

Hvordan det vil utvikle seg i de kommende år, er det umulig å si noe om.

En annen ting jeg vil nevne er prisene. Det var en sterk prisstigning i 1961, og den har fortsatt i 1962. Hvorvidt den vil fortsette i resten av året, vet vi ikke. Det er bebudet en økning av landbruksprisene fra 1. juli, og med dette vil vi nok få en ny stigning. Vi har altså hatt en sterk prisøkning, og allerede i fjor høst sendte LO et brev til Regjeringen om denne sak og ba den om å se på hva som kunne gjøres for å hindre en alt for sterk prisstigning. Nå, det ble også gjort en del fra Regjeringens side idet det ble nektet å øke avansen på en del varer. Der hvor man gikk med på avanseøkning, det gjaldt spesielt handelen, var det på grunn av de store lønnstillegg, men der ble det også bremset atskillig. De handlende forlangte sterkt forhøyede avanser, men fikk bare godkjent en liten økning.

Hva er så årsaken til prisstigningen? Svaret må vel bli at så lenge vi har et ekspanderende samfunn med full sysselsetting, med mangel på arbeidskraft, med lønninger som fastsettes ved tariffrevisjoner, men som øker like mye mellom revisjonene, er det umulig å unngå prisstigning. Jeg tror vi ikke kan ha som målsetting at man ikke skal ha prisstigning i et slikt samfunn, men man må ha som mål å holde prisene mest mulig i sjakk. En må vel ha lov til å si at prisstigningen i det året som gikk var alt for høy i løpet av ett år, ca. 5 %. Men i et ekspanderende samfunn som Norge har vært, og som vi håper det fortsatt vil være, tror jeg ikke at man kan unngå en prisstigning på f. eks. på et par prosent pr. år. Det nyttes jo visse bremsetiltak i enkelte land, f. eks. i England og Danmark har de hatt diskonto opp til 7 %, og det har vel virket i øyeblikket. I Danmark «fryser» de en del av statens inntekter. De øker avgiftene, og disse blir da «frosset», og på den måten kan en selvsagt bremse noe på ekspansjonen og dermed igjen til en viss grad også på prisstigningen. Når det gjelder diskontoen her i landet, anser jeg det utelukket å bruke den som et bremsemiddel. Hvorvidt en kan finne mer effektive ting enn det som er gjort fra Statens side, tør jeg ikke si noe mer presist om i dag.

Vi kan ikke komme forbi at økningen i prisene også skyldes økningen av de tariffmessige lønninger vi fikk i fjor. Vi regner med at de tariffavtaler vi sluttet i 1961 med NAF ga et gjennomsnittlig lønnstillegg på ca. 8 %. NAF's statistikk viser 7,8 %. Hvis vi også tar med dem som ikke står tilsluttet NAF eller som står i andre arbeidsgiversammenslutninger, Staten, kommunene osv., så vil lønnsstigningen i 1961 ligge på ca. 10 %. Men la oss i dette tilfelle holde oss til NAF's bedrifter. Selv om gjennomsnittet var 8 %, så var det jo en veldig variert revisjon. Mange fikk ned til 2—3 % lønnstillegg, men så var det store grupper som fikk opptil 20 %. Det kom spesielt de grupper til gode som var lavest lønnet, og det var selvsagt riktig. Men der fikk vi samtidig utslaget på prisene, fordi de lavest lønte grupper er de som arbeider nettopp innenfor de industriområder hvis varer veier mest i indeksen. Det gjelder hele næringsmiddelindustrien og landbruket, altså landbruksarbeiderne. Om arbeiderne ved Akers Verksted, Borregaard eller Norsk Hydro får et lønnstillegg på 5, 10, 15 eller 20 %, vil en nesten ikke merke det, fordi de produserer varer som ikke veier noe i indeksen. Men det er klart nok at hvis arbeiderne i bakeriene, margarin-, kjøtt- og meieriindustrien gis et lønnstillegg, og det skal kompenseres, så slår det ut i indeksen med en gang.

Når det gjelder lønningene, skal jeg holde meg til Statistisk Sen-

tralbyrås statistikk for året 1961. Hvis vi sammenlikner fjerde kvartal 1960 og 61, så har den gjennomsnittlige timefortjeneste for mannlige industriarbeidere steget med om lag 10 %, og for voksne kvinnelige arbeidere med om lag 12 %. Levekostnadene steg i samme tidsrom med 8,7 poeng eller 5,3 %. Det utgjør en reallønnsøkning på 4,5 % for menn og 6,6 % for kvinner. Hvis vi så tar et veiet gjennomsnitt, altså mannlige og kvinnelige industriarbeidere under ett, var det en reallønnsstigning i industrien på nær 5 %. Når man ser på dette, må en vel ha lov å si at situasjonen i 1961 ikke var så dårlig likevel. Det må også sies at i dette tallet på 5 % er det ikke tatt hensyn til stigningen i skatter og trygdepremier. Trekker man det fra, vil den disponible realinntekt i 1961 være ca. 4 %, men, og det må jeg gjøre oppmerksom på, det bygges da på gjennomsnittet. Tar vi for oss de grupper som fikk det høyeste lønnstillegg på grunn av deres lave status tidligere, så har deres reallønnsstigning vært mye større, men dette var altså ved nyttårstider. Siden har det jo foregått en prisstigning, og den pågår fremdeles. Pr. 15. april i år har det vært en stigning på 2 %. Det som jeg anser for en rimelig stigning for et helt år har vi altså fått i løpet av fire måneder.

Hvis denne tendens fortsetter, vil vi få et kostnadsnivå her i landet som gjør det mye vanskeligere for oss å konkurrere enn noen gang tidligere. Foreløpig har ikke prisstigningen i Norge vært faretruende i forhold til andre land. Hvis vi ser på utviklingen fra 1958 til 1961, så ligger Norge gunstig an. Det vil si at vi ligger iallfall ikke høyest. Både Sverige, Danmark, Holland og Frankrike ligger høyere enn oss. Men hvis vi tar for oss utviklingen fra fjerde kvartal 1960 til 61, altså det siste år, er stillingen annerledes. Da ligger vi på topp når det gjelder prisstigningen med 5 %. Sverige ligger under halvdelen av den norske prisstigning med 2,4 %, Danmark ligger på 3,5. Jeg tar med disse tall fordi vi skal konkurrere med utlandet, og vi skal konkurrere på grunnlag av nominallønnningene. Nå er vi i den stilling at vi har de nest høyeste nominallønnningene i Europa. Det er bare Sverige som ligger over. Der var lønnningene ca. 20 % høyere ved nyttårstider, men her spiller selvsagt den høye kurs på den svenske valuta inn. Danmark, Vest-Tyskland og England ligger omtrent på samme nivå som oss.

Vi har, som nevnt, reist denne saken om prisstigningen overfor Regjeringen, og vi har søkt å gjøre vår innflytelse gjeldende så godt som mulig for at Regjeringen skal bremse denne utvikling så langt den har makt til det. Men jeg anser det unødvendig å vedta noen ny resolusjon til Regjeringen om denne sak. Vi må akseptere en

viss grad av prisstigning som jeg sa, og vi vil jo ha en fri lønnsfastsetting. Hvis vi skulle få et samfunn som kontrollerte all ting, så måtte vi også finne oss i at Staten fastsatte lønningene, men det vil vi ikke. Så lenge fagbevegelsen i vårt land og de andre demokratiske land ikke vil gå med på at Staten skal gjøre dette, må vi finne oss i å ta en del av de konsekvenser som følger med. Når det så gjelder *tariffsituasjonen* i 1962, har vi hatt en langvarig konflikt, jeg sikter til Sauda-konflikten. Det var jo opprinnelig en 1961-avtale, men stillingen ble ikke akutt før i år. Det var den langvarigste konflikt vi har hatt etter krigen. Min personlige oppfatning av denne konflikt er at hvis konjunktorene hadde vært bedre innenfor dette produksjonsområde enn hva de er for øyeblikket, ville konflikten enten ikke kommet i gang, eller den ville blitt løst på et langt tidligere tidspunkt.

Nå har vi hatt statsoppgjøret, og jeg tror jeg kan karakterisere det som et godt oppgjør. Vi har også nettopp hatt oppgjør for Handel og Kontor når det gjelder industrifunksjonærene. Jeg har inntrykk av at også dette var et noenlunde bra oppgjør. Ellers har vi i tiden framover ikke noen store tariffrevisjoner når jeg unntar hvalfangsten som skal ha revisjon. Noen småbedrifter har vi alltid, men ikke noen tror jeg som vil volde store vanskeligheter i den tiden som er igjen av året.

Vi fikk med i det store generelle oppgjør i fjor at vi ville forhandle om konsentrasjon av tariffavtalene. Vi har ennå ikke fått anmodning fra NAF om slike forhandlinger. Men det har likevel foregått en viss konsentrasjon, uten at det har vært direkte forhandlet om det mellom hovedorganisasjonene. Jeg nevner at den elektro-kjemiske industri har gått over fra høstfag til vårfag, og det er en stor gruppe. Handel og Kontor's industrifunksjonærer har bare tatt ett-årig avtale, og dermed vil denne gruppen komme i samme puljen som de øvrige innen industrien ved neste revisjon.

Det som da blir det store spørsmål på representantskapsmøtet i desember, blir om vi skal ta en ett-årig eller to-årig avtale. Representantskapsmøtet i desember 1960 mente at vi burde ta en ett-årig avtale, men da de enkelte forbund kom til forhandling, ble det likevel til to-årige avtaler. Min personlige mening er at vi til neste års tariffrevisjon bør gå inn for en ett-årig avtale. Når jeg sier det, er det fordi at vi på den måten skal komme i tur. Tar vi en to-årig avtale neste gang, vil den utløpe i 1965, og da har vi igjen stortingsvalg, og jeg mener det er uheldig, og den oppfatning tror jeg hele Sekretariatet deler, å ha en stor tariffrevisjon samme år som vi har stortingsvalg og samme år som vi har kongress. Det kan føre til

visse politiske spekulasjoner, og når det gjaldt tariffrevisjonen i 1961, var det ikke så lite politikk med i spillet, ikke minst fra pressens side. Kunne vi komme vekk fra dette med en ett-årig avtale i 1963, mener jeg det ville være bra.

Det er en annen ting som naturligvis melder seg i samband med en ett-årig avtale, og det er spørsmålet om et eventuelt fellesoppgjør. I fjor førte forbundsvise oppgjør til at de som kom sist til mølla fikk mest, altså det motsatte av det gamle ordspråk, til forargelse for de som kom først til mølla. Det er prisen for å ha forbundsvise oppgjør. Det er en gammel historie som i større og mindre grad har gått igjen i hele fagbevegelsens historie. Men skal vi gå inn for en ett-årig avtale, kan det bli spørsmål om et fellesoppgjør.

Når det så gjelder eventuelle krav neste år, så tenker jeg på arbeidstiden generelt. Og jeg tenker på det som var oppe sist, men som ikke slo igjennom, nemlig en forkortelse av arbeidstiden for de ikke-kontinuerlige skiftarbeidere. Vi får håpe det lykkes å få det gjennomført i neste omgang. Det er disse to saker jeg først og fremst tenker på. Når det gjelder forkortelsen av arbeidstiden generelt, har vi luftet spørsmålet på nordisk basis. Danskene skal ta stilling til spørsmålet på et møte i november, og svenskene har tatt det standpunkt at de vil ha en ukes forlengelse av ferien, men slik at denne ukes forlengelse også kan brukes som en forkortelse av den ukentlige arbeidstid innen de grupper som ønsker dette. Forlengelsen av ferien i Sverige skal gjøres på den måten at saken kommer opp i den svenske riksdag neste år. Da skal den suksessivt tre i kraft, slik at 4 ukers ferie ikke vil få fullt utslag før i 1965. Vi har jo drøftet dette og foretrukket en bedre betaling for ferien. Vi er veldig glad for at Regjeringen satte fram proposisjon om forhøyelse og at den ble vedtatt i Stortinget.

Så har vi kvinnelønningene. Det har vært et forhandlingsmøte som kanskje kan skape en viss åpning. Men disse forhandlinger vil Mentsen si litt om.

Vel, dirigent, det var det jeg hadde å si om den aktuelle situasjon, og vi får komme tilbake til den på representantskapsmøtet først i desember i år.»

Rammeavtale om gjennomføring av likelønnsprinsippet.

P. Mentsen: «Når det gjelder rammeavtalen om gjennomføringen av likelønnsprinsippet, kjenner vel de fleste her til at vi har sendt ut melding til samtlige forbund om at de snarest må gjøre klar sine opplegg og søke opptatt forhandlinger med den andre part for å gjennomføre det tekniske grunnlag som er fastsatt i rammeavtalen.

Etter hvert som de forskjellige forbund ble ferdige med sin tariffrevisjon, stilte de krav overfor den annen part om forhandlinger. Noen forbund kom også i gang, bl. a. Hotell- og Restaurant og et par til. De fleste forbund kom imidlertid ikke fram til forhandlinger, idet arbeidsgiverparten viste til at det hele ennå var så uklart at de ikke kunne ta fatt. Det ble da avtalt mellom NAF og LO at en skulle forsøke å få til et forhandlingsmøte mellom hovedpartene for å se om en kunne komme i gang. Slikt møte er også holdt nylig. I dette møtet diskuterte vi problemet i hele sin bredde og kunne bare konstatere det faktum at en ikke på noe område var kommet skikkelig i gang. Heller ikke hadde alle forbund sine opplegg klare. Det var bare noen få som hadde det. Fra arbeidsgiversiden var det heller ikke gjort stort. De erklærte imidlertid at det innenfor visse sektorer lå slik an at de skulle være klare til å ta fatt når tid som helst, særlig gjaldt det innenfor hermetikkindustrien, konserverindustrien og bekledningsindustrien. Det ble i dette møte enighet om straks å ta fatt på disse forhandlinger gruppevis for hvert enkelt tariffområde. Dette må en nå søke å komme i gang med.

Jeg vil gjerne her si at jeg tror den vesentligste årsak til at den annen part har vært uvillig til forhandlinger, kommer av at det første en som regel har begynt å snakke om er rammeavtalens III, det vil si den lønsmessige tilpassing, men den skal som kjent skje ved tariffrevisjonen. En må derfor ha klart for seg at i stedet for å begynne å snakke om avtalens III, må en diskutere I og II, som trekker opp linjene for det en først skal gjøre, og det er å få til en endring av tariffavtalene slik at lønningene ikke lenger fastsettes særskilt for kvinner og menn, men etter arten av det arbeid som utføres. Det vil si en må være villig til å foreta en teknisk revisjon av tariffavtalene — rydde bort det «ugras» som er til stede hvor lønnsbestemmelsene er knyttet til kjønn istedenfor til arbeidsoperasjonene.

I rammeavtalens II er det slått fast at det tekniske grunnlag for en slik endring skal tilrettelegges og gjøres ferdig i løpet av inneværende tariffperiode ved forhandling mellom partene for hver enkelt tariffavtale, slik at en kan ta fatt på den lønsmessige tilpassing allerede ved neste tariffrevisjon. Jeg frykter for at hvis en ikke kommer fram på dette feltet og får ryddet bort dette til tariffrevisjonen, vil en komme til å sitte med den tekniske revisjon under tariffforhandlingene, og det vil da ta unødig lang tid.

Til slutt vil jeg gjerne tilføye at ved en del av tariffrevisjonene i fjor og også i år er en kommet et stykke på vei, bl. a. fikk Hotell- og Restaurant løst et par av sine vanskelige problemer. Jeg vil også

nevne Handel og Kontor både når det gjelder tariffavtalen med Handelens Arbeidsgiverforening og nå sist med NAF for industrifunksjonærene. Innenfor disse områder er en blitt enig om at en i tariffperioden skal gå igjennom hele det nåværende lønssystem og få dette avklart til førstkommende tariffrevisjon. Jeg må tilføye at Handel og Kontor kanskje er kommet lengst på vei når det gjelder utjevningen av lønsskilnaden mellom kvinner og menn innenfor industrisektoren. Vi må nå sette i gang med tilpassingsforhandlinger innenfor alle de områder som det er mulig, helst sette i gang nå før ferien, og så fortsette med sikte på å bli ferdige og få en avklaring til første tariffrevisjon. Skulle det vise seg at det låser seg fast, skal vi i LO i den utstrekning det er mulig, selvsagt hjelpe til for å få det til å gli.»

Emil Torkildsen, Typografforbundet: «Jeg har ikke noen merknader til Nordahls innledning. Jeg er praktisk talt 100 prosent enig i hans opplegg og vurdering. Det eneste jeg ikke er helt enig i er ett-årig tariff. Prinsipielt synes vi i vårt forbund at det er for kort tid. Men som det ligger an etter de erfaringer vi har fra i fjor, å fortsette med 2-årige tariffer med revisjon samtidig med stortingsvalg og kongress, det er en litt meningsløs utvikling. Derfor kan jeg godt tenke meg at det er fornuftig å ta en ett-årig tariffperiode neste år, så man unngår kollisjoner med valgkampen. Til året er det jo kommunevalg, og neste gang vil det bli stortingsvalg samtidig som det blir kongress.

Så var det dette med prisene og stabiliteten som LO-formannen viet nokså stor oppmerksomhet, som rimelig er. Nordahl har rett i at det er ikke mulig å ha prisstopp så lenge vi har høy økonomisk aktivitet og full sysselsetting. Vi må jo gjøre oss fortrolig med at prisene og også lønningene glir utenom tariffperioden. Et illustrerende eksempel synes jeg vi hadde i går under den ankesaken vi behandlet, ved at Hydro gir 17 instrumentmakere status som funksjonærer for at de ikke skal slutte og begynne ved en annen bedrift. Men de fikk vel ikke bare funksjonærstatus, men også atskillig mer i lønningsposen, selv om de utfører det samme arbeid. Dette skjer jo i mange tilfelle. Det er en lønnsglidning som vel neppe er noe krav fra arbeiderne i sin alminnelighet, når bedriftene påskjønner folk som de absolutt har bruk for. Jeg tror ikke det finnes den regjering og det stortingsflertall som kan klare å stabilisere prisene så lenge vi har full sysselsetting. Det tror jeg vi må gjøre oss fortrolige med. Jeg tror ikke at selv et diktatur klarer det i det lange løp.

Det viser jo også det som nå foregår i Spania at selv et diktatur klarer ikke i det lange løp å holde folk på sultegrensen.

Men det jeg egentlig forlangte ordet for var å anmode Sekretariatet om overfor Regjeringen å ta opp spørsmålet om skatteprogresjonsgrensen. Denne grensen ligger som kjent i dag på kr. 18.000,00. Den ble i sin tid satt ikke for å ramme alminnelige arbeiderlønnninger, men for å si det slik, å ramme de som lå på overklassenivået. I dag er imidlertid 18.000-kronersgrensen blitt en temmelig alminnelig inntekt for folk på arbeidsplassene i en masse fag. Og da ligger denne progresjonsgrensen på et alt for lavt nivå, og den er årsak til nokså mye irritasjon. 18.000-kronersgrensen bevirker også at når man overstiger den, så får man også en betydelig økning i trygdeavgiftene. De får minst 6 kroner i uka mer i trygdeavgift enn hvis man kommer under kr. 18.000,00. Det er disse ting som nå begynner å ramme den alminnelige arbeider og funksjonær i alt for stor grad. Etter den regulering som man nå har hatt i stat og kommune, blir det temmelig mange som kommer til å ligge over progresjonsgrensen både for skatt og trygdeavgifter. Dette skulle gi grunnlag for at det ble rettet en henstilling til Regjeringen om at dette spørsmål blir tatt opp og søkes gjennomført.»

Taleren fremmet sådant forslag: «Representantskapet anmoder LO's sekretariat om straks å reise følgende krav overfor Regjeringen:

1. Skatteprogresjonens første trinn som nå er kr. 18.000,00, må heves så høyt at de alminnelige arbeidslønnninger ikke rammes av progresjonen.
2. Progresjonsgrensen for trygdeavgifter må heves på samme måte som skatteprogresjonsgrensen.»

Alfred Nilsen, Sekretariatet: «Det er med prisene som visediktaren sier om pengene: «Ja, de penga, ja, de penga er til bekymring såvel for fattig som for rik.» Prisene er til bekymring for hver enkelt av oss. De er til bekymring for våre organisasjoner, for Regjeringen og for myndigheter i det hele. Man kan riste seg så mye en vil, men vi får ikke ristet problemene av oss. Og man skal heller ikke søke å innbille seg at det er mulig. Vi unngår nok ikke prisproblemene i tiden framover.

Men det som jeg synes det er grunn til å feste oppmerksomheten ved er *behandlingen* av problemet, også innen våre egne rekker. Jeg vet ikke om det er berettiget eller ei fra min side, men jeg har inntrykk av at man fremdeles beveger seg i gamle forestillinger. Det er vel slik at prisstigningen er en prosess, og man kan ikke trekke ut noe egentlig ledd og påvise at det og det har skylden for

prisstigningen. Det er en prosess, som nevnt, som har uhyre mange ledd og detaljer hvor hver enkelt skal ha sitt, og det fører til at prisene stiger. Men det jeg har inntrykk av er at når publikum møter varenes priser, og det er jo over disken, så mener de å vite at det skyldes at det er avansene som har skylden. Med andre ord: det er den som står bak disken eller den som driver forretning som er skyld i prisstigningen. Men det er et meget enkelt og primitivt resonnement. Det er selvsagt ikke slik det henger sammen. Men det er slik det fortøner seg for mange. Det er uriktig, og det må vi være oppmerksomme på, for ellers kan vi komme til å kjøre galt avsted.

Når det melder seg en faretruende prisstigning, så vekker det uro. Så blir det tatt opp i organisasjoner, og så blir det fremmet resolusjoner til LO. Så stilles LO i en mer eller mindre tvangssituasjon. De er nødt til å ta opp spørsmålet. På den ene side er de jo klar over det faretruende med prisstigning og de virkninger det kan føre med seg. På den annen side er det hensynet til de resolusjoner som er kommet fra de forskjellige underorganisasjoner. Så er utveien at man må ta det opp med Regjeringen, og så setter man den i en tvangssituasjon. Men hva skal Regjeringen gjøre? Jo, den skal sørge for helst å stoppe prisstigningen, eller ihvertfall må den sørge for å bremse den. Så spør vel Regjeringen seg selv: hva skal vi så gjøre? Så griper vel den også til det som er det enkleste og letteste, slik som tilfelle var siste gang. Den deklarerer prisstopp, men ikke bare det, det var også andre ting. Prisstopp høres flott ut, men det er bare det at det kan ikke gjennomføres, i hvert fall ikke hvis det er slik at prisstoppen bare skal gjelde et enkelt ledd i hele prosessen. Man kan kanskje deklarere prisstopp og kanskje gjennomføre det hvis det er mulig, men da må det gjelde alle ledd.

Det må gjelde overalt hvor overhodet dette med prisstigning gir seg utslag, innkalkulering av priser og prisstigning av varer som ikke kommer til uttrykk i varene som selges over disken eller som ikke kommer til uttrykk i prisindeksen. For det går ikke an å straffe et enkelt ledd i hele prosessen på den måten at man sier at nei, her skal det være prisstopp og avansestopp. Hvis man gjør det, så går det ut over veldig mange interesser, og vel å merke, berettigede interesser.

Når jeg nevner dette, er det fordi jeg representerer en stor gruppe lønnstakere innenfor omsetningen som i første rekke blir rammet av slike tiltak. Og de må selvsagt finne seg i å bli rammet, men da må også andre finne seg i det samme. Det er veldig enkelt, for å ta et eksempel, når Jernbaneforbundet på sitt landsmøte sier at nå må det sørges for at prisstigningen stopper. Men hvordan forholder det

seg for de som Jernbaneforbundet representerer? Sikter de til at f. eks. billettprisene på jernbanen skal stoppes? Mener man at de prisbillettprisene på jernbanen skal stoppes? Mener man at de prisutslag som er en følge av f. eks. tariffoppgjøret innenfor Staten at det skal stoppes? De er jo så heldig å ha staten som arbeidsgiver som de forhandler med. Og de får stigning i lønningene. Men selv staten kan ikke få et regnskap til å balansere hvis de bare øker utgiftssiden. Den må selvsagt øke inntektene tilsvarende, og det kan jo staten gjøre. Men det vil føre til at det blir prisstigning på f. eks. jernbanebilletter, porto- og telefontakster etc. og dessuten ved direkte skatt.

Dette merker man ikke i prisene på varer som selges over disken, men det er likevel et viktig ledd i hele prosessen. Da mener jeg at hvis man vil gjennomføre prisstopp, må man også gjennomføre den på de områder jeg nevnte.

Nordahl nevnte en rekke storbedrifter her i landet og den prisstigning som finner sted der som kalkuleres inn i de produkter som lages og at disse gir seg ikke utslag i varer som går over disken. Men det er jo et veldig viktig innslag i hele prosessen. Skal man kontrollere prisene på de varer som går over disken, så må en også være villig til å finne fram til muligheter og former for å nekte innkalkulering i produktenes priser det som er nødvendig på grunn av prisstigning, ellers blir det ikke noen mening i det.

Derfor er det et alvorsord til kolleger i andre forbund: Vær litt forsiktig med resolusjoner på dette område, for problemet er alt for komplisert til at man bare ved resolusjoner kan forlange at nå må prisene stoppes. Og det må de naturligvis. En kan jo ikke la dette løpe løpsk. Men jeg tror at den måten vi har handtert det på hittil og de vurderinger som er lagt til grunn er litt for enkle, i forhold til det kompliserte problem en står overfor.

Det er tre hovedfaktorer i vår tilværelse: det er produksjon, transport og samferdsel og omsetning. Det er ikke nok bare å produsere varer, det har ingen hensikt hvis en ikke får dem ut til det forbrukende publikum, og det må skje ved transport og omsetningsorganer som er tilfredsstillende, som er rasjonaliserte. Publikum forlanger service. De skal ha varene frem og ekspedert på den billigste og hyggeligste måten, og det kan man ikke få uten at man tar tilbørlig hensyn til dette viktige ledd i hele prosessen.

Det er så mange som er beskjeftiget og har så livsviktige interesser knyttet til omsetningssektoren at man er nødt til å ta hensyn til det, og det fører ikke fram å behandle et problem som prisproblemet som man hittil har gjort ved at man søker å sette et punk-

tum, og så at her skal det ikke tillates noen avanseøkning. Det går ikke. For like lite som staten kan få sitt regnskap til å balansere ved bare å øke utgiftssiden, kan heller ikke forretningene og firmaene få det til. Hvis de blir pålagt utgifter, må en viss tilsvarende inntektsøkning til, ellers sier det seg selv at det vil måtte stoppe. Og her snakker jeg ikke for det private omsetningslivs interesser, men snakker om interessene til de av våre egne som er beskjeftiget og som har sitt levebrød i disse virksomheter, og dessuten, den kooperative bevegelse i Norge representerer ikke privatinteresser, men den står akkurat her på linje i dette spørsmål med den private handel. Ikke derfor at de sympatiserer med denne, for det er krig på kniven mellom dem, men det er for å få endene til å møtes, for her må det et samspill til. Det er overordentlig viktig at man er oppmerksom på sammenhengen i disse problemer, og jeg håper at jeg her har vært inne på noen av dem.»

Bjarne Dahlberg, NNN: «Jeg vil gjerne understreke det som siste taler var inne på. Når det gjelder disse saker så må vi i våre egne forsamlinger av og til søke å bruke litt fornuft. Mange av resolusjonene har liten verdi, for de kan mange ganger være lite overveiet. Da vi behandlet tariffrevisjonen i 1961 i vårt representantskapsmøte i desember 1960, ble det framhevet i debatten at vi i første rekke måtte være med å betale en lønnsstigning for de lavestlønte grupper.

Når det gjelder tariffoppgjøret i 1961 kan jeg i alt vesentlig skrive under på det LO-formannen sa. De grupper som man i første rekke skulle komme i møte har i stor utstrekning blitt hjulpet opp. Dette med den prosentuelle beregning av hva resultatet ble, skal vi ta for det det er, fordi f. eks. 25 % lønnsøkning for arbeiderne i hermetikkindustrien betyr ikke det samme som 25 % lønnsøkning for jernarbeiderne. Men likevel var tendensen så klar og tydelig. Man kom dit man skulle, det var de lavest lønte grupper som skulle rettes opp. Det som gjennom årene har vært det største handicap for å kunne følge med var at tariffperioden ble for lang. Ikke minst følte vi det ved forrige tariffperiode som var på tre år. Det ville være lettere og bedre å gjennomføre den solidariske lønnspolitikk hvis tariffperiodene ble kortere. Jeg vil også reise spørsmålet om det nå ikke kunne være muligheter for å finne fram til andre måter å fordele disse tingene på enn vi gjorde det sist.

Vi vet at det er en temmelig sterk aversjon mot begrepet fellesoppgjør. Men jeg tror mye av det skriver seg fra den måten det er gjort på. Jeg vil henstille til Sekretariatet at de tenker alvorlig over hvis man skal ha fellesoppgjør, å gi det en mer nyansert form.

Slik som det har vært gjort hittil når det gjelder fellesoppgjør, så tror jeg som sagt, det er *måten* det har vært gjort på som har skapt denne aversjon.»

Tor Aspengren, Sekretariatet: «Når det snakkes så salvesfullt om prisstigningen og de resolusjoner som blir laget i denne forbindelse, vil jeg si at en får det inntrykk at når man skal ha et lønnstillegg, så skal det også nødvendigvis skje en prisstigning. Dermed har jeg ikke underkjent dette vanskelige problem. Alfred Nilsen hadde Jern og Metall under behandling i sitt innlegg. Jeg vil i denne anledning si at det innenfor jern- og metallbransjen er slik at den har nøyaktig de samme prisene i dag som de hadde for tre år tilbake. Når det snakkes om at en skal tenke over sakene til neste representantskapsmøte, så kunne det også være en idé om man tenkte over om det ikke finnes noen som helst marginer i den tekniske rasjonalisering som finner sted i dag. Når det gjelder nettopp handelen, tror jeg det er mye som kan gjøres i denne forbindelse, uten at enhver lønnsstigning nødvendigvis må medføre prisstigning. Og jeg tror det er på en rekke felter man har disse problemer.

Man ser innenfor industrien hvorledes den tekniske revolusjon skrider fram, og man burde være obs. på disse ting i relasjon til priser og lønninger i langt større utstrekning enn hva vi er i dag. Det grelleste eksempel av det hele er jordbruket, som er et veldig stort problem, og som jeg for min del ikke har noen patentmedisin for å finne en løsning på. Men jeg vil bare ha pekt på at kan man tenke seg noe mer grellt enn at bondenæringen skal henge seg på oss i industrien? Det har vært en rivende teknisk rasjonalisering i jordbruket, men i et år hvor det er gode forhold på alle felter så kan de ha sin gode konjunktur innen jordbruket, men likevel så skal de også ha det som industriarbeiderne får ved et tariffoppgjør, eventuelt ved en lønnsutvikling i perioden.

Jeg tror vi også må se litt på dette spørsmål. Dette med den tekniske utvikling er en ting vi skal tenke på, og jeg stiller spørsmålet åpent: finnes det ikke marginer innenfor rammen av de rasjonaliseringstiltak som ligger klart i dagen?

Det har vært snakk om at man ikke kunne ta ett-årig avtale. Jeg er enig med Nordahl i hans aspekter for den framtidige tariffrevisjon. Å gå ut over ett-årige avtaler med den bakgrunn vi har finner jeg ingen grunn til. Jeg tror at ett-årig avtale i den nåværende situasjon vil være det eneste riktige, så vi igjen kan komme over i et riktig leie.»

Nordahl: «Jeg skal bare omtale en ting i min sluttreplik, og det

er det Torkildsen var inne på om progresjon. Jeg sa i et intervju i fjor da vi var ferdig med det grøvste av tariffrevisjonen at nå måtte progresjonsgrensen øke noe. Vi hadde allerede da, og har siden fått enda flere medlemmer som tjener fra kr. 18.000,00 opptil kr. 22.000,00 i året. Gjennomsnittet pr. årsverk skulle jeg anta nå ligger på omkring kr. 15.000,00 for industrien. Men vi har også grupper som ligger under, men det er også grupper som ligger over. Ved tariffrevisjonen i fjor var det grupper av de høyest betalte som ikke fikk mer enn ca. 3 % lønnstillegg. Men mange av dem kommer over progresjonsgrensen, og den virker også på deres trygdesatser. Derfor vil disse medlemmer, hvis en bare skulle holde seg til den tariffmessige regulering, komme på minus i forhold til det de hadde før tariffrevisjonen, og det var jo ikke meningen. Derfor sa jeg også at med den pris- og lønnsstigning som har funnet sted, burde man forhøye progresjonsgrensen noe.

Jeg kan opplyse at Regjeringen vil foreslå en heving av progresjonsgrensen, en progressiv økning av barnetrygden og en del andre lettelser skattepolitisk sett. Det vil bli forelagt Stortinget før det går fra hverandre til sommerferien. *Hvor* mye progresjonen skal høynes vet jeg ikke nå, men personlig mener jeg at den iallfall må høynes til kr. 20.000,00. Jeg vil foreslå at Torkildsens forslag oversendes Sekretariatet.»

Emil Torkildsen: «Jeg er tilfreds med at mitt forslag oversendes Sekretariatet. Men jeg synes nok at Nordahl som stortingsmann bør strekke seg litt lenger enn til kr. 20.000,00.»

Vedtak: Nordahls forslag ble enstemmig vedtatt.

Ellers ble formannens innledning og debatten tatt til etterretning.

Sak nr. 15. Organisasjonsoffensiven 1962.

Thorleif Andresen: «Det var bare noen ord om organisasjonsoffensiven. Vi har fått skriv fra Opplysningsforbundet som gjaldt studieaksjonen «Søkelys på organisasjonen» og i forbindelse med denne oppfølging av en organisasjonsoffensiv på bred front. Det er satt opp et økonomisk overslag over hvor mye en slik aksjon vil koste, og det har vært holdt et møte med forbundene hvor man drøftet på hvilken måte en rent finansielt skal legge det an. Det hele er imidlertid ennå bare på et forberedende stadium, og saken egner seg ikke til behandling på dette representantskapsmøte. Jeg vil foreslå at saken går ut av Representantskapets dagsorden, og at det overlates til Sekretariatet å arbeide videre med den henvendelse vi har fått fra Arbeidernes Opplysningsforbund.»

Vedtak: Andresens opplysninger ble tatt til etterretning.

Avslutning:

Dirigenten Trana: «Vi er med dette ferdig med representantskapsmøtets dagsorden, dirigentene vil takke for seg og overlater klubba til formannen.»

Nordahl: «Jeg vil først få lov å takke de to dirigenter for det gode arbeid de har gjort. Det var en stor sakliste vi hadde å gå i gjennom, men vi har kommet ganske hurtig i gjennom den. Jeg foreslår som en påskjønnelse for det arbeid de to dirigenter har gjort at vi bevilger dem kr. 50,00 hver. Jeg anser det for vedtatt.

Vi møtes igjen 3. desember til nytt representantskapsmøte, slik at dere har det på det rene. Jeg skal få lov å takke for frammøtet og ønske de som har lang reise hjem god reise samtidig som jeg ber dere ta med en hilsen til kameratene ute i distriktene.»

Protokollen fra møtet ble referert og godkjent.

Hovedavtalen

År 1962 den 5/2, 20/2, 20., 21. og 22/3 samt 12/4 ble det holdt forhandlingsmøter mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge angående revisjon av Hovedavtalen av 1959.

Til stede:

For Landsorganisasjonen i Norge: Nordahl, Mentsen, Andresen, Strand, Torkildsen, Aspengren, Rønbeck, Frogner, Kjøniksen, Sunde og Halden.

For Norsk Arbeidsgiverforening: Østberg, Kleppe, Rogstad, Bruusgaard, Kierulf, Schjoldager, Rønneberg, Didriksen og Selvig.

Partene ble enige om følgende forslag til ny Hovedavtale:

HOVEDAVTALEN av 1959 prolongeres med følgende endringer:

- § 1: «Merknad» overflyttes til § 11 som 4. ledd, idet Merknaden gis følgende tilføyelse:
- «På samme måte behandles tvister om oppsigelse av tillitsmenn i forbindelse med overdragelse eller selskapsrettslig nyorganisering av bedrift når LO hevder at oppsigelsen strider mot § 1.»
- § 5. «Tillitsmennene skal velges blant anerkjent dyktige arbeidere ved bedriften med erfaring og innsikt i dens arbeidsforhold. De skal såvidt mulig velges blant arbeidere som har arbeidet i bedriften de to siste år. Tillitsmennene skal være over 21 år. Arbeidere under 19 år kan dog, av det antall som er fastsatt i § 4, velge 1 representant som kan være under 21 år.»

Merknad:

«Hvis en av partene mener at valg er foretatt i strid med disse bestemmelser, kan saken tas opp til drøftelse mellom hovedorganisasjonene. Hovedorganisasjonene kan videre

drøfte en tilpassing av disse regler i de tilfelle hvor flertallet av bedriftens arbeidere er under 19 år.

Valget gjelder for et kalenderår ad gangen.

Hvis en tillitsmann slutter ved bedriften, opphører han å fungere som sådan.

Bedriften skal innen 8 dager ha skriftlig melding om navnene på dem som er valgt og hvem som er formann i tillitsmannsutvalget. En arbeider kan ikke kreves anerkjent som tillitsmann før slik melding er gitt. Inntil bedriften mottar melding om nyvalg, blir de tidligere valgte å anse som tillitsmenn.

Protokolltilførsel: Ingen endringer.»

Kap. 4:

Som intimasjon til Hovedavtalens kap. 4 inntas følgende:

«Hovedorganisasjonenes felleserklæring om tillitsmannsinstitusjonen:

NAF og LO er enige om at det er av avgjørende betydning for gode forhold på arbeidsplassen at samarbeidet mellom bedriftens representanter og tillitsmennene foregår i rasjonelle og betryggende former og at tillitsmennene settes i stand til å ivareta sine oppgaver etter Hovedavtalen på en effektiv måte.

Under henvisning til dette er hovedorganisasjonene enige om:

- 1) I bedrifter hvor tillitsmannsvervet på grunn av bedriftens størrelse og tekniske karakter, tariffavtalens lønnsform e. l. er særlig tidkrevende, kan det opptas lokale drøftelser om hvorvidt tillitsmennenes arbeid kan lettes ved at det stilles til disposisjon et passende arbeidsrom for tillitsmannsutvalget på bedriften.
- 2) I slike bedrifter kan man også ta opp spørsmålet om å godtgjøre tillitsmannsutvalgets formann i større utstrekning enn fastsatt i Hovedavtalens § 8, nr. 1, 2. ledd.

De stedlige parter kan i forbindelse med slike drøftelser søke veiledning hos sine organisasjoner.

Hovedorganisasjonene vil understreke betydningen av at såvel arbeiderne som bedriften har representanter med best mulige forutsetninger for behandling av samarbeidsspørsmål.

Hovedorganisasjonene vil innenfor sine medlemsområder gjennom opplysnings- og kursvirksomhet søke å dyktiggjøre partenes representanter for de oppgaver som påhviler dem etter Hovedavtalen.»

- § 6, *nr. 1, 2. ledd, annen setning, gis følgende utforming:*
«Dette gjelder således under arbeidet, under konferanser mellom bedriften og tillitsmennene, ved avgivelse av opplysninger til egne organisasjoner, ved orientering av arbeidskamerater og ved opptreden overfor den annen parts organisasjon.»
- § 7, *nr. 2, annen og tredje setning, gis følgende utforming:*
«De skal på forhånd sørge for at nærmeste overordnede får underretning om årsaken til at de må forlate sin arbeidsplass og skal dessuten, så vidt mulig, gi formannen i den avdeling de kommer til, beskjed om hvem de ønsker å snakke med.»
- § 7, *nr. 3 gis følgende utforming:*
«De øvrige tillitsmenn skal også uhindret kunne utføre sitt tillitsmannsverv. Med tillatelse fra sin nærmeste overordnede kan de i denne forbindelse forlate sin arbeidsplass.»
- § 8, *nr. 1, gis følgende nye 3. ledd:*
«Tillitsmenn som arbeider på skift og som deltar i slike forhandlingsmøter som nevnt i foregående ledd i sin fritid, skal godtgjøres med gjennomsnittsførtjeneste eksklusive skifttillegg.»
- § 9, *gis følgende intimasjon:*
«Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge har i Hovedavtalen og Overenskomsten om produksjonsutvalg utformet bestemmelser som tar sikte på å legge forholdene i arbeidslivet til rette for et samarbeid mellom bedriften og arbeidstakerne. For det enkelte menneske er det av den største betydning at samfølelsen mellom ham og bedriften er sterk og levende, og dette er også en nødvendig forutsetning for en effektiv produksjon. For å oppnå en slik samfølelse, er det viktig å ha hensiktsmessige former for drøftelse av felles problemer og for gjensidig orientering om de spørsmål som er av interesse for bedriften og for dem som arbeider i den.»
- § 10 *gis følgende nye 2. ledd:*
«Er det bedriftens representant som har gjort seg skyldig i grovt brudd på Hovedavtalen, kan LO ta opp med NAF

spørsmålet om hans fortsatte status som representant for bedriftsledelsen overfor arbeiderne, jfr. § 8.»

- § 11, *1. ledd, tilføyes etter annen setning følgende:*
«Hvis det av LO blir gjort gjeldende at oppsigelsen er usaklig, skal fratredelse ikke finne sted før Arbeidsrettens dom foreligger. Forutsetningen er at stevning er utatt senest 1 måned etter at oppsigelsen er mottatt.»
- Som nytt 4. ledd i § 11 inntas den nåværende merknad til § 1. Merknaden gis følgende tilføyelse:*
«På samme måte behandles tvister om oppsigelse av tillitsmenn i forbindelse med overdragelse eller selskapsrettslig nyorganisering av bedrift når LO hevder at oppsigelsen strider mot Hovedavtalens § 1.»

- § 20. Paragrafen gis en tilføyelse vedrørende lærlingers stilling under konflikt, sålydende:
- 1) «Lærlinger på kontrakt omfattes ikke av kollektiv oppsigelse i henhold til § 20, 1. ledd, med mindre de uttrykkelig er nevnt i det varsel som skal utveksles mellom organisasjonene.
 - 2) Lærlinger skal, når de ikke er tatt med i plassoppsigelsen, fortsette sin opplæring under arbeidsstansen. Bedriften skal så vidt mulig drive opplæringen på vanlig måte.
 - 3) Hvis stansen medfører at det ikke lenger er mulig å drive opplæringen på rasjonell måte, kan lærlingene med minst 7 dagers varsel permitteres for det tidsrom stansen varer.
 - 4) For lærlinger som blir permittert i henhold til punkt 3), skal spørsmålet om eventuell forlengelse av læretiden på grunn av arbeidsstansen, avgjøres overensstemmende med Lærlinglovens § 10, 4. ledd eller tilsvarende bestemmelser i annen lovgivning.»
- § 24, *Varighet, gis følgende utforming:*
«Denne Hovedavtale gjelder til 31. desember 1964 og videre 2 år ad gangen hvis ikke en av partene skriftlig sier den opp med 6 måneders varsel.»

M e r k n a d e r : Ingen endringer.

Hovedorganisasjonene er enige om at man i kommentarene til den nye Hovedavtale skal gi uttrykk for følgende:

Ad intimasjon til kap. 4.

Uttrykket i intimasjonens punkt 2) «i større utstrekning enn fastsatt i Hovedavtalens § 8, nr. 1, 2. ledd» tar kun sikte på den tid som anvendes for tillitsmannsoppdrag, ikke på betalingens størrelse.

Ad § 6, nr. 1, 2. ledd, annen setning.

Uttrykket «Arbeidskamerater» omfatter såvel tidligere som nyansatte arbeidstakere som tillitsmennene representerer i henhold til første ledd.

Ad § 7, pkt. 2), 2. setning.

Bestemmelsen betyr at vedkommende tillitsmann må gi nærmeste overordnede beskjed hvis denne er til stede. Er nærmeste overordnede ikke til stede, skal vedkommende tillitsmann sørge for at nærmeste overordnede får beskjed så snart denne kommer tilbake.

Ad § 10.

§ 10, 2. ledd innebærer at spørsmålet om hvorvidt vedkommende representant for bedriftsledelsen har begått grovt brudd på sine plikter etter Hovedavtalen, kan prøves av Arbeidsretten. Derimot kan spørsmålet om vedkommendes status som representant overfor de ansatte kun bli gjenstand for drøftelser mellom hovedorganisasjonene.

Ad §§ 18 og 19.

Hovedorganisasjonene er enige om at §§ 18 og 19 også kommer til anvendelse på slike tilfelle som omhandlet i pkt. 4 i brev fra NAF til LO av 31. jan. 1962.

Hovedorganisasjonene skal utveksle svar om vedtagelsen av foranstående forslag innen 5. juni 1962.

Oslo, 12. april 1962.

A. P. Østberg	Konrad Nordahl
Trygve Kleppe	P. Mentsen
J. Chr. Rogstad	Thorleif Andresen
Emil Bruusgaard	Einar Strand
Per Kierulf	Karsten Torkildsen
Andreas Schjoldager	Tor Aspengren
Joachim Rønneberg	Erling Frogner
Jan Didriksen	Kj. Kjøniksen
Kaare Selvig	Olaf Sunde
	Kåre Halden

(sign.)

Tariffstridige konflikter

Ar 1962 den 20.—22. mars holdtes konferanse vedrørende spørsmålet om erstatningssøksmål i forbindelse med tariffstridige konflikter.

Til stede:

For Landsorganisasjonen i Norge: Nordahl, Mentsen, Andresen, Strand, Torkildsen, Aspengren, Rønbeck, Frogner, Kjøniksen, Sunde og Halden.

For Norsk Arbeidsgiverforening: Østberg, Kleppe, Rogstad, Bruusgaard, Kierulf, Schjoldager, Rønneberg, Didriksen og Selvig.

Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge drøftet Arbeidsrettens dom vedrørende Schøyens Bilcentraler A/S av 18. februar 1960.

Hovedorganisasjonens representanter bekreftet gjensidig at man i praksis ikke vil reise erstatningssøksmål overfor den annen hovedorganisasjon i henhold til Arbeidstvistlovens § 4. Forutsetningen for dette er at den hovedorganisasjon hvis medlemmer foretar en tariffstridig handling, tar bestemt og utvetydig avstand fra aksjonen såvel overfor de angjeldende medlemmer, den annen hovedorganisasjon som offentligheten.

A. P. Østberg	Konrad Nordahl
Trygve Kleppe	P. Mentsen
J. Chr. Rogstad	Thorleif Andresen
Emil Bruusgaard	Einar Strand
Per Kierulf	Karsten Torkildsen
Andreas Schjoldager	Tor Aspengren
Joachim Rønneberg	Erling Frogner
Jan Didriksen	Kj. Kjøniksen
Kaare Selvig	Olaf Sunde
	Kåre Halden

Overenskomst om produksjonsutvalg

År 1962 den 12., 16. og 30. mars ble det holdt forhandlingsmøter mellom Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening vedrørende revisjon av Overenskomsten om produksjonsutvalg.

Til stede:

Fra LO: Strand, Nordtvedt og Sunde deltok i alle møter, Ahlsen, Harry Hansen og Moksnes deltok i møtet den 12/3, Ahlsen også 16/3.

Fra NAF: Kåre Hansen, Nils Juell og Rønneberg deltok i alle møter, Kleppe, Arne Brath, Ragnar Jahnsen og T. R. Jarlsby deltok bare i møtet 12/3, Selvig deltok bare i møtet den 30/3.

Partene diskuterte de av hovedorganisasjonene fremlagte krav om endringer i Overenskomsten om produksjonsutvalg og ble enige om å anbefale nedenstående forslag:

OVERENSKOMST

om

produksjonsutvalg av 1962.

Innledningen uforandret.

§ 1.

Opprettelse.

Produksjonsutvalg skal opprettes ved enhver industri- og håndverksbedrift når det ved bedriften i siste år før utvalg ble opprettet, ble utført minst 100 beregnede helårsverk av bedriftens arbeidere og funksjonærer.

Ved bedrifter hvor det utføres mindre enn 100 beregnede helårsverk, ivaretar bedriftsledelsen og tillitsmannsutvalget i samarbeid de oppgaver som er nevnt i § 2 i denne overenskomst.

Produksjonsutvalg skal dog opprettes ved disse bedrifter dersom en av partene forlanger det og partens hovedorganisasjon er enig i det.

For bedrifter som nystartes får bestemmelsen i 3dje ledd tilsvarende anvendelse inntil disse bedrifter har vært i gang 1 år.

§ 2.

Arbeidsområde.

Produksjonsutvalget er et rådgivende og opplysende organ. Utvalgets hovedoppgave skal være gjennom samarbeid å virke for en mest mulig effektiv produksjon.

Med dette mål for øyet, behandles i utvalget:

a) Orienterende og fortrolige meddelelser fra bedriftsledelsen om bedriftens økonomiske forhold og stilling innenfor bransjen, samt om forhold som er av betydning for produksjonsvilkårene og avsetningsmulighetene. Slik meddelelse skal gis én gang i kvartalet.

Regnskapsmessige opplysninger gis i denne forbindelse skriftlig én gang om året i samme omfang som normalt gis aksjonærene gjennom det på et selskaps årlige generalforsamling fremlagte regnskap. Hvis medlemmene i utvalget ber om det, skal det være anledning til å komme tilbake til regnskapet i et nytt utvalgsmøte.

b) Redegjørelser for bedriftens virksomhet og de planer som foreligger med hensyn til driften i den nærmeste fremtid.

Orienterende og fortrolige drøftelser av driftsteknisk art, herunder større endringer i produksjonsmetodene og produktenes kvalitet.

For å styrke samarbeidet og tillitsforholdet, skal slike redegjørelser og drøftelser finne sted så tidlig som mulig og så ofte at produksjonsutvalget mest mulig holdes orientert om utviklingen på disse områder.

Utvalget skal arbeide for å oppnå effektiv produksjon, kvalitet og for en sunn og riktig rasjonalisering. Gjennom opplysningsarbeid skal det skape forståelse for den store samfunnsmessige og bedriftsmessige betydning av dette.

c) Uforandret.

d) Uforandret.

e) Uforandret.

Når produksjonsutvalget har avgitt uttalelse i en sak, skal bedriftsledelsen behandle saken så snart som mulig og gi utvalget underretning om bedriftens avgjørelse i første utvalgsmøte etter at avgjørelse er truffet.

Når saker som er nevnt under bokstavene a) og b) i denne paragraf blir tatt opp til behandling, skal opplysninger som blir gitt av bedriften holdes absolutt hemmelig i den utstrekning bedriftsledelsen krever det.

§ 3. (Tidligere § 10).
Underutvalg.

Utvalget bør innkalle enkelte personer som er knyttet til bedriften til rådslagning om saker som de har spesiell forutsetning for å uttale seg om.

Utvalget bør også overdra behandlingen av visse saker til særskilte tillitsmenn eller underutvalg som avgir muntlig eller skriftlig rapport til hovedutvalget om sitt arbeid.

Tidligere § 3 blir uforandret § 4.
Tidligere § 4 blir uforandret § 5.
Tidligere § 5 blir uforandret § 6.
Tidligere § 6 blir uforandret § 7.

§ 8.
Utvalgenes medlemmer.

1ste avsnitt uforandret.

2net avsnitt gis følgende ordlyd:

Hvis et medlem av produksjonsutvalget går over i stilling tilhørende en annen valggruppe enn den vedkommende er valgt fra, eller hvis medlemmet slutter i bedriften, opphører vedkommende å fungere som medlem av utvalget, og varamannen rykker inn i hans sted.

Resten av paragrafen som før.

Tidligere § 8 blir uforandret § 9.

§ 9 blir § 10 med følgende ordlyd:

Produksjonsutvalget holder ordinære møter én gang hver måned, med mindre formannen og sekretæren er enige om at et møte ikke er påkrevet. Saksliste til møtet utarbeides av formannen og sekretæren i fellesskap og tilstilles medlemmene

minst 3 dager før møtet skal holdes. Som bilag til sakslisten bør så vidt mulig følge i avskrift dokumenter som skal behandles på møtet.

Resten av paragrafen som før.

§ 11 uforandret.

§ 12 uforandret.

§ 13.
Varighet.

Partene er enige om at produksjonsutvalgsavtalen gis samme varighet som Hovedavtalen.

For øvrig blir varighetsbestemmelsen som før.

Oslo, 30. mars 1962.

Trygve Kleppe (s.)	Einar Strand (s.)
Arne Brath (s.)	Anker Nordtvedt (s.)
Ragnar Jahnsen (s.)	Johan Moksnes (s.)
T. R. Jarlsby (s.)	Egil Ahlsen (s.)
Nils Juell (s.)	Olaf Sunde (s.)
Kåre Hansen (s.)	Harry Hansen (s.)
Joachim Rønneberg (s.)	
Kaare Selvig (s.)	

Arbeidsstudier

Ar 1962 den 19/2, 23/2 og 2/3 ble det holdt forhandlingsmøter mellom Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening vedrørende revisjon av Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier.

Til stede:

Fra LO: Strand, Sunde, Harry Hansen, Ahlsen (19/2 og 2/3), Moksnes (19/2 og 23/2), Nordtvedt 23/2 og 2/3).

Fra NAF: Kleppe, Hassel, Landstad, Kåre Hansen, Ivarson, Selvig, Fr. Hansen (19/2 og 23/2).

Partene diskuterte de krav om endringer i Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier som var fremlagt av LO og NAF. Man ble enig om å anbefale det forslag til reviderte retningslinjer som fremgår av bilaget til denne protokoll.

Trygve Kleppe (s.)	Einar Strand (s.)
Sv. Hassel (s.)	Anker Nordtvedt (s.)
M. B. Landstad (s.)	Johan Moksnes (s.)
Kåre Hansen (s.)	Egil Ahlsen (s.)
Fr. Hansen (s.)	Olaf Sunde (s.)
Jon Ivarson (s.)	Harry Hansen (s.)
Kaare Selvig (s.)	

Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier.

Godkjent av Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge.

Utarbeidet 1947, revidert 1955 og 1962.

I.

Under henvisning til avtalen om produksjonsutvalg, § 2, punkt b, hvor det bl. a. heter: «Utvalget skal arbeide for å oppnå effektiv

produksjon og for en sunn og riktig rasjonalisering», vil partene medvirke til innføring og bruk av arbeidsstudier som et hjelpemiddel i rasjonaliseringsarbeidet og til fastsettelse av akkorder.

Gjennomføring av arbeidsstudiene skal skje i samsvar med nedenstående retningslinjer som bygger på den forutsetning at rasjonaliseringstiltak vil gi bedre arbeidsforhold.

Hensikten med studiene er å oppnå reduserte tapstider og bedre arbeidsmetoder, og å fastlegge normalytelsen for de enkelte arbeidsoperasjoner. Normalytelsen betales som bestemt i tariffavtale eller særavtale.

Under studiene forutsettes at alle parter lojalt medvirker til å oppnå et riktig resultat.

Arbeidsstudier kan ikke brukes til å redusere arbeidernes for tjenestemuligheter i tariffperioden med mindre tariffavtale eller særavtale gir adgang til revisjon.

II.

Før arbeidsstudier innføres, skal bedriftsledelsen ta kontakt med arbeidernes tillitsmenn og produksjonsutvalget for å gi opplysninger om og drøfte de påtenkte tiltak.

Arbeiderne skal velge en eller flere arbeidsstudietillitsmenn, alt etter bedriftens art og størrelse, og den arbeidsstudieteknikk som skal anvendes *). Disse tillitsmenn skal være arbeidernes sakkyndige i arbeidsstudiespørsmål og bør ikke samtidig ha tillitsverv som vanlige forhandlere. De som velges bør ha teknisk innsikt og interesse for arbeidsstudier. Hovedavtalens vanlige bestemmelser gjelder også for arbeidsstudietillitsmenn. Funksjonstiden skal være 2 år. Såfremt det ikke foreligger saklig grunn til endring, bør denne periode forlenges. Blir partene enige om det, kan nyvalg foretas etter kortere tid. Bedriften skal være behjelpelig med å gi opplæring og holde vedlike de nødvendige teoretiske og praktiske kunnskaper som arbeidsstudietillitsmenn trenger for å kunne forstå og bedømme et fremlagt studiemateriale og foreta kontrollstudier.

I opplæringstiden og under utøvelsen av sitt arbeid som arbeidsstudietillitsmenn betales disse vanlig gjennomsnittsførtjeneste.

Såvel arbeidsstudietillitsmenn som bedriftens arbeidsstudiemenn skal vise saklighet og objektivitet under utøvelsen av sitt arbeid.

*) Anmerkning:

Med arbeidsstudieteknikk er her tenkt på standardtidssystemer o.l. Retningslinjene er ikke til hinder for at slike systemer anvendes. Akkordforslag som bygger på standardtidssystemer kan ikke gjennomføres uten at det foreligger avtale om det mellom partene.

III.

Arbeidsstudier omfatter i alminnelighet:

1. Metodestudier.
2. Tapstidstudier.
3. Akkordtidstudier.

Alt etter hensikten vil de forskjellige studieformer hver for seg eller kombinert komme til anvendelse. I alminnelighet skal tapstid- og metodestudier utføres før eventuelle akkordtidstudier.

1. Metodestudier tar sikte på å tilrettelegge arbeidet, undersøke arbeidsplass, maskin, verktøy, materialer, transport, arbeidsforhold og selve arbeidsmetoden for å foreta forenklinger og forbedringer og fastlegge den mest økonomiske måte å utføre et arbeid på. I forbindelse med disse studier skal den som utfører metodestudiene konferere med de angjeldende arbeidere for at deres kunnskap og erfaring kan bidra til å skape det best mulige resultat.
2. Tapstidstudier utføres med forskjellige formål, nemlig: for å registrere alle tapstider ved en arbeidsplass eller avdeling med sikte på forbedringer og — for å bestemme de nødvendige taps- tilleggs.

Disse tillegg deles i følgende grupper:

- a. Driftstekniske tapstidstillegg.
 - b. Personlige tapstidstillegg.
 - c. Spesielle tillegg.
- a. Driftstekniske tapstidstillegg vil si det tillegg til den produktive tid som må regnes med på grunn av forhold som ikke nevneverdig kan påvirkes av arbeideren og som henger sammen med arbeidsstykke, arbeidsplass, maskin, verktøy e. l. Dette tapstidstillegg fastlegges ved studier som må være så omfattende at de gir forsvarlig dekning for de tapstider som forekommer. Tillegget må fastsettes særskilt for den enkelte maskin, arbeidsplass eller avdeling.
 - b. Personlig tapstid vil si den tid som hver enkelt arbeider skal ha til disposisjon hver dag for rent personlig behov. Denne tid uttrykkes i alminnelighet som et prosentvis tillegg til summen av produktiv tid og driftsteknisk tapstid. Tillegget fastlegges i de fleste tilfelle ved forhandlinger — eller også etter tapstidstudier på bedriften.
 - c. Spesielle tillegg. Foruten de driftstekniske og personlige tapstidstillegg kan det ved enkelte arbeidsoperasjoner være

nødvendig å gi spesielle tillegg. Det kan f. eks. være tillegg på grunn av særlig tungt arbeid, særlig intenst arbeid, tvangsstyrt arbeid, ugunstige temperatur- eller ventilasjonsforhold eller andre årsaker utover et vanlig og normalt arbeidsbilde i vedkommende yrke. Det eventuelle tillegg bør fortrinnsvis gis for den del eller deloperasjon av arbeidet som betinger tillegg og fastsettes av arbeidsstudiemannen i samråd med arbeidernes tillitsmenn for arbeidsstudier.

3. Akkordstudier utføres for å finne fram til den normalt tid som en jevnt flink arbeider med normal ytelse anvender på en arbeidsoperasjon.
 - a. Normalytelse er det arbeid som utføres av en øvet arbeider fortrolig med arbeidsmetode, verktøy og maskin, og som arbeider med et godt tempo som kan opprettholdes uten at det skader arbeiderens helse.
 - b. Under studiet blir arbeidernes dyktighet og intensitet vurdert slik at tiden — om nødvendig — reguleres opp eller ned.
 - c. Studiet skal utføres på en øvet arbeider. Hvis det er nødvendig, for å få et påliteligere grunnlag, utføres om mulig studiet på flere arbeidere med øvelse i vedkommende arbeidsoperasjon.
 - d. De funne tapstider og normaltider er gyldige for de forhold og med bruk av de metoder som ble fastlagt under studiene.

IV.

Akkordberegninger.

1. Normaltiden fastlegges ved arbeidsstudier og/eller ved systematisk bearbeidelse av tidligere studier ved bedriften.
2. Akkordtiden bestemmes i alminnelighet ved at det til normaltiden legges de fastlagte driftstekniske, personlige og eventuelle spesielle tillegg.
3. Akkorden beregnes på grunnlag av akkordtiden med betaling for normalytelse som angitt foran under I. Alle akkorder beregnes enten som tid- eller kroneakkord. Før akkordtidsstudier iverksettes, skal beregningsgrunnlaget som regel være på det rene mellom partene.

V.

Akkordforhandlinger.

1. Når akkorden er ferdigberegnet, legges den fram til godkjenning for den arbeider eller arbeidergruppe som skal utføre arbeidet

og undertegnes av den ordinære tillitsmann hvor dette ikke strider mot gjeldende overenskomster.

2. Hvis arbeideren ønsker det, forelegges han de tidsstudier og beregninger som danner underlag for akkorden.
3. Oppnås enighet om akkorden, trer den straks i kraft.
4. *Hvis enighet ikke oppnås, skal arbeidsstudiemannen og arbeidsstudietillitsmannen snarest mulig gjennomgå studiematerialet og eventuelt samtidig foreta de nødvendige kontrollstudier.* Oppnås fremdeles ikke enighet om akkorden, anvendes de i overenskomsten vanlige bestemmelser om akkordforhandlinger og tvister.
5. Hovedorganisasjonene vil anbefale at i de tilfelle det ikke oppnås enighet om akkorden, *praktiseres foreløpig bedriftens forslag.* Det endelige resultat gjøres gjeldende med tilbakevirkende kraft fra det tidspunkt den foreløpige akkord ble satt i verk.
6. Alle gjeldende akkorder skal registreres og arkiveres i et akkordkartotek. Med akkorden skal følge en fullstendig arbeidsbeskrivelse. *Arbeidernes tillitsmenn utleveres kopier av gjeldende akkorder, undertegnet av bedriftsledelsen.*

VI.

Gjensidige forpliktelser.

1. Akkordfortjeneste utover det normale på akkorder fastlagt ved arbeidsstudier gir ikke rett til reduksjon av akkordsatsen når den høyere fortjeneste skyldes dyktighet og arbeidsintensitet utover normalytelsen.
2. Det forutsettes at den enkelte arbeider går inn for å nytte de fortjenestemuligheter som den arbeidsstuderte akkord gir.

VII.

Grunnlag for endringer av arbeidsstuderte akkorder.

En revisjon av akkordsatsene skal kunne finne sted når ett eller flere av følgende forhold foreligger:

1. En generell heving eller senking av lønnsnivået ved tariffrevisjoner.
2. Endring av metode, maskin, arbeidsplass eller materiale.
3. Forandring av bedriftens (avdelingens) alminnelige rasjonaliseringsgrad som blant annet gir seg utslag i endrede personlige eller driftstekniske tapstider.
4. Akkorder som er åpenbart feilaktige ved at det for eksempel er foretatt regnefeil under utregningen. Begge parter plikter gjensidig å melde fra når slike feil oppdages.

VIII.

Lønn under arbeidsstudiene.

Under studiene utlønnes etter følgende regler:

1. Anvendes det fra før en akkordsats for arbeidet, betales det etter denne.
2. Ved tapstid- eller metodestudier utlønnes som vanlig for operasjonen — som om studiet ikke pågår. Ved timelønnet arbeid, hvor det kreves og ytes akkordtempo, skal det dog gis tillegg som nevnt under punkt 3 i dette avsnitt. Akkordlønnede arbeidere som på grunn av tapstid- eller metodestudier ikke kan holde sin vanlige fortjeneste, garanteres sin gjennomsnittlige fortjeneste pr. time mens disse studier pågår.
3. Når akkordsats ikke foreligger, utbetales for akkordstudietiden *det beregningsgrunnlag* som er fastsatt i tariffen eller i egen overenskomst — forutsatt at arbeidet under studiene utføres med et normalt akkordtempo.

Oslo, 30. mars 1962.

Norsk Arbeidsgiverforening:

A. O. Østberg (s.)

Trygve Kleppe (s.)

Joh. Fr. Hansen (s.)

Kaare Selvig (s.)

Sv. Hassel (s.)

M. Brostrup Landstad (s.)

Jon R. Ivarson (s.)

Kåre Hansen (s.)

Landsorganisasjonen i Norge:

Konrad Nordahl (s.)

Einar Strand (s.)

Egil Ahlsen (s.)

Olaf Sunde (s.)

Harry O. Hansen (s.)

Johan Moksnes (s.)

Anker Nordtvedt (s.)

